

Rekenhof

Ontwerpordonnanties houdende
aanpassing van de begrotingen
voor het begrotingsjaar 2017
en van de begrotingen voor het
begrotingsjaar 2018 van
het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

INHOUD

VOORWOORD 5

EERSTE DEEL: ONTWERPORDONNANTIES HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTINGEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 2017 6

1. INACHTNEMING VAN DE VOORSCHRIFTEN VOOR HET JAAR 2017 VOOR HET BEGROTINGSKADER VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST 6	
1.1. Belgische coördinatie en verdeling van de inspanningen voor de jaren 2017 tot 2020 ... 6	
1.2. Traject van het stabiliteitsprogramma 2017-2020..... 7	
1.2.1. Gezamenlijke overheid 7	
1.2.2. Traject van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 8	
2. EFFECTEN VAN DE AANPASSING OP HET BEGROTINGSSALDO EN HET VORDERINGENSALDO..... 10	
2.1. Begrotingssaldi van de diensten van de regering..... 10	
2.2. Berekening van het vorderingensaldo 10	
2.3. Consolidatieperimeter..... 11	
2.4. ESR-correcties 12	
2.5. Begrotingsverrichtingen 12	
2.6. Neutralisatie van diverse investeringsuitgaven 13	
3. Ontwerp van aanpassing van de middelenbegroting 14	
3.1. Algemeen overzicht..... 14	
3.2. Bijzondere financieringswet: toegekend deel van de personenbelasting (Programma 060) 16	
3.3. Gewestelijke belastingen (Programma 010)..... 17	
4. Ontwerp van aanpassing van de algemene uitgavenbegroting..... 18	
4.1. Algemeen overzicht..... 18	
4.2. Evolutie van het uitstaand bedrag van de vastleggingen 18	
4.3. Belangrijkste kredietevoluties per opdracht 19	
4.3.1. Opdracht 03 - Gemeenschappelijke initiatieven van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 19	
4.3.2. Opdracht 04 - Beheer van de human resources en de materiële middelen van de GOB evenals de administratieve vereenvoudiging op gewestvlak 20	
4.3.3. Opdracht 06 – Financieel en budgettair beheer en controle..... 20	
4.3.4. Opdracht 10 – Ondersteuning en begeleiding van de plaatselijke besturen 20	
4.3.5. Opdracht 14 – Ondersteuning van het wetenschappelijk onderzoek 21	
4.3.6. Opdracht 17 – Ontwikkeling en promotie van het mobiliteitsbeleid..... 21	
4.3.7. Opdracht 18 – Uitbouw en beheer van het openbaar vervoernetwerk 22	
4.3.8. Opdracht 19 – Bouw, beheer en onderhoud van de gewestwegen, wegeninfrastructuur en –uitrusting..... 22	
4.3.9. Opdracht 25 – Huisvesting en woonomgeving..... 23	
4.3.10. Opdracht 27 – Stadsbeleid..... 23	
4.3.11. Opdracht 29 – Toerisme, externe betrekkingen en promotie van het imago van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 24	
5. Ontwerp van aanpassing van de begrotingen van de autonome bestuurs instellingen..... 25	
5.1. Algemeen overzicht..... 25	
5.2. Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (BGHFGT) 27	

5.3.	Gewestelijk Agentschap voor Netheid (GAN)	27
5.4.	Actiris.....	28
5.5.	Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer Brussel (MIVB).....	29
5.6.	Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM).....	31
5.7.	Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (WFBHG).....	32
5.8.	<i>visit.brussels</i> (Brussels agentschap voor toerisme)	32

TWEEDE DEEL: ONTWERPORDONNANTIES HOUDENDE DE BEGROTINGEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 2018 33

1.	Naleving van de vereisten die van toepassing zijn op het begrotingskader van het brussels hoofdstedelijk gewest voor het jaar 2018.....	33
1.1.	Ontwerp van begrotingsplan van België	33
1.2.	Conformiteit van de begroting van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met het Europese kader.....	34
2.	Begrotings- en vorderingensaldi	35
2.1.	Begrotingssaldi van de diensten van de regering	35
2.2.	Berekening van het vorderingensaldo	36
2.3.	Consolidatieperimeter.....	38
2.4.	ESR-correcties	38
2.5.	Begrotingsverrichtingen	38
2.6.	Neutralisatie van sommige investeringsuitgaven.....	39
3.	Ontwerp van middelenbegroting.....	40
3.1.	Algemeen overzicht.....	40
3.2.	Bijzondere financieringswet (BFW), toegekend gedeelte van de personenbelasting (programma 060).....	41
3.3.	Gewestelijke belastingen (programma 010).....	44
4.	ontwerp van aanpassing van de uitgavenbegroting.....	45
4.1.	Algemeen overzicht.....	45
4.2.	Evolutie van het uitstaand bedrag van de vastleggingen	45
4.3.	Belangrijkste evoluties van de kredieten per opdracht	46
4.3.1.	Opdracht 03 Gemeenschappelijke initiatieven van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	46
4.3.2.	Opdracht 04 Beheer van de human resources en de materiële middelen van de GOB evenals de administratieve vereenvoudiging op gewestvlak	46
4.3.3.	Opdracht 06 – Financieel en budgettair beheer en controle	47
4.3.4.	Opdracht 10 Ondersteuning en begeleiding van de plaatselijke besturen	47
4.3.5.	Opdracht 13 Promotie van de buitenlandse handel, het aantrekken van buitenlandse investeringen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en internationalisering van de ondernemingen	48
4.3.6.	Opdracht 17 Ontwikkeling en promotie van het mobiliteitsbeleid.....	48
4.3.7.	Opdracht 18 Uitbouw en beheer van het openbaar vervoernetwerk	49
4.3.8.	Opdracht 19 Bouw, beheer en onderhoud van de gewestwegen, wegeninfrastructuur en –uitrusting.....	49
4.3.9.	Opdracht 25 Huisvesting en woonomgeving.....	50
4.3.10.	Opdracht 27 Stadsbeleid.....	50
4.3.11.	Opdracht 29 Toerisme, externe betrekkingen en promotie van het imago van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	52
4.3.12.	Opdracht 30 Financiering van de gemeenschapscommissies.....	52
4.3.13.	Opdracht 31 – Fiscaliteit.....	52
4.3.14.	Opdracht 32 Brussel Openbaar Ambt	52

5. Ontwerpbegrotingen autonome bestuursinstellingen	54
5.1. Algemeen overzicht.....	54
5.2. Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (BGHFGT)	56
5.3. Gewestelijk Agentschap voor Netheid (GAN)	56
5.4. Actiris.....	57
5.5. Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer Brussel (MIVB).....	58
5.6. Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM).....	60
5.7. Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (WFBHG).....	61
5.8. Visit.brussels (Brussels agentschap voor toerisme)	62
5.9. Brussels Agentschap voor de Ondersteuning van het Bedrijfsleven (BAOB)	62
6. Schuld van het brussels hoofdstedelijk gewest	64
6.1. Totale directe schuld.....	64
6.2. Geconsolideerde brutoschuld.....	64
6.3. Gewaarborgde schuld.....	65

VOORWOORD

Het Rekenhof bezorgt het Brussels Hoofdstedelijk Parlement zijn bevindingen en commentaar bij de ontwerpordonnanties houdende de aanpassing van de begrotingen 2017 en de begrotingen 2018 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in het raam van zijn informatieopdracht over begrotingsaangelegenheden, die stoelt op de bepalingen van artikel 30 van de organieke ordonnantie van 23 februari 2006 houdende de bepalingen die van toepassing zijn op de begroting, de boekhouding en de controle¹.

Het Rekenhof heeft de begrotingsontwerpen, de algemene toelichting en de oriëntatiebrieven onderzocht op grond van de begrotingsvoorstellen van de functionele besturen van de Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (hierna:GOB) en van de te consolideren autonome bestuursinstellingen. De analysetabellen voor de uitwerking van de begroting die voortvloeien uit het bilateraal overleg tussen de dienst begroting en de Inspectie van Financiën, in samenspraak met de betrokken administratie, werden rechtstreeks geïntegreerd in de begrotingstoepassing Bru-budget.

---

¹ Om de leesbaarheid van het verslag te bevorderen is de rest van het verslag systematisch afgekort tot de *organieke ordonnantie*.

EERSTE DEEL: ONTWERPORDONNANTIES HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTINGEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 2017

1. INACHTNEMING VAN DE VOORSCHRIFTEN VOOR HET JAAR 2017 VOOR HET BEGROTINGSKADER VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

1.1. Belgische coördinatie en verdeling van de inspanningen voor de jaren 2017 tot 2020

In overeenstemming met het samenwerkingsakkoord van 13 december 2013² formuleerde de Afdeling Financieringsbehoeften van de Overheid van de Hoge Raad van Financiën (hierna HRF genoemd) in maart 2017 haar aanbevelingen betreffende de begrotingsdoelstelling voor de gezamenlijke overheid en de verdeling ervan over de verschillende overheidsniveaus binnen de context van de bijwerking van het stabiliteitsprogramma³. De HRF baseerde zich hiervoor op de economische vooruitzichten 2017-2022 van het Federaal Planbureau⁴.

Eind april 2017 diende België zijn meerjarenstabiliteitsprogramma voor de periode 2017-2020 in bij de Europese autoriteiten, waarin het begrotingstraject voor die periode wordt vastgelegd. Het stabiliteitsprogramma 2017-2020 is gebaseerd op het voornoemde advies van de HRF.

De federale Ministerraad keurde dat programma goed op 28 april 2017. Het Overlegcomité van de federale regering en de regeringen van de Gemeenschappen en Gewesten nam akte van het globale traject, dat voorziet in een structureel evenwicht voor de gezamenlijke overheid en voor de entiteiten I en II tegen 2019, maar keurde dit niet formeel goed⁵.

Het Rekenhof wijst erop dat het stabiliteitsprogramma 2017-2020 geen enkele verdeling van de te bereiken doelstelling vermeldt, hoewel het advies van de HRF wel een verdeling bevat van de inspanningen die de gemeenschappen en gewesten (en lokale overheden) van entiteit II⁶ moeten leveren.

In dat verband herinnerde de Europese Commissie in haar aanbevelingen aan de Raad van 22 mei 2017⁷ eraan dat de ontstentenis van een formeel akkoord en “*dit gebrek aan coördinatie [tussen entiteiten] bij het delen van de [begrotings]inspanning de haalbaarheid van het algemene traject naar de middellangetermijndoelstelling dat voor het land is uitgestippeld in het*

---

² Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies betreffende de uitvoering van artikel 3, § 1, van het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire Unie.

³ Advies *Begrotingstraject ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2017-2020*, Hoge Raad van Financiën, Afdeling Financieringsbehoeften van de Overheid, maart 2017.

⁴ *Economische vooruitzichten 2017-2022*, Federaal Planbureau, 17 maart 2017.

⁵ Artikel 2, § 4, 2° lid, van het samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 vermeldt dat de vaststelling van de individuele budgettaire doelstellingen in nominale en structurele termen moet worden goedgekeurd door een beslissing van het Overlegcomité.

⁶ Artikel 2, § 4, 1° lid, van het voornoemde samenwerkingsakkoord bepaalt immers het volgende: “In het raam van de actualisering van het Stabiliteitsprogramma worden de jaarlijkse begrotingsdoelstellingen van de gezamenlijke overheid, bepaald in structurele termen [...], verdeeld in nominale en structurele termen onder de diverse geleidingen van de [...] overheid, op basis van een advies van de [...] Hoge Raad van Financiën”.

⁷ Aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad over het nationale hervormingsprogramma 2017 van België en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2017 van België, COM(2017) 501 final, overweging 11 en aanbeveling 1.

stabiliteitsprogramma [ondermijnen]". Ook beval ze aan dat België de volgende actie neemt: "overeenstemming bereiken over een afdwingbare verdeling van de begrotingsdoelstellingen over alle overheidsniveaus en voor onafhankelijk begrotingstoezicht zorgen".

In een advies van juli 2017⁸ vroeg de HRF de verschillende overheden om tot een akkoord te komen over het globale begrotingstraject en de verdeling ervan over de verschillende subsectoren van de overheidsbesturen en de individuele gemeenschappen en gewesten; bij gebrek daaraan kon de Afdeling Financieringsbehoeften van de Overheid van de HRF haar monitoringopdracht betreffende de naleving van de begrotingsdoelstellingen voor de jaren 2014 tot 2016, zoals beschreven in het samenwerkingsakkoord, immers niet correct uitvoeren.

1.2. Traject van het stabiliteitsprogramma 2017-2020

1.2.1. Gezamenlijke overheid

Het advies van de HRF van maart 2017 bevatte twee trajectvoorstellen die allebei streefden naar een structureel evenwicht en naar een naleving van het schuld criterium vanaf 2018⁹ :

- een traject volgens hetwelk de te leveren inspanning (2% van het bbp) lineair verdeeld is over 2017 en 2018 (1% van het bbp per jaar) om een structureel evenwicht te bereiken in 2018 voor de gezamenlijke overheid;
- een traject waarbij de inspanning wordt gespreid over de jaren 2017 tot 2019 (1,0% in 2017, 0,8% in 2018 en 0,2% in 2019), waardoor voor de gezamenlijke overheid een structureel evenwicht kan worden bereikt in 2019.

Het stabiliteitsprogramma 2017-2020 berust grotendeels op het tweede traject, maar beperkt de in 2018 te leveren inspanning (van 0,8% tot 0,6% van het bbp) en vergroot de in 2019 te leveren inspanning (van 0,2% tot 0,4% van het bbp). Het structureel evenwicht moet vervolgens worden behouden voor elk van de entiteiten. Het stabiliteitsprogramma van België bepaalt overigens dat het schuld criterium¹⁰ pas zal worden nageleefd vanaf 2019. De schuldgraad zou met 0,7% dalen in 2017 (van 105,9%¹¹ tot 105,2% van het bbp).

De volgende tabel geeft het aanbevolen traject weer in termen van structurele saldi en vorderingensaldi.

Tabel 1 – Structureel saldo en vorderingensaldo van de gezamenlijke overheid

	2016	2017	2018	2019	2020
Structureel saldo - gezamenlijke overheid	-1,98	-0,98	-0,36	0,0	0,0
Entiteit I	-1,99	-0,94	-0,34	0,0	0,0
Entiteit II	0,01	-0,04	-0,02	0,0	0,0
Vorderingensaldo - gezamenlijke overheid	-2,62	-1,57	-0,73	-0,2	-0,07
Entiteit I	-2,68	-1,51	-0,3	-0,14	-0,05
Entiteit II	0,06	-0,06	-0,43	-0,06	-0,02

Bron : Stabiliteitsprogramma van België 2017-2020, tabel 5, blz. 13

(in percentage van het bbp)

⁸ Advies Evaluatie van het samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 en analyse van de recente budgettaire evoluties, juli 2017.

⁹ Het aanbevolen eerste traject bevat nog een zekere marge ten opzichte van die doelstelling, in tegenstelling tot het tweede, minimale traject.

¹⁰ Vanaf 2017 moet het verschil tussen de schuldgraad en de referentiegraad van 60% van het bbp worden verminderd met één twintigste per jaar.

¹¹ In de rekeningen van de overheid 2016, gepubliceerd in oktober 2017 door het Instituut voor Nationale Rekeningen (INR), bedraagt de overheidsschuld (Maastricht-definitie) 105,7% van het bbp eind 2016, oftewel 0,3% minder van het bbp dan in 2015, wat het dalende traject bevestigt dat in 2015 begon.

Het structureel saldo wordt bekomen door het neutraliseren van de effecten van de economische conjunctuur en de one-off-maatregelen¹². Op die manier kan het effect op middellange en op lange termijn van de begrotingsmaatregelen van de overheden worden bepaald.

De aldus vastgelegde doelstellingen omvatten de uitzonderlijke uitgaven die voortvloeien uit de asiel- en migratiecrisis en uit de strijd tegen het terrorisme, waarvoor de Belgische overheden de Europese Commissie zowel in 2016 als in 2017 hebben verzocht de flexibiliteitsclausule toe te passen¹³. Wat 2016 betreft, bedroegen de in aanmerking komende bijkomende uitgaven volgens de cijfers van de Europese Commissie¹⁴ 0,08% van het bbp voor de toestroom aan vluchtelingen en 0,05% van het bbp voor de veiligheidsmaatregelen. Voor 2017 raamde de Commissie de bijkomende impact van de veiligheidsmaatregelen in vergelijking met 2016 op 0,01% van het bbp. De eindraming met inbegrip van de in aanmerking komende bedragen zal in de lente van 2018 worden opgemaakt.

Het stabiliteitsprogramma 2017-2020 verduidelijkt dat de federale regering in samenwerking met de gemeenschappen en de gewesten zal overleggen met de Europese Commissie over de budgettaire verwerking van de strategische investeringen. Volgens het stabiliteitsprogramma is het resultaat van die dialoog van doorslaggevend belang voor de naleving van het traject¹⁵. Het stabiliteitsprogramma bevat voor elke entiteit een overzicht met aanzienlijke investeringen die nog moeten worden uitgevoerd en waaraan een belangrijk 'rendement' gekoppeld is¹⁶.

In haar vooruitzichten van de lente 2017 raamde de Europese Commissie de financieringsbehoefte van België in 2017 op -1,9% van het bbp (in plaats van -1,6%), het structureel tekort op -1,6% van het bbp (in plaats van -1,0%) en de schuldgraad op 105,6% van het bbp (in plaats van 105,2%).

In haar voornoemde aanbevelingen van 22 mei 2017 betreffende het nationale hervormingsprogramma 2017 van België en met een advies over het stabiliteitsprogramma 2017 van België, benadrukte de Commissie bovendien dat een herberekening van het structureel saldo¹⁷ op een tekort van 0,3% van het bbp in 2019 wees en dat bijkomende maatregelen nodig zouden zijn vanaf 2017 om de naleving te waarborgen van de bepalingen van het stabiliteits- en groeipact.

In haar herfstvooruitzichten (9 november 2017) raamde de Europese Commissie het structurele saldo voor 2017 op -1,5 % van het bbp (tegenover -1,1 % in het begrotingsplan) en blijft het vorderingensaldo ongewijzigd (-1,5%). De geraamde schuldgraad voor 2017 werd herzien naar 103,8 %.

1.2.2. Traject van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het advies van de HRF van maart 2017 bepaalt een verdeling van de inspanningen die de verschillende entiteiten moeten leveren alsook een traject en een doelstelling per jaar voor elk van de entiteiten, teneinde een evenwicht te bereiken in 2018 of 2019, naargelang de gekozen optie.

---

¹² Eenmalige maatregelen.

¹³ Deze clausule (de artikelen 5.1 en 6.3 van verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad van 7 juli 1997 over versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid) bepaalt dat: "in het geval van een buitengewone gebeurtenis [...], kan het de lidstaten worden toegestaan om tijdelijk af te wijken van het aanpassingstraject richting middellangetermijndoelstelling voor de begroting [...]" (laatste lid van artikel 5.1).

¹⁴ Aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad over het nationale hervormingsprogramma 2017 van België en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2017 van België, COM(2017) 501 final, overweging 8.

¹⁵ Stabiliteitsprogramma, p.2.

¹⁶ Stabiliteitsprogramma, p. 38 (*Ondersteuning van de investeringen*) en p. 46 -70 (Bijlage 5 – *Het verwachte economische rendement van niet-defensie gerelateerde overheidsinvesteringsprojecten die aanzienlijke budgettaire gevolgen hebben*).

¹⁷ Conjunctuurgezuiverd saldo, ongerekend eenmalige en andere tijdelijke maatregelen, overweging 6 en voetnoot 10 van de aanbeveling van de Europese Commissie.

Om een structureel evenwicht te bereiken in 2019 zou het traject van het gewest er als volgt moeten uitzien.

Tabel 2 – Traject van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Structureel saldo	-0,010	-0,016	-0,008	-0,003	0,000	0,000
Vorderingensaldo	-0,010	-0,026	-0,014	-0,003	-0,003	-0,001
Voor de raming van de definitieve autonomiefactor gecorrigeerd vorderingensaldo	0,006	-0,017	-0,005	-0,035	-0,003	-0,001

Bron: Advies Begrotingstraject ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2017-2020, Hoge Raad van Financiën, Afdeling Financieringsbehoeften van de Overheid, maart 2017, punt 4.3.2.1.2, tabel 49, blz. 108 (in percentage van het bbp)

Op basis van een op 435.309 miljoen euro¹⁸ geraamd bbp zou het gewest zijn vorderingensaldo voor 2017 moeten beperken tot een tekort van 60,9 miljoen euro zonder correctie voor de raming van de definitieve autonomiefactor en tot 21,8 miljoen euro rekening houdend met die correctie¹⁹.

Het door de HRF gedefinieerde traject omvat²⁰ echter uitzonderlijke uitgaven voor de strijd tegen het terrorisme en voor de verhoging van de veiligheid na de aanslagen in Brussel van 2016. Volgens de gegevens die zijn opgenomen in bijlage 4 van het stabiliteitsprogramma wordt de impact van dit soort uitgaven op het vorderingensaldo van het gewest geraamd op 51 miljoen euro.

Wat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreft, hebben de aanzienlijke investeringen die zijn opgenomen in het stabiliteitsprogramma daarnaast betrekking op:

- noodzakelijke en grootschalige investeringen voor de tunnels, zoals de Leopold II-tunnel en de Hallepoorttunnel, voor een bedrag van 31 miljoen euro;
- uitgaven voor de verandering en uitbreiding van het netwerk voor metrolijn 3 Noord-Zuid voor een bedrag van 56 miljoen euro.

In het ontwerp van begrotingsplan 2018 van België²¹ verduidelijkte de Brusselse regering dat haar eigen traject geen rekening hield met de nodige uitzonderlijke uitgaven om de veiligheid te verhogen (ten belope van 53 miljoen euro volgens een nieuwe raming in de aangepaste begroting 2017), noch met de uitgaven voor de aanzienlijke investeringen (op 56 miljoen euro geraamd in 2017).

Als basis voor dat traject heeft de HRF voor elke gemeenschap en voor elk gewest de voorlopige vorderingensaldi voor 2016 genomen zoals die eind maart 2017 werden geraamd door het INR²². In de publicatie van 20 oktober 2017 met betrekking tot de rekeningen 2016 van de overheid steeg de raming van het vorderingensaldo 2016 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 12,5 tot 16 miljoen euro²³.

In het raam van het regeerakkoord 2014-2019 verbond de Brusselse regering zich ertoe jaarlijks een begroting in evenwicht voor te leggen.

¹⁸ Cijfer gehanteerd door de HRF om zijn advies van maart 2017 op te maken.

¹⁹ Toegepast door de HRF om rekening te houden met de impact (positief voor de gewesten in 2015, 2016 en 2017 en negatief in 2018) van de (toen het advies van de HRF gepubliceerd werd nog voorlopige) berekening van de autonomiefactor, die lager blijkt dan het forfaitaire percentage van 25,99% toegepast op grond van de BFW voor de jaren 2015 tot 2017.

²⁰ In overeenstemming met de aanpak van de Europese Commissie past de HRF deze flexibiliteit enkel ex post toe, bij de controle van de naleving van de doelstellingen.

²¹ Cf. deel II, punt 2.6 *Neutralisatie van diverse investeringsuitgaven*.

²² Cf. advies van de HRF *Begrotingstraject ter voorbereiding van het stabiliteitsprogramma 2017-2020*, maart 2017, p. 87.

²³ Volgens de visie van de HRF.

2. EFFECTEN VAN DE AANPASSING OP HET BEGROTINGSSALDO EN HET VORDERINGENSALDO

2.1. Begrotingssaldi van de diensten van de regering

Tabel 3 – Begrotingssaldi 2017

	Initiële begroting 2017	Wijziging	Ontwerp van aangepaste begroting 2017
Ontvangsten (1)	4.571.505	-176.043	4.395.462
Uitgaven (verffeningen) (2)	5.153.448	-113.194	5.040.254
Brutobegrotingssaldo (3)=(1)-(2)	-581.943	-62.849	-644.792
<i>Opbrengsten uit leningen*</i> (4)	139.000	-19.000	120.000
<i>Aflossingen van de schuld</i> (5)	205.723	0	205.723
Nettobegrotingssaldo (6)=(3)-(4)+(5)	-515.220	-43.849	-559.069

In duizend euro

* Zonder de opbrengsten uit leningen en aflossingen van het Fonds voor het beheer van de gewestsschuld, waarvan de bedragen identiek zijn en elkaar neutraliseren (133,5 miljoen euro).

Het brutobegrotingssaldo dat uit dit ontwerp naar voren komt (-644,8 miljoen euro) werd *ex ante* opgesteld en kent een negatieve evolutie van 62,8 miljoen euro ten opzichte van dat in de initiële begroting 2017. Dat is het gevolg van een vooruitzicht waarbij de ontvangsten sterker zullen dalen dan de uitgaven.

Als de in de ontvangsten vervatte opbrengsten uit leningen en de in de uitgaven vervatte aflossingen van de schuld buiten beschouwing worden gelaten, belooft het nettobegrotingssaldo -559,1 miljoen euro, wat een verslechtering is met 43,8 miljoen euro in vergelijking met de initiële begroting.

2.2. Berekening van het vorderingensaldo

Overeenkomstig de ESR-methodologie moeten op de begrotingssaldi van de voorliggende ontwerpen van begrotingsaanpassingen verschillende correcties worden toegepast om te komen tot het vorderingensaldo van de entiteit.

De elementen van die berekening staan in het beschikkend gedeelte van het ontwerp van ordonnantie betreffende de aanpassing van de algemene uitgavenbegroting voor begrotingsjaar 2017.

Tabel 4 - Berekening van het vorderingensaldo

	Initiële begroting 2017	Wijziging	Ontwerp aanpassing 2017
Brutobegrotingssaldo van de GOB (a)	-581.943	-62.849	-644.792
Brutobegrotingssaldo van de geconsolideerde instellingen (b)	47.743	-42.517	5.226
Brutobegrotingssaldo van de consolidatieperimeter (c)=(a)+(b)	-534.200	-105.366	-639.566
Nettoaflossingen van de schuld van de GOB	66.723	19.000	85.723
Nettoaflossingen van de schuld van de geconsolideerde instellingen	-192.178	107.441	-84.737
Nettoaflossingen van de consolidatieperimeter (= saldo codes 9) (d)	-125.455	126.441	986
Netto te financieren saldo van de consolidatieperimeter (e)=(c)+(d)	-659.655	21.075	-638.580
Saldo van de KVD van de GOB	208.834	-36.710	172.124
Saldo van de KVD van de geconsolideerde instellingen	205.083	-86.133	118.950
Saldo van de KVD van de consolidatieperimeter (= saldo codes 8) (f)	413.917	-122.843	291.074
ESR-vorderingensaldo (g)=(e)+(f)	-245.738	-101.768	-347.506
Begrotingsverrichtingen GOB	136.739	101.767	213.506
Begrotingsverrichtingen van de geconsolideerde instellingen	0	-	25.000
Begrotingsverrichtingen van de consolidatieperimeter (h)	136.739	101.767	238.506
ESR-vorderingensaldo na begrotingsverrichtingen (i)=(g)+(h)	-108.999	-1	-109.000
<i>Neutralisatie van strategische investeringsuitgaven (j) *</i>	<i>109.000</i>	<i>0</i>	<i>109.000</i>
Gecorrigeerd ESR-vorderingensaldo (l)=(i)+(k)	1	-1	0
Door de HRF aanbevolen doelstelling**	29.000	-50.800	-21.800
Afwijking ten opzichte van de door de HRF aanbevolen doelstelling	-28.999	50.799	21.800

In duizend euro

* Neutralisatie van die uitgaven bij toepassing flexibiliteits- en investeringsclausules van het stabiliteits- en groeipact.
** Rekening houdend met de correctie wegens autonomiefactor.

Het vorderingensaldo volgens de ESR-optiek dat resulteert uit het ontwerpen van begrotingsaanpassingen 2017 van de gewestelijke entiteit, wordt geraamd op -347,5 miljoen euro.

De Brusselse regering heeft op dat saldo evenwel bepaalde positieve correcties toegepast om het begrotingsevenwicht (nulsaldo) te behouden, namelijk een bedrag van 238,5 miljoen euro aan « begrotingsverrichtingen » en een bedrag van 109 miljoen euro aan uitgaven die geneutraliseerd werden omdat de regering ze beschouwt als « buiten de begrotingsdoelstelling » (zie punt 2.6 *Neutralisatie van diverse investeringsuitgaven*).

Als de Europese Commissie de flexibiliteits- en investeringsclausules zou goedkeuren, zou dat vorderingensaldo een marge van 21,8 miljoen euro opleveren ten opzichte van de doelstelling die de HRF bij wijze van indicatie had aanbevolen ter voorbereiding op het Belgische stabiliteitsprogramma 2017-2020, dat rekening houdt met de correctie van de autonomiefactor. Als die goedkeuring er niet komt, zou er een afwijking zijn van 87,2 miljoen euro.

Het Rekenhof heeft de gegevens die voor deze berekening van het vorderingensaldo werden gebruikt, geverifieerd binnen de grenzen van de informatie waarover het kon beschikken.

2.3. Consolidatieperimeter

Volgens de lijst van publieke eenheden die de Nationale Bank op 20 oktober 2017 publiceerde, omvatte de consolidatieperimeter van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 58 actieve eenheden in sector S.1312, wat evenveel is als in de vorige lijst. Van slechts 26 autonome instellingen werden de begrotingsaldi geconsolideerd.

De aangepaste begrotingen van de autonome bestuursinstellingen die werden geconsolideerd, sluiten af met een brutobegrotingssaldo van 5,2 miljoen euro tegenover 47,7 miljoen euro in de initiële begroting. Dat verschil is in essentie te verklaren door de afwijkingen van de saldi van de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM, -18,2 miljoen euro) en van het Woningfonds (-25,0 miljoen euro).

Het Rekenhof stelt vast dat de analyse van de impact van de begrotingen van de niet-geconsolideerde eenheden op het vorderingensaldo en op de openbare schuld van de gewestelijke entiteit niet wordt vermeld in de informatieve en verantwoordende documenten die bij de begroting zijn gevoegd, wat in strijd is met artikel 16/11, 2°, van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof.

2.4. ESR-correcties

Nettoaflossingen van de schuld van de diensten van de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en van de geconsolideerde instellingen

Het bedrag van de nettoaflossingen (dat zijn de aflossingen min de leningen of nog, het saldo van de verrichtingen met een economische code van groep 9) zoals dat naar voren komt uit de begrotingen van de GOB, stijgt met 19 miljoen euro door de lager geraamde opbrengsten uit leningen.

De nettoaflossingen van de schuld van de geconsolideerde instellingen stijgen evenzo met 107,4 miljoen euro, omdat de terugbetalingen van leningen de opbrengsten uit leningen overstijgen. In vergelijking met de initiële begroting zijn de terugbetalingen van leningen gestegen (+70 miljoen euro), terwijl de opbrengsten uit leningen dalen (-17 miljoen euro). De totale wijziging vloeit voornamelijk voort uit het saldo van de verrichtingen code 9 van het Woningfonds (+ 79,5 miljoen euro) en van de BGHM (+ 33,6 miljoen euro).

Kredietverleningen en deelnemingen (KVD)

Het saldo van de verrichtingen die met een economische code van groep 8 (KVD) werden geboekt in de aangepaste ontvangsten- en uitgavenbegrotingen van de GOB en van de geconsolideerde instellingen, daalt met respectievelijk 36,7 miljoen euro en 86,1 miljoen euro. Bij de GOB heeft die daling in essentie betrekking op de toekenning van kredieten aan de BGHM. De daling van het saldo van de verrichtingen met een code 8 bij de geconsolideerde instellingen heeft voornamelijk betrekking op de BGHM en het Woningfonds.

2.5. Begrotingsverrichtingen

De Brusselse regering heeft het bedrag van de begrotingsverrichtingen met 101,8 miljoen euro opgetrokken tot 238,5 miljoen euro in het ontwerp van aanpassing.

Dat bedrag bestaat uit de volgende elementen:

- 170 miljoen euro onderbenuttingen van begrotingskredieten, waarvan 25 miljoen euro voor de geconsolideerde instellingen. In vergelijking met de initiële begroting gaat het om een totale stijging van 35 miljoen euro.
- Bij de opmaak van de initiële begroting 2017 besliste de regering nochtans het initiële bedrag van 135 miljoen euro met 60 miljoen euro te verminderen op het moment van de aanpassing. Dat bedrag blijkt echter laag ten opzichte van het bedrag van de niet-uitvoeringen die

werden vastgesteld in de geconsolideerde rekeningen van uitvoering van de begroting van de gewestelijke entiteit van de jaren 2014 tot 2016²⁴.

- een bedrag van 8,5 miljoen euro, dat in ESR-termen de eenmalige impact corrigeert van het feit dat in 2017 dertien maanden loon werden betaald in plaats van twaalf.
- een bedrag van 60 miljoen euro, dat overeenstemt met een deel van het geraamde vorderingensaldo²⁵ van de lokale Brusselse besturen die tot entiteit II behoren. De regering besliste dat positieve resultaat, waartoe ze via diverse tussenkomsten had bijgedragen, te consolideren.

2.6. Neutralisatie van diverse investeringsuitgaven

De regering heeft de vrijgestelde uitgaven voor strategische en grootschalige investeringen behouden op 109 miljoen euro.

Volgens het al vernoemde begrotingsplan 2018 heeft de regering de initiële verdeling van die uitgaven gewijzigd: de uitgaven voor investeringen in veiligheid stijgen van 28 tot 53 miljoen euro en de uitgaven voor investeringen met het oog op de ombouw en uitbreiding van het metronet dalen van 50 tot 25 miljoen euro. De uitgaven voor de renovatie van tunnels (Leopold II en Hallepoort) blijven ongewijzigd (31 miljoen euro).

Het stabiliteitsprogramma 2017-2020 preciseert dat de federale regering eind maart 2017 officieel het Nationaal pact voor strategische investeringen heeft gelanceerd om sneller en meer investeringen te bewerkstelligen in sleutelsectoren van de economie en aldus de groei te stimuleren. De federale regering zal samen met de gemeenschappen en de gewesten een dialoog aangaan met de Europese Commissie over de begrotingsmatige behandeling van die investeringen. Volgens het stabiliteitsprogramma is die dialoog bepalend voor de naleving van het traject van het stabiliteitsprogramma.

Op 5 mei laatstleden heeft het Brussels Hoofdstedelijk Parlement in dat kader de resolutie met het oog op de aanpassing van de Europese budgettaire en boekhoudkundige voorschriften teneinde de openbare investeringen aan te moedigen, goedgekeurd.

Het Rekenhof herinnert eraan dat de *investeringsclausule* betreffende de flexibiliteit die wordt geboden door de bestaande regels van het stabiliteits- en groeipact in de huidige stand van de Europese regelgeving enkel onder strikte voorwaarden mag worden toegepast. Naast de voorwaarden in verband met de groei van het bbp mogen nationale openbare uitgaven voor investeringsdoeleinden slechts in aanmerking worden genomen als de projecten worden gefinancierd door hetzij de EU bij wijze van structureel beleid en beleid voor de cohesie van de Europese netten en de *Connecting Europe Facility*, hetzij door het Europees Fonds voor Strategische Investerings (EFSI).

---

²⁴ Dat is een gemiddelde van zowat 250 miljoen euro enkel voor de GOB.

²⁵ In zijn publicatie van 20 oktober 2017 over de rekeningen 2016 van de overheidsbesturen raamde het INR het ESR-vorderingensaldo voor de lokale Brusselse besturen (gemeenten, OCMW's, andere entiteiten) op 76 miljoen euro.

3. ONTWERP VAN AANPASSING VAN DE MIDDELENBEGROTING

3.1. Algemeen overzicht

Tabel 5 – Aanpassing van de middelenbegroting Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (GOB) (in duizend euro)

Middelenbegroting	Initiële begroting 2017	Ontwerp aanpassing 2017	Vershil	Vershil in %	Ontwerp aanpassing 2017 Aandeel programma
	(1)	(2)	(2) - (1)		
Bijzondere Financieringswet (Pr. 060)	1.956.259	1.915.513	-40.746	-2,1%	46,7%
Gewestelijke belastingen (Pr. 010)	1.351.806	1.288.096	-63.710	-4,7%	31,4%
Agglomeratiebevoegdheden (Pr. 080)	287.943	287.943	0	0,0%	7,0%
Uitrusting en verplaatsingen (Pr. 260)	147.725	148.247	522	0,4%	3,6%
Gewestbelastingen (Pr. 020)	159.444	124.392	-35.052	-22,0%	3,0%
Dode handen (Pr. 070)	108.094	106.001	-2.093	-1,9%	2,6%
Diverse ontvangsten (Pr. 110)	55.408	56.757	1.349	2,4%	1,4%
Energie (Pr. 240)	28.771	28.771	0	0,0%	0,7%
Hulp aan ondernemingen (Pr. 200)	25.040	28.496	3.456	13,8%	0,7%
Ontvangsten verkeersveiligheid (Pr. 261)	17.945	27.434	9.489	52,9%	0,7%
Sociale huisvesting (Pr.310)	24.806	27.018	2.212	8,9%	0,7%
Stortingen Brusselse instellingen (Pr. 100)	12.798	13.144	346	2,7%	0,3%
Klimaat (Pr. 333)	11.900	10.717	-1.183	-9,9%	0,3%
Voormalige provinciebelastingen (Pr. 030)	6.155	6.155	0	0,0%	0,2%
Stedenbouw en grondbeheer (Pr. 280)	3.845	6.041	2.196	57,1%	0,1%
Openbaar ambt (Pr. 150)	4.818	4.818	0	0,0%	0,1%
Gewestelijk vastgoedbeheer (Pr. 170)	38.704	4.348	-34.356	-88,8%	0,1%
Dienstencheques (Pr. 254)	4.318	4.318	0	0,0%	0,1%
Groene ruimten (Pr. 340)	3.684	3.674	-10	-0,3%	0,1%
Ontvangsten Fonds afvalstoffen (Pr. 331)	2.950	2.950	0	0,0%	0,1%
Bescherming van het leefmilieu (Pr. 330)	1.580	2.157	577	36,5%	0,1%
Andere ontvangsten	4.986	4.946	-40	-0,8%	0,1%
Totaal zonder leningopbrengsten en ontvangsten in het kader van de schuldbeheersverrichtingen	4.258.979	4.101.936	-157.043	-3,7%	100,0%
Leningopbrengsten BA 01.090.06.01.9610 (Schuldbeheersverrichtingen)	133.526	133.526	0	0,0%	
Renteontvangsten BA 01.090.06.02.2610 (Schuldbeheersverrichtingen)	40.000	40.000	0	0,0%	
Leningopbrengsten BA 01.090.03.05.9610 (leningen > 1 jaar)	139.000	120.000	-19.000	-13,7%	
Algemeen Totaal ontvangsten	4.571.505	4.395.462	-176.043	-3,9%	

Tabel 1 vergelijkt de ramingen in het ontwerp van aanpassing met de initiële begroting 2017 van de GOB. Als geen rekening wordt gehouden met de leningopbrengsten en de ontvangsten in het kader van de schuldbeheersverrichtingen (fonds beheer van de gewestenschuld), dalen de ontvangstenramingen globaal met 157,0 miljoen euro tot 4.101,9 miljoen euro (-3,7%). Die daling is het resultaat van 177,2 miljoen euro verlaagde en bijna 20,2 miljoen euro verhoogde ramingen op het niveau van de programma's.

Belangrijkste dalingen

Het ontwerp verlaagt de ramingen: voor de twee belangrijkste ontvangstenprogramma's 010 *Gewestelijke belastingen* en 060 *Bijzondere financieringswet, toegekend gedeelte van de*

personenbelasting met respectievelijk 63,7 miljoen euro en 40,7 miljoen euro (zie punten 3.3 en 3.2).

Voor programma 020 *Gewestbelastingen* zijn de verlaagde ramingen (-35,1 miljoen euro) onder meer te wijten aan het niet invoeren van de gewestbelasting op pylonen, zendmasten en antennes (-6 miljoen euro) en de gemeentelijke opcentiemen hierop (-10,0 miljoen euro). Volgens de Algemene Toelichting strookt de invoering van dergelijke belasting niet met de wil van de Brusselse Regering om investeringen in de telecommunicatiemarkt en de toegang tot de markt aan te moedigen.

Daarnaast verminderen de geraamde ontvangsten van de belasting ten laste van eigenaars van bebouwde eigendommen (-4,9 miljoen euro) en van de gemeentelijke opcentiemen op de hotelbelasting (-13,8 miljoen euro). Die ramingen zijn bijgesteld op basis van de realisatie tot en met september. De geraamde opcentiemen op de hotelbelasting liggen 10,5 miljoen euro onder het geraamd bedrag van de doorstorting aan de gemeenten in het ontwerp van uitgavenbegroting²⁶.

De verlaagde ramingen in programma 170 *Gewestelijk vastgoedbeheer* (- 34,4 miljoen euro) zijn toe te schrijven aan het schrappen van de verwachte ontvangsten uit de verkoop van de administratieve zetel van Actiris en van een aantal onroerende goederen van het patrimonium van de gewestelijke Grondregie. Die ontvangsten zijn opnieuw opgenomen in het ontwerp van initiële begroting 2018.

Belangrijkste stijgingen

De belangrijkste stijging is terug te vinden bij programma 261 *Ontvangsten in verband met de verkeersveiligheid* (+ 9,5 miljoen euro) waar de raming voor opbrengsten uit boetes voor verkeersovertredingen in overeenstemming werd gebracht met de laatste federale raming. Uit diezelfde raming blijkt overigens dat het gewest voor 2015 en 2016 ca 9,0 miljoen euro te weinig zou hebben ontvangen, waardoor een positieve regularisatie zou volgen tijdens de komende begrotingsjaren.

In programma 200 *Hulp aan ondernemingen* verhogen de geraamde ontvangsten van de Europese Unie voor de structuurfondsen voor de oude programmatie 2007-2013 met 2,7 miljoen euro tot 9,4 miljoen euro. Het Rekenhof merkt op dat de administratie voor die programmatie nog maximaal 2,7 miljoen euro ontvangsten verwacht. Het merkt ook op dat het ontwerp voor de nieuwe programmatie 2014-2020 de initiële raming van 18,0 miljoen euro handhaaft, hoewel de administratie hiervoor maar 13,0 miljoen euro ontvangsten verwacht. Het inschrijven van die ramingen kan leiden tot een onterechte positieve impact op het vorderingensaldo van 11,7 miljoen euro.

Andere

Het programma 333 *Klimaat* voorziet in 9,9 miljoen euro ontvangsten voor het Brussels deel van de Belgische ontvangsten uit de Europese veiling van emissierechten. Het Rekenhof merkt op dat die rechten pas definitief zijn verworven nadat het federale en de gewestelijke parlementen het akkoord over de verdeling van die veilingopbrengsten hebben bekrachtigd. Die bekrachtiging wordt ten vroegste in 2018 verwacht.

---

²⁶ In ruil voor de verbintenis van de gemeenten om geen eigen hotelbelasting meer te innen en te vervangen door gemeentelijke opcentiemen, had het gewest er zich toe verbonden om minstens het bedrag van de vroegere opbrengst van die eigen gemeentelijke belastingen te storten.

3.2. Bijzondere financieringswet: toegekend deel van de personenbelasting (Programma 060)

Het ontwerp herraamt de ontvangsten van programma 060 op 1.915,5 miljoen euro, wat neerkomt op een daling met 40,7 miljoen euro in vergelijking met de initiële begroting. Zoals blijkt uit de tabel, vloeit die daling voornamelijk voort uit de verlaagde ramingen voor de dotatie *Voorafnames op de federale personenbelasting* (PB-dotatie) en voor de gewestelijke personenbelasting. Verder vermindert ook de raming van de middelen van het mechanisme nationale solidariteit.

Tabel 6 – Raming ontvangsten van programma 060 (in duizend euro)

Omschrijving basisallocatie	Initiële begroting 2017 (1)	Ontwerp aanpassing 2017 (2)	Vershil (2) - (1)	Vershil in %
Gewestelijke PB	882.595	871.691	-10.904	-1,2%
Voorafnames op federale PB	483.094	457.432	-25.662	-5,3%
Mechanisme nationale solidariteit	341.865	336.876	-4.989	-1,5%
Artikel 46bis BWBI	38.977	39.071	94	0,2%
Overdracht pendelaars	44.000	44.000	0	0,0%
Overdracht internationale ambtenaren	165.728	166.443	715	0,4%
Totaal programma 060	1.956.259	1.915.513	-40.746	-2,1%

De ramingen in programma 060 stemmen overeen met de ramingen die de federale overheid vooropstelde bij haar begrotingscontrole²⁷.

Voor de aangepaste raming van de dotaties, die rekening houden met de aangepaste bedragen voor 2017 en met de definitieve afrekeningen voor 2016, is uitgegaan van de parameters van de economische begroting van het Federaal Planbureau van 9 februari 2017. Die ging uit van een economische groei van 1,4% en een inflatie van 2,1%. Dat is een bijstelling van respectievelijk +0,2% en +0,5% ten opzichte van de parameters toegepast bij de opmaak van de initiële begroting.

Dat er ondanks die hogere economische groei en inflatie toch minder ontvangsten worden verwacht voor de PB-dotatie is te verklaren door het feit dat de aangepaste raming rekening houdt met (negatieve) afrekeningen voor 2016 en 2017 ingevolge de definitieve vaststelling van de fiscale uitgaven voor 2015. Het bedrag van die fiscale uitgaven 2015, dat deel uitmaakt van het basisbedrag van die overdracht, bleek lager uit te vallen dan wat hiervoor voorlopig was vooropgesteld. Voor het solidariteitsmechanisme ligt de reden voor de daling onder meer in het hoger aandeel van het gewest in de totale opbrengst van de personenbelasting²⁸.

De daling bij de gewestelijke personenbelasting vloeit voort uit de lagere ramingen van de voorschotten door de FOD Financiën.

²⁷ Die federale raming van de gewestelijke personenbelasting hield nog wel geen rekening met 0,5 miljoen euro die wordt ingehouden voor de afrekening van de belasting niet-inwoners. Dit zijn de gewestelijke belastingverminderingen (fiscale uitgaven) die aan de niet-inwoners van een gewest worden toegekend en die de gewesten aan de federale Staat moeten compenseren.

²⁸ De solidariteitstussenkomst wordt toegekend aan een gewest als zijn aandeel in de federaal gehouden PB-opbrengst kleiner is dan zijn aandeel in de totale bevolking. Een verbetering in het aandeel van die federale PB resulteert in minder ontvangsten uit die solidariteitstussenkomst.

3.3. Gewestelijke belastingen (Programma 010)

Met uitzondering van de registratierechten op de verkopen van onroerende goederen, waar de federale raming wordt overgenomen, steunen de ramingen in het ontwerp op eigen projecties op basis van de realisaties van het lopend jaar. Het ontwerp raamt de totale opbrengsten op 1.288,1 miljoen euro. Dat is 63,7 miljoen euro (-4,7%) minder dan initieel begroot. Die dalingen situeren zich vooral bij de successierechten (-44,6 miljoen euro), en op de registratierechten op de verkoop van onroerende goederen (-7,3 miljoen euro) en op het vestigen van een hypotheek (-7,1 miljoen euro). De Algemene Toelichting bij dit ontwerp ligt de belangrijkste bewegingen kort toe.

Tabel 7 – Raming van de gewestelijke belastingen (in duizend euro)

	Realisaties 2016	Initiële begroting 2017	Ontwerp aanpassing 2017	Vershil t.o.v. realisaties 2016	Vershil t.o.v. initieel 2017	Vershil t.o.v. initieel 2017 in %
	(1)	(2)	(3)	(3) - (1)	(3) - (2)	
Registratierechten verkoop onroerende goederen	534.829	519.108	511.792	-23.037	-7.316	-1,4%
Registratierechten vestiging hypotheek	31.029	37.116	30.000	-1.029	-7.116	-19,2%
Registratierechten verdelingen	7.714	8.100	6.178	-1.536	-1.922	-23,7%
Schenkingsrechten	72.602	90.156	90.156	17.554	0	0,0%
Successierechten	372.696	448.842	404.241	31.545	-44.601	-9,9%
Onroerende voorheffing	17.669	23.295	23.295	5.626	0	0,0%
Verkeersbelasting	133.399	142.139	136.686	3.287	-5.453	-3,8%
Belasting inverkeerstelling	48.802	47.689	50.150	1.348	2.461	5,2%
Eurovignet	-473	238	0	473	-238	-100,0%
Belasting spelen en weddenschappen	24.149	25.332	25.332	1.183	0	0,0%
Belasting automatische ontspanningstoestellen	9.141	9.791	10.231	1.090	440	4,5%
Openingsbelasting slijterijen gegiste dranken	65	0	35	-30	35	
Totaal	1.251.622	1.351.806	1.288.096	36.474	-63.710	-4,7%

Zoals blijkt uit de bovenstaande tabel gaat het ontwerp er van uit dat er 36,5 miljoen euro meer ontvangsten zullen worden gerealiseerd dan in 2016 (+2,9%). In de eerste tien maanden van dat jaar werd wel 8,7 miljoen euro meer gerealiseerd dan in dezelfde periode 2017.

Voor alle gewestelijke belastingen samen ligt de gewestelijke raming 21,6 miljoen euro (+1,7%) boven de laatste federale raming (juni 2017).

4. ONTWERP VAN AANPASSING VAN DE ALGEMENE UITGAVENBEGROTING

4.1. Algemeen overzicht

Het voorliggende ontwerp verhoogt de beleidskredieten²⁹ met 109,8 miljoen euro (+ 1,8 %) en vermindert de betaalkredieten³⁰ met 113,2 miljoen euro (- 2,2 %) tot respectievelijk 5.974,9 miljoen euro en 5.040,3 miljoen euro.

De volgende tabel geeft die ramingen in detail weer naargelang de kredietsoort.

Tabel 8 – Uitgavenkredieten in het ontwerp van aangepaste begroting 2017

AUB		Initiële begroting 2017	Variatie	Ontwerp van aangepaste begroting 2017
Beleidskredieten (vastleggingen)	Vastleggingskredieten	5.619.433	64.515	5.683.948
	Variabele kredieten	245.615	45.298	290.913
	Totaal	5.865.048	109.813	5.974.861
Betaalkredieten (vereffeningen)	Vereffeningkredieten	4.908.786	-94.682	4.814.104
	Variabele kredieten	244.662	-18.512	226.150
	Totaal	5.153.448	-113.194	5.040.254

In duizend euro

Opmerking bij de kredietoverdrachten in de loop van het jaar

Het Rekenhof stipt aan dat op de initiële kredieten (zonder variabele kredieten), vóór het ontwerp van aanpassing, elkaar compenserende overdrachten tussen opdrachten werden uitgevoerd. Die overdrachten, die ingaan tegen artikel 29 van de organieke ordonnantie, werden uitgevoerd met toepassing van de afwijkende bepaling in artikel 13 in het beschikkend gedeelte van de ordonnantie van 23 december 2017 houdende de uitgavenbegroting 2016. Hoewel het toepassingsgebied van de afwijking werd beperkt ten opzichte van de voorgaande jaren³¹, zijn die overdrachten in volume gestegen in vergelijking 2016. Het uitblijven van een aanpassing van de begroting vóór het einde van de gewone zitting 2016-2017, verklaart waarom een beroep werd gedaan op deze machtiging, die slechts uitzonderlijk mag worden gebruikt en alleen als alle mogelijkheden zijn uitgeput die worden geboden door het besluit van de Brusselse Regering van 15 juni 2006 betreffende de herverdelingen en overschrijdingen van uitgavenkredieten.

Het Rekenhof stelt vast dat de begrotingstabel geen verantwoording voor die wijzigingen bevat (op enkele zeldzame uitzonderingen na,) wat maakt dat het eindbedrag van de aangepaste kredieten moeilijk te begrijpen is. Met het oog op meer transparantie beveelt het Rekenhof aan de voornaamste motivaties die in de overdrachtbesluiten zijn opgenomen, in die tabel te vermelden.

4.2. Evolutie van het uitstaand bedrag van de vastleggingen

Op 31 december 2016 beliep het uitstaand bedrag van de vastleggingen van de GOB 2.899,1 miljoen euro, wat 15,2 miljoen euro minder is dan op 31 december 2015.

²⁹ Alle kredieten voor de vastlegging van uitgaven.

³⁰ Alle kredieten voor de vereffening van uitgaven.

³¹ In 2017 kon geen enkele nieuwe kredietuitsplitsing vanaf basisallocaties worden toegelaten in verband met investerings-, personeels- en werkingsuitgaven, behalve die welke de regering specifiek heeft goedgekeurd en die binnen eenzelfde programma, tussen twee basisallocaties met betrekking tot een gelijkaardige economische code, na akkoord van de minister van Begroting.

De initiële uitgavenbegroting voor het jaar 2017 genereerde een potentieel bijkomend uitstaand bedrag³² van 711,6 miljoen euro; het voorliggend ontwerp brengt dat op 934,6 miljoen euro.

De integrale uitvoering van de begroting 2017 zou, zonder de eventuele annuleringen en verminderingen van vastleggingsvisa, het globale theoretische uitstaand bedrag bijgevolg op nagenoeg 3,8 miljard euro kunnen brengen op 31 december 2017.

4.3. Belangrijkste kredietevoluties per opdracht³³

4.3.1. Opdracht 03 - Gemeenschappelijke initiatieven van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Kredieten C: 31,8 miljoen euro; -7,8 miljoen euro (-19,8 %)

Kredieten B: 29,5 miljoen euro; - 18,7 miljoen euro (- 38,8 %)
--

- Programma 002 *Specifieke initiatieven*

De stijging met 9,1 miljoen euro van de vastleggingskredieten van dat programma vloeit hoofdzakelijk voort uit de inschrijving van 10,4 miljoen euro op een nieuwe basisallocatie *Grondaankoop in het kader van het project Mediapark*³⁴. Het gewest heeft immers op 23 mei laatstleden een overeenkomst voor de overname van grond van de twee openbare omroepen (RTBF en VRT) in de Reyerslaan ondertekend voor een totale prijs van 136 miljoen euro. De overdracht van de gronden is gepland in acht schijven gaande van 5 tot 25 miljoen euro, die zullen worden gespreid tussen 2018 en 2025 naargelang de ontwikkeling van mediapark.brussels. In de aangepaste begroting is in geen enkel vereffeningskrediet voorzien.

Opmerking

Het Rekenhof is van oordeel dat de budgettaire vastlegging van het totale bedrag van die grondaankoop had moeten worden uitgevoerd vóór de juridische verbintenis, namelijk uiterlijk bij de ondertekening van de notariële akte op 28 september laatstleden, ook al zal de uitgave op het vlak van de vereffening slechts worden geboekt naarmate het risico en de voordelen in samenhang met de gronden zullen worden overgedragen, dus niet vóór het jaar 2018. Bij ontstentenis van de vastleggingskredieten ad hoc is die verrichting bijgevolg in strijd met artikel 54 van de organieke ordonnantie, dat bepaalt dat voor « *elke maatregel waardoor een uitgave ten laste van de begroting ontstaat, [...] de bevoegde ordonnateur eerst een boekhoudkundige vastlegging verricht alvorens een juridische verbintenis met derden te sluiten* ».

Programma 003 « *Strategie 2025* »

De verminderingen van de vastleggings- en de vereffeningskredieten met respectievelijk 17,0 en 17,4 miljoen euro vloeien enerzijds voort uit de overdracht naar andere opdrachten, in de loop van het jaar, van de kredieten voor de uitgaven in verband met de strategie 2025 (-9,9 en -9,5 miljoen euro), en anderzijds uit de schrapping van de kredieten voor de werkingssubsidie aan Actiris, bestemd voor de financiering van de Geco-arbeidsplaatsen toegekend in het raam van het *Plan Cigogne* voor kinderopvang en in het raam van de tenuitvoerlegging van het Brussels plan voor het onderwijs van Strategie 2025, opnieuw ingeschreven in programma 6 van opdracht 16³⁵.

---

³² Verschil tussen de beleidskredieten en de betaalkredieten.

³³ De variabele kredieten (begrotingsfondsen - kredieten E en F) worden buiten beschouwing gelaten. Kredieten C: vastleggingskredieten; kredieten B: vereffeningskredieten.

³⁴ BA 03.002.10.01.7111.

³⁵ BA 16.006.15.04.4140. *Werkingsubsidie aan Actiris ter bevordering van de tewerkstelling bij andere openbare instellingen en vzw's. – Verhoogde premie (BBHR van 28 november 2002, art. 21 tot 25).*

4.3.2. Opdracht 04 - Beheer van de human resources en de materiële middelen van de GOB evenals de administratieve vereenvoudiging op gewestvlak

Kredieten C: 174,5 miljoen euro; +10,3 miljoen euro (+6,3 %)
Kredieten B: 174,4 miljoen euro; +10,2 miljoen euro (+6,2 %)

Programma 002 Algemene uitgaven om de realisatie van de opdrachten van de GOB te verzekeren

De kredietverhogingen van dat programma (10,6 miljoen euro bij de vastleggingen en 10,5 miljoen euro bij de vereffeningen) betreffen grotendeels de kredieten voor de bezoldigingen van het personeel in ruime zin. Naast de inaanmerkingneming van de effecten van de indexaanpassing van juli 2017 omvat die verhoging immers de raming van het bedrag van de wedden van de maand december, die in 2017 voor het eerst zullen worden aangerekend op de kredieten van het lopende jaar en niet meer op die van het volgende jaar. Die wijziging is in overeenstemming met de door de organieke ordonnantie uitgevaardigde aanrekeningsregels op basis van de vastgestelde rechten die tot het boekjaar behoren. Die wijziging komt er daarenboven ook in het raam van de wet van 11 december 2016 houdende diverse bepalingen inzake ambtenarenzaken, die voortaan bepaalt dat de bezoldiging van december niet meer in januari van het volgende jaar moet worden betaald maar eind december zoals voor de andere maanden van het jaar.

4.3.3. Opdracht 06 – Financieel en budgettair beheer en controle

Kredieten C: 406,7 miljoen euro; -12,5 miljoen euro (-3,06 %)
Kredieten B: 424,0 miljoen euro; -15,2 miljoen euro (-3,5 %)

Programma 003 Fiscaliteit

De verminderingen van de vastleggingskredieten (-13,1 miljoen euro) en de vereffeningkredieten (-15,2 miljoen euro) van dat programma kunnen hoofdzakelijk worden verklaard door de beperking van de kredieten voor de overdrachten aan de gemeenten van de gemeentelijke opcentiemen en meer in het bijzonder door de schrapping van de opcentiemen op de gewestbelasting op pylons, zendmasten en antennes (-10,0 miljoen euro), omdat die belasting niet werd ingevoerd in 2017.

4.3.4. Opdracht 10 – Ondersteuning en begeleiding van de plaatselijke besturen

Kredieten C: 676,8 miljoen euro; -100,3 miljoen euro (-12,9 %)
Kredieten B: 666,2 miljoen euro; +11,6 miljoen euro (+1,8 %)

Programma 004 Algemene financiering van de gemeenten

De verhoging van de vastleggings- en vereffeningkredieten van dat programma (+27,4 en +25,5 miljoen euro) past in het kader van de hervorming van de algemene dotatie aan de gemeenten, die ten uitvoer werd gelegd door de gezamenlijke ordonnantie van het gewest en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van 27 juli 2017 dat de regels voor de verdeling van de algemene dotatie aan de gemeenten en de OCMW van het gewest vanaf 2017 vastlegt. De kredieten in verband met die dotatie³⁶ stijgen immers met 33,7 miljoen euro, wegens de overdracht, afkomstig van programma 005 *Financiering van specifieke projecten van de gemeenten*, van het krediet van 30 miljoen euro in verband met de dotatie aan de gemeenten om hun budgettaire toestand te verbeteren, en de overdracht van de kredieten van de basisallocatie van hetzelfde programma. De vastleggings- en vereffeningkredieten voorbehouden voor de ondersteuning van de gemeenten voor de sectorale akkoorden³⁷, worden overigens verminderd

³⁶ BA 10.004.27.01.4321.

³⁷ BA 27.004.27.08.4322.

met 7,4 en 5,5 miljoen euro wegens de gedeeltelijke overdracht ervan naar programma 005 en een aanpassing aan de werkelijke behoeften.

Programma 005 Financiering van specifieke projecten van de gemeenten

De globale kredietverminderingen in dat programma (-22,3 miljoen euro voor de vastleggingen en -22,8 miljoen euro voor de vereffeningen) vormen de tegenhanger van de verhogingen in programma 004.

De kredieten die het gewest via dotaties en subsidies op die twee programma's aan de gemeenten besteedt, worden globaal opgetrokken.

Programma 006 Financiering van de investeringen van openbaar nut

De daling alleen van de vastleggingskredieten van dat programma (-36,3 miljoen euro) vloeit hoofdzakelijk voort uit de schrapping van de kredieten voor de driejarige dotaties 2017-2019 aan de ondergeschikte besturen voor de gemeentelijke en supragemeentelijke sportinfrastructuren, voor een totaalbedrag van 39,4 miljoen euro³⁸. Die daling wordt gerechtvaardigd doordat de tenuitvoerlegging van de nieuwe ordonnantie in verband met de toekenning van investeringssubsidies voor sportinfrastructuur is verschoven naar 2018.

Programma 007 Veiligheid

De vastleggings- en vereffeningkredieten van dat programma worden respectievelijk verminderd met 70,7 miljoen euro en opgetrokken met 11,0 miljoen euro. Die wijzigingen hebben betrekking op de werkingsdotatie aan Brussel Preventie en Veiligheid, om de bedragen van de twee soorten kredieten op hetzelfde bedrag van 109,8 miljoen euro te brengen.

4.3.5. Opdracht 14 – Ondersteuning van het wetenschappelijk onderzoek

Kredieten C: 49,9 miljoen euro; -13,2 miljoen euro (-20,9 %)
Kredieten B: 51,8 miljoen euro; - 4,6 miljoen euro (-8,1 %)

De verminderingen van de vastleggings- en de vereffeningkredieten van die opdracht worden hoofdzakelijk gerechtvaardigd door enerzijds de schrapping in programma 001 *Ondersteuning van het algemeen beleid*, van de provisionele kredieten voor de aankoop van een gebouw bestemd voor het project « Cité des sciences » en « Centres d'excellence » (-9,0 miljoen euro en -1,0 miljoen euro) en van de kredieten voor de eraan gekoppelde werkingsuitgaven, en anderzijds in programma 002 *Aanmoediging van het wetenschappelijk onderzoek met economische finaliteit*, door de dotaties aan Innoviris aan te passen aan haar behoeften en door de kapitaalparticipaties ten gunste van de universitaire fondsen te verminderen (-3,7 en -3,4 miljoen in totaal).

4.3.6. Opdracht 17 – Ontwikkeling en promotie van het mobiliteitsbeleid

Kredieten C: 20,8 miljoen euro; -9,7 miljoen euro (-31,8 %)
Kredieten B: 13,6 miljoen euro; +1,3 miljoen euro (+10,3 %)

De vermindering van de vastleggingskredieten van die opdracht situeert zich voornamelijk in programma 003 *Ontwikkeling van een gewestelijk parkeerbeleid*, waarvan de kredieten voor de basisallocatie voor de investeringsdotatie aan het Gewestelijk Parkeeragentschap met 10,7 miljoen euro worden verminderd. De aanvankelijk uitgetrokken kredieten voor de vastlegging in verband met de bouw van de overstapparkings Stalle en A12 Esplanade worden immers geschrapt. Het gehandhaafde krediet (4,5 miljoen euro) wordt bestemd om de toekenning te dekken van een aanvullende investeringsdotatie voor de bouw van de parking COOVI. Er is nochtans in geen enkel vereffeningkrediet voorzien.

---

³⁸ In de initiële begroting 2017 waren geen overeenstemmende vereffeningkredieten opgenomen.

4.3.7. Opdracht 18 – Uitbouw en beheer van het openbaar vervoernetwerk

Kredieten C: 816,5 miljoen euro; +18,7 miljoen euro (+2,3 %)
Kredieten B: 736,7 miljoen euro; -22,6 miljoen euro (-3,0 %)

Programma 002 Ontwikkeling en beheer van de infrastructuur van het openbaar vervoer evenals het aanbrengen van kunstwerken

De verhoging van de vastleggingskredieten (+6,1 miljoen euro) kan enerzijds worden verklaard door de stijging van het krediet voor de uitgaven voor investeringswerken met betrekking tot de bouwwerken en uitrusting voor metro en premetro (+9,5 miljoen euro) en anderzijds door de vermindering van alle kredieten voor de investeringen van het gewest ter verbetering van de commerciële snelheid van het bovengronds tram- en busnet (Avanti) (-3,0 miljoen euro).

Programma 003 Beleid van partnership met de MIVB

De verhoging met 12,5 miljoen euro van de vastleggingskredieten van dat programma slaat hoofdzakelijk op de investeringsdotatie aan de MIVB (+11,7 miljoen euro), die een bedrag van 9,4 miljoen euro omvat dat is voorbehouden voor de veiligheidsinvesteringen, en meer in het bijzonder voor de betaling van het eerste bedrag in het raam van de aankoop van een gebouw voor de geïntegreerde veiligheidsdispatching (zie punt 5.5 *Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer Brussel*). Er zijn evenveel vereffeningskredieten uitgetrokken.

De initiële vereffeningskredieten voor de bijzondere dotatie aan de MIVB voor de grote investeringen in het openbaar vervoer die niet gedekt worden door Beliris werden gedeeltelijk overgeheveld (-23,9 miljoen euro) naar andere opdrachten, en belopen uiteindelijk 26,1 miljoen euro. De overdracht vond plaats met het oog op investeringen inzake veiligheid.

4.3.8. Opdracht 19 – Bouw, beheer en onderhoud van de gewestwegen, wegeninfrastructuur en -uitrusting

Kredieten C: 740,1 miljoen euro; +157,0 miljoen euro (+26,9 %)
Kredieten B: 138,8 miljoen euro; -4,7 miljoen euro (-3,3 %)

Programma 001- Ondersteuning van het algemeen beleid

Er is in een bedrag van 8 miljoen euro extra vastleggingskredieten voorzien voor de dienstenopdracht inzake controle van de sluiting van de tunnels (5 miljoen euro) en voor het project Hypercoördinatie van de werven (2,5 miljoen euro)³⁹.

Programma 002 Ontwikkeling en beheer van de infrastructuur van het wegvervoer evenals het aanbrengen van kunstwerken

De vastleggingskredieten nemen toe met 149 miljoen euro. Het geraamd bedrag van de overheidsopdracht via onderhandelingsprocedure met Europese bekendmaking voor de renovatie en het onderhoud van de Leopold II-tunnel moet naar boven toe worden herzien en de vastleggingskredieten moeten worden verhoogd met 181 miljoen euro⁴⁰. Die verhoging wordt gedeeltelijk gecompenseerd door respectieve verminderingen met 25 miljoen euro en 6 miljoen euro van de kredieten voor de investeringsuitgaven voor tunnels, bruggen en viaducten⁴¹ enerzijds en investeringswerken⁴² inzake wegen en bouwwerken van de weg anderzijds.

---

³⁹ BA 19.001.08.02.1211

⁴⁰ BA 19.002.11.15.7310.

⁴¹ BA 19.002.11.12.7310.

⁴² BA 19.002.11.10.7310.

De daling van de vereffeningskredieten hangt samen met de herziening van de betalingskalenders.

4.3.9. Opdracht 25 – Huisvesting en woonomgeving

Kredieten C: 270,4 miljoen euro; - 6,2 miljoen euro (- 2,2 %)
Kredieten B: 324,7 miljoen euro; - 60,6 miljoen euro (- 15,7 %)

De vastleggingskredieten in programma 005 *Ondersteuning van de instellingen belast met de uitvoering van het sociale huisvestingsbeleid* nemen toe met 4,7 miljoen euro, waarvan 3,1 miljoen euro bestemd is voor de solidariteitstussenkomst in de tekorten van de openbare vastgoedmaatschappijen.

In programma 007 *Beleid ten gunste van de gezinnen* nemen de vastleggingskredieten af met 6,7 miljoen euro als gevolg van een vermindering van de investeringsdotatie aan het Woningfonds met 6,6 miljoen euro.

De afname van de vastleggingskredieten met 4,1 miljoen euro in programma 008 *Beleid ten gunste van de minstbedeelden* is het gevolg van de vermindering van de inkomensoverdrachten aan particulieren bij wijze van verhuistoelagen en toelagen voor het gedeeltelijk dekken van de huur verschuldigd door uit krotwoningen geëvacueerde personen, alsmede van de kosten verbonden met de installatie in een nieuwe woning⁴³ (-2,8 miljoen euro) en van een huurtoelage⁴⁴, in afwachting van de toekenning van een sociale woning (-1,8 miljoen euro).

De belangrijkste afname van de vereffeningskredieten doet zich voor in programma 005 (- 43,0 miljoen euro), waar de kredietverlening aan de BGHM voor de investeringsprogramma's met 33,4 miljoen afneemt⁴⁵ en de investeringsubsidies in het kader van de Alliantie Wonen, het Gewestelijk Huisvestingsplan en de vierjarenplannen met respectievelijk 7,0 miljoen euro, 2,0 miljoen euro en 6,0 miljoen euro afnemen. Deze verminderingen zijn het gevolg van een afstemming op de verwachte uitgaven bij de BGHM. Daarnaast is er een toename met 3,1 miljoen euro voor de solidariteitstussenkomst in de tekorten van de openbare vastgoedmaatschappijen.

In programma 007 dalen de vereffeningskredieten met 14,5 miljoen euro door de afname van de investeringssubsidie aan het Woningfonds voor de Alliantie Wonen (- 14,7 miljoen euro). Het gaat om een doorschuiven van de dotatie van 2017 naar 2018 om het verwachte netto te financieren tekort bij het Woningfonds te verminderen.

De BGHM en het Woningfonds maken deel uit van de overheidssector (S13.12) en worden sinds 2015 opgenomen in de consolidatie van de Gewestelijke Overheidsdienst Brussel. Het Rekenhof wijst erop dat de in de begroting gebruikte economische codes voor verrichtingen tussen de GOB en de BGHM en het Woningfonds in een aantal gevallen nog niet zijn gewijzigd omdat er op sommige oude basisallocaties nog openstaande vastleggingen openstaan. Het Rekenhof beveelt aan deze oude vastleggingen te annuleren en te vervangen door nieuwe vastleggingskredieten met een correcte economische code.

4.3.10. Opdracht 27 – Stadsbeleid

Kredieten C: 317,1 miljoen euro; -33,6 miljoen euro (-9,6 %)
Kredieten B: 130,8 miljoen euro; -11,0 miljoen euro (-7,8 %)

De vermindering van de vastleggingskredieten situeert zich hoofdzakelijk in programma 006 *Beleid inzake wijkrevitalisering* (-28,9 miljoen euro), en meer in het bijzonder bij de basisallocatie

---

⁴³ BA 25.008.31.01.3432

⁴⁴ BA 25.008.31.04.3432

⁴⁵ BA 25.005.17.01.8514, 25.005.21.01.8121 en 25.005.21.99.8111

bestemd voor de investeringssubsidies aan de gemeenten voor de wijkcontracten (-28,3 miljoen euro). De vastlegging van de twee nieuwe contracten (22,0 miljoen euro, vermeerderd met het door het Belirisfonds gedekt historisch gedeelte) wordt uitgesteld tot 2018. De vereffeningskredieten die van 38 naar 29 miljoen euro zijn teruggebracht, zouden ontoereikend kunnen zijn in het licht van het gemiddeld kredietverbruik in de twee voorgaande dienstjaren (36,7 miljoen euro).

Binnen hetzelfde programma werd iets minder dan de helft, zijnde 51,5 miljoen op 110 miljoen euro, van de initiële vastleggingskredieten van de generieke allocatie bestemd voor de Investeringsubsidies aan de gemeenten voor de stadsvernieuwingscontracten⁴⁶ verdeeld naar zes nieuwe basisallocaties onder de juiste economische codes, op basis van de aard van de projectdragers. Die kredieten dekken in hun geheel de vastlegging van vijf stadsvernieuwingscontracten die in 2017 gepland waren in het raam van de ordonnantie houdende organisatie van de stedelijke herwaardering van 6 oktober 2016. De vereffeningskredieten voor de eerste voorschotten aan de projectdragers belopen 9,8 miljoen euro in totaal (d.i. +0,7 miljoen euro in vergelijking met de initiële begroting).

4.3.11. Opdracht 29 – Toerisme, externe betrekkingen en promotie van het imago van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Kredieten C : 88,8 miljoen euro ; +50,0 miljoen euro (+ 128,9 %)
Kredieten B : 43,2 miljoen euro ; + 1,1 miljoen euro (+ 2,6 %)

De vereffeningskredieten stijgen met 1,1 miljoen euro tot 43,2 miljoen euro en de vastleggingskredieten met 50 miljoen tot 88,8 miljoen euro. Deze stijging heeft betrekking op de werkingssubsidie aan de Openbare Stichting Kanal (BA 29.002.15.02.4170) waarvoor 3 miljoen euro vereffeningskredieten en 50,8 miljoen euro vastleggingskredieten worden voorzien. Deze subsidie dient de werken te financieren die zullen nodig zijn bij de creatie van een cultuurpool (met musea) in het oude Citroëngebouw.

---

⁴⁶ BA 27.006.28.04.6321.

5. ONTWERP VAN AANPASSING VAN DE BEGROTINGEN VAN DE AUTONOME BESTUURSINSTELLINGEN

5.1. Algemeen overzicht

Tabel 9 – Evolutie van de begrotingen van de autonome bestuursinstellingen

Autonome bestuursinstelling		Initieel 2017	Aanpassing 2017	Variatie	
1^e categorie					
Centrum voor Informatica voor het Brusselse Gewest (CIBG)	Ontvangsten	49.604	49.647	43	0,1%
	Uitgaven	49.604	49.647	43	0,1%
	Saldo	0	0	0	
Dienst voor Brandbestrijding en Dringende Medische Hulp van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (DBDMH)	Ontvangsten	124.083	120.380	-3.703	-3,0%
	Uitgaven	118.277	113.150	-5.127	-4,3%
	Saldo	5.806	7.230	1.424	
Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (BGHFGT)	Ontvangsten	1.363.299	1.539.285	175.986	12,9%
	Uitgaven	1.363.299	1.539.285	175.986	12,9%
	Saldo	0	0	0	
Brussels Instituut voor Milieubeheer (Leefmilieu Brussel/BIM)	Ontvangsten	152.122	153.833	1.711	1,1%
	Uitgaven	152.122	153.833	1.711	1,1%
	Saldo	0	0	0	
Net Brussel, Gewestelijk Agentschap voor Netheid (GAN)	Ontvangsten	254.491	250.168	-4.323	-1,7%
	Uitgaven	254.345	250.022	-4.323	-1,7%
	Saldo	146	146	0	
Brussels Instituut ter bevordering van het wetenschappelijk onderzoek en innovatie (Innoviris)	Ontvangsten	49.054	46.054	-3.000	-6,1%
	Uitgaven	49.054	46.054	-3.000	-6,1%
	Saldo	0	0	0	
Fonds voor de Financiering van het Waterbeleid (FFWB)	Ontvangsten	0	0	0	0,0%
	Uitgaven	0	0	0	0,0%
	Saldo	0	0	0	
Brussels Planningsbureau (BPB)	Ontvangsten	19.216	18.604	-612	-3,2%
	Uitgaven	19.216	18.604	-612	-3,2%
	Saldo	0	0	0	
Brussel – Preventie en Veiligheid (BPV)	Ontvangsten	99.645	109.766	10.121	10,2%
	Uitgaven	99.645	109.766	10.121	10,2%
	Saldo	0	0	0	
2^e categorie					
Brusselse gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling (Actiris)	Ontvangsten	706.440	710.475	4.035	0,6%
	Uitgaven	706.440	710.475	4.035	0,6%
	Saldo	0	0	0	
Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (ESRBHG)	Ontvangsten	2.812	3.112	300	10,7%
	Uitgaven	2.812	3.106	294	10,5%
	Saldo	0	6	6	
Brussels Waarborgfonds (BWF)	Ontvangsten	1.660	1.860	200	12,0%
	Uitgaven	1.660	1.650	-10	-0,6%
	Saldo	0	210	210	
Brussels Agentschap voor de Onderneming (impulse.brussels/BAO)	Ontvangsten	8.787	10.447	1.660	18,9%
	Uitgaven	8.787	9.801	1.014	11,5%
	Saldo	0	646	646	
Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer	Ontvangsten	1.018.687	997.546	-21.141	-2,1%

Autonome bestuursinstelling		Initieel 2017	Aanpassing 2017	Variatie	
	Uitgaven	974.247	954.356	-19.891	-2,0%
	Saldo	44.440	43.190	-1.250	
Brussel Gas Elektriciteit (Brugel)	Ontvangsten	3.937	3.756	-181	-4,6%
	Uitgaven	3.937	3.756	-181	-4,6%
	Saldo	0	0	0	
<i>Iristeam</i>	Ontvangsten	36.252	36.634	382	1,1%
	Uitgaven	36.252	36.634	382	1,1%
	Saldo	0	0	0	
Parkeeragentschap van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (parking.brussels/GPA)	Ontvangsten	24.730	19.523	-5.207	-21,1%
	Uitgaven	24.730	19.673	-5.057	-20,4%
	Saldo	0	-150	-150	
Haven van Brussel (GMHB)	Ontvangsten	34.737	33.999	-738	-2,1%
	Uitgaven	34.737	34.339	-398	-1,1%
	Saldo	0	-340	-340	
Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM)	Ontvangsten	253.078	221.842	-31.236	-12,3%
	Uitgaven	260.821	247.813	-13.008	-5,0%
	Saldo	-7.743	-25.971	-18.228	
Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (WFBG)	Ontvangsten	387.036	299.677	-87.359	-22,6%
	Uitgaven	382.035	319.631	-62.404	-16,3%
	Saldo	5.001	-19.954	-24.955	
Brusoc	Ontvangsten	2.241	2.241	0	0,0%
	Uitgaven	2.209	2.209	0	0,0%
	Saldo	32	32	0	
Atrium, Gewestelijk Agentschap voor Handel	Ontvangsten	8.547	9.987	1.440	16,8%
	Uitgaven	8.547	9.986	1.439	16,8%
	Saldo	0	1	1	
Participatiefonds – Brussel (Brupart)	Ontvangsten	6.109	6.109	0	0,0%
	Uitgaven	4.943	4.943	0	0,0%
	Saldo	1.166	1.166	0	
<i>visit.brussels</i> (Brussels Agentschap voor Toerisme/BAT)	Ontvangsten	31.337	31.471	134	0,4%
	Uitgaven	32.442	32.453	11	0,0%
	Saldo	-1.105	-982	123	
Brussel-Ontmanteling (BDBO)	Ontvangsten	360	360	0	0,0%
	Uitgaven	360	360	0	0,0%
	Saldo	0	0	0	
<i>beezy.brussels</i> beroepsreferentiecentrum gericht op de stadsberoepen en het openbaar ambt	Ontvangsten	450	502	52	11,6%
	Uitgaven	450	506	56	12,4%
	Saldo	0	-4	-4	
Geconsolideerde instellingen	Ontvangsten	4.638.714	4.677.278	38.564	0,8%
	Uitgaven	4.590.971	4.672.052	81.081	1,8%
	Saldo	47.743	5.226	-42.517	

Bron: geconsolideerde ontvangsten- en uitgavenbegroting van de gewestelijke entiteit (einde van het beschikking gedeelte), ontwerpen van begrotingsordonnantie (in duizend euro)

Het Rekenhof merkt op dat de gegevens van de synthesesetabel van de geconsolideerde ontvangsten- en uitgavenbegroting van de gewestelijke entiteit, die zich op het einde van het beschikking gedeelte van de begrotingsordonnantie bevindt, verschillen van de gegevens in de verantwoordingstabellen van de diensten van de regering, van Innoviris, van de BGHM en van visit.brussels. Evenzo stemt de vermelding van een ESR-saldo van 0 euro in artikel 62 (begroting van Innoviris) niet overeen met de gegevens van de bijgevoegde verantwoordingstabel.

De gewestelijke consolidatie van de verantwoordingstabellen geeft een ontvangsten- en uitgavensaldo van – 626.788 duizend euro (in plaats van – 639.566 duizend euro) en een ESR-vorderingensaldo van – 330.872 duizend euro (in plaats van – 347.506 duizend euro).

5.2. Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (BGHFGT)

De begrotingsaanpassing voorziet een stijging van bijna 176 miljoen euro bij de ontvangsten en de uitgaven tot een bedrag van 1.539 miljoen euro. Binnen opdracht 02 is er een grotere financieringsbehoefte door nieuwe overeenkomsten met de gemeenten Vorst, Ukkel en Sint-Agatha-Berchem. Daarnaast besliste de regering om binnen opdracht 05 opnieuw leningen voor investeringen toe te kennen aan alle gemeenten voor een totaal bedrag van 100 miljoen euro gespreid over de jaren 2017, 2018 en 2019. Om deze 100 miljoen euro te financieren wordt 30 miljoen euro herverdeeld van opdracht 01 naar opdracht 05.

5.3. Gewestelijk Agentschap voor Netheid (GAN)

Het ontwerp vermindert zowel de ontvangsten (250,2 miljoen euro) als de vereffeningskredieten (250 miljoen euro) met 4,3 miljoen euro. Het resultaat is bijgevolg hetzelfde als dat van de initiële begroting (0,1 miljoen euro).

Ontvangsten

De werkingsdotatie stijgt tot 168,6 miljoen euro (+ 4 miljoen euro). Ontvangsten in verband met de recuperatie van de *eurovignet*-belasting (BA 02.004.03.37.1250), die in de initiële begroting op nul werden geraamd, worden nu bovendien op 1,2 miljoen euro geraamd.

De ramingen van de eigen ontvangsten van de verkoop van de door de verbrandingsinstallatie geproduceerde stoom (BA 02.004.03.11.1611) en van de tussenkomsten van de privésector voor de selectieve ophaling (BA 02.004.03.15.1611) nemen eveneens toe tot respectievelijk 4 miljoen euro (+ 1 miljoen euro) en 9,5 miljoen euro (+ 2 miljoen euro). Deze laatste stijging vloeit voort uit de facturatie aan de vzw Fost+ in 2017 van een inhaalkwartaal in verband met 2016. De ramingen van de eigen ontvangsten van de ophaling van niet-huishoudelijk en industrieel afval (BA 02.004.03.09.1611) verminderen daarentegen tot 19,8 miljoen euro (- 1,2 miljoen euro).

Net zoals in de aanpassing van de begroting 2016 worden de ontvangsten op BA 02.004.03.36.1611 in verband met de bijdragen betaald door privébedrijven voor de ophaling van niet-huishoudelijk afval geschrapt (- 12 miljoen euro), omdat het Grondwettelijk Hof⁴⁷ artikel 22 (in verband met de jaarlijkse afvalbijdrage) van de fiscale ordonnantie van 18 december 2015 vernietigd heeft.

Uitgaven

De vereffeningskredieten in verband met de bezoldigingen van het statutair en niet-statutair personeel (BA 01.001.07.01.1111 en 01.001.07.02.1111) stijgen globaal tot 104,8 miljoen euro (+ 2,8 miljoen euro).

De vereffeningskredieten in verband met de prestaties door derden voor het ophalen en verwerken van afval (BA 02.001.08.08.1211) stijgen eveneens met 1,6 miljoen euro.

Daarentegenover staan heel wat dalingen van uitgavenkredieten. Dit zijn de belangrijkste wijzigingen:

---

⁴⁷ Arrest nr. 123/2016 van 22 september 2016.

- aankopen van voertuigen voor ophaling en reiniging (BA 02.001.11.04.7410 en 03.001.11.01.7410), - 2 miljoen euro;
- onderhoud, bewaking en herstelling van lokalen en van rijdend materieel (BA 01.002.08.12.1211 en 01.002.08.13.1211), - 1,3 miljoen euro;
- productiviteitspremie (BA 01.001.07.04.1112), - 1 miljoen euro;
- specifieke en innovatieve projecten voor de netheid (BA 03.002.99.01.0100), - 1 miljoen euro;
- automatisering, containers, glasbollen (BA 02.001.11.05.7422), - 0,6 miljoen euro;
- publicaties en publiciteit (BA 01.002.08.19.1211), - 0,5 miljoen euro;
- prestaties van een sociaal secretariaat (BA 01.002.08.28.1211), - 0,5 miljoen euro⁴⁸.

5.4. Actiris

Het ontwerp van aanpassing 2017 blijft net als de initiële begroting in evenwicht. De ontvangsten en de vereffeningskredieten stijgen met 4 miljoen euro (+0,6%) tot 710,5 miljoen euro. De verhoging van de vastleggingskredieten bedraagt met 4,8 miljoen euro een stuk meer en brengt die kredieten op 711,3 miljoen euro.

Ontvangsten

Bij de van de GOB afkomstige ontvangsten zijn de volgende evoluties de belangrijkste:

- verhoging van de dotatie voor de gesubsidieerde arbeidsplaatsen – verhoogde premie (+12 miljoen euro);
- verhoging van de subsidie voor partnerships (+3,8 miljoen euro);
- vermindering dotatie voor de inschakelingsovereenkomsten (-12 miljoen euro);
- vermindering subsidie voor de bevoegdheden met betrekking tot de zesde staatshervorming (-9,8 miljoen euro);
- vermindering subsidie voor de financiering van de jeugdwaarborg (-1,3 miljoen euro).

Die evoluties hebben bijna systematisch een tegenhanger bij de uitgavenkredieten (zie verder).

De andere ontvangsten vertonen de volgende voornaamste variatie : de toevoeging van nieuwe basisallocaties voor ontvangsten met betrekking tot het recupereren van Geco-bedragen die te veel werden geïnd door de lokale besturen, na de opmerking⁴⁹ die het Rekenhof formuleerde bij zijn controle van de algemene rekening 2016 (+5,9 miljoen euro). Die stijging wordt gecompenseerd door een verhoging van de uitgavenkredieten.

Uitgaven

De voornaamste wijzigingen van uitgavenkredieten hebben betrekking op volgende opdrachten:

Opdracht 1 – Algemene uitgaven (+5,5 miljoen euro)

- De verhoging van de kredieten voor personeelskosten (+4,9 miljoen euro), voornamelijk tot dekking van bij de initiële begroting gemaakte verkeerde schattingen van de werkelijke

---

⁴⁸ De in de initiële begroting 2017 ingeschreven kredieten worden geannuleerd. In de ontwerpbegroting 2018 is overigens geen enkel krediet in die BA ingeschreven.

⁴⁹ Sommige verrichtingen inzake het recupereren van de subsidies waren niet gescheiden van de verrichtingen betreffende de toekenning ervan. De instelling voerde immers een compensatie uit tussen de kosten/uitgaven in verband met de subsidies van het boekjaar en de opbrengsten/ontvangsten afkomstig van de regularisatie van het voorgaande boekjaar. Het Rekenhof beval de instelling aan onderscheid te maken tussen beide soorten verrichtingen. Actiris moest overigens ook de aan dat programma gekoppelde begrotingskredieten aanpassen.

behoeften (+2,3 miljoen euro), een onderbudgettering bij de initiële begroting (+1 miljoen euro) en de indexering (+800 duizend euro).

- Een vermindering van de uitgaven voor gebouwen ingevolge de inhouding van een trimester aan huurgelden voor de maatschappelijke zetel wegens nalatigheden van de verhuurder (-1,9 miljoen euro) en een vermindering van de middelen voor signalisatie (-700 duizend euro).

Opdracht 4 – Partnerships (+4,1 miljoen euro)

- De lancering van de *Social Impact bond*, een nieuw soort partnership om inschakelingsdiensten te financieren (+2 miljoen euro). Het Rekenhof stelt vast dat de verhoging voor die maatregel zowel vastleggings- als vereffeningskredieten betreft. Het door dit soort partnerships ondersteunde mechanisme houdt echter in dat de partners de programma's prefinancieren en dat de subsidiëring door Actiris plaatsvindt in de loop van de volgende jaren na validering van de resultaten. Bijgevolg zullen de vereffeningskredieten niet worden benut in 2017 en zijn ze dus 2 miljoen euro te hoog geraamd, waardoor het begrotingsresultaat van de instelling stijgt.
- De overeenkomst met *Bruxelles-formation* betreffende de bestelling van opleidingen in het raam van de oprichting van de opleidings- en tewerkstellingspool Logistiek en Transport (+1,6 miljoen euro).

Opdracht 7 – Tewerkstelling van werkzoekenden door middel van gesubsidieerde arbeidsplaatsen (+17,5 miljoen euro)

- De verhoging van de subsidie voor privéverenigingen na het in aanmerking nemen van de plaatsen die verband houden met de *New Deal*, na de indexering en na de aanpassing aan de werkelijke behoeften (+11,4 miljoen euro).
- De verhoging van de kredieten van programma 1, voornamelijk ingevolge het budgettaire onderscheid tussen de verrichtingen betreffende subsidiëring van de lokale besturen en de ermee verband houdende recuperaties (zie hierboven, +5,3 miljoen euro).

Opdracht 18 – Zesde Staatshervorming (-9,8 miljoen euro)

- De vermindering van de kredieten voor de startbaanovereenkomsten, teneinde rekening te houden met de werkelijke uitvoering van de uitgaven (-2 miljoen euro).
- De vermindering van de uitgaven voor de activering van de doelgroepen op basis van gegevens opgevraagd bij de federale instellingen die die bevoegdheden beheren (-8,4 miljoen euro).
- De vermindering van de kredieten voor de vergoedingen opleidingen en stages vanwege het kleinere aantal stages en de kortere effectieve duur ervan (-1,4 miljoen euro).
- De verhoging van de uitgaven voor de artikels 60 vanwege de indexering 2017 en wegens de inhaalbeweging betreffende de indexering van voorgaande jaren op de begroting 2017 (+2,7 miljoen euro).

Opdracht 20 – Inschakelingscontracten in bedrijven (-11,6 miljoen euro)

- De uitgavenkredieten voor het subsidieonderdeel van de maatregel werden sterk verlaagd omdat minder contracten werden gesloten dan initieel verwacht (-6,4 miljoen euro, -40%).
- De vermindering van het luik RSZ-verminderingen waarin de maatregel initieel voorzag, werd overgedragen naar opdracht 18 waarin de andere bijdragenkortingen worden verzameld (-5,2 miljoen euro).

5.5. Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer Brussel (MIVB)

Het ontwerp vermindert de geraamde ontvangsten tot 997,5 miljoen euro (- 21,1 miljoen euro) en de vereffeningskredieten tot 954,4 miljoen euro (- 19,9 miljoen euro), wat leidt tot een resultaat

van 43,1 miljoen euro (- 1,2 miljoen euro in vergelijking met de initiële begroting). Het ESR-vorderingensaldo blijft gehandhaafd op 48,3 miljoen euro.

Ontvangsten

De wijzigingen hebben hoofdzakelijk betrekking op de volgende elementen:

- de globale investeringsdotatie neemt toe tot 195,9 miljoen euro (+ 11,7 miljoen euro), hoofdzakelijk door de toekenning van een extra bedrag (+ 9,4 miljoen euro) voor de nieuwe geïntegreerde dispatching;
- de federale Beliris-dotatie (BA 02.001.03.03.6940) en de dotatie van de GOB voor de niet door Beliris gedekte grote investeringen (BA 02.001.04.08.6611) verminderen respectievelijk tot 50 miljoen euro (- 15 miljoen euro) en 26,1 miljoen euro (- 23,9 miljoen euro) op grond van enerzijds de kredieten die Beliris de MIVB ter beschikking kan stellen en anderzijds het vloten van de kasuitgaven in verband met de door die dotaties gedekte investeringen;
- de ontvangsten van BA 02.001.03.01.6611 in verband met de tussenkomsten van het gewest in specifieke investeringsprojecten worden naar beneden bijgesteld (- 18,2 miljoen euro);
- er worden 14,6 miljoen euro nieuwe ontvangsten ingeschreven in BA 01.004.03.09.7632 in verband met de verkoop van gebouwen. Ze hebben betrekking op een ruil van onroerende goederen met de Europese Commissie. Die ontvangsten hangen echter samen met de inschrijving van extra kredieten op uitgaven-BA 01.004.11.02.7200 in verband met gebouwen.

Uitgaven

De wijzigingen hebben hoofdzakelijk betrekking op verminderingen van vereffeningskredieten in de volgende twee BA's:

- BA 01.004.11.02.7200 in verband met de gebouwen (- 6,8 miljoen euro). Het gaat om een nettowijziging die enerzijds voortvloeit uit twee kredietverhogingen met betrekking tot de betaling van een eenmalige canon voor de aankoop van een gebouw voor de nieuwe geïntegreerde dispatching en een vastgoedruil met de Europese Commissie, en anderzijds uit kredietverminderingen ingevolge het uitstel van de aankoop van het terrein bestemd voor de nieuwe busstelpplaats en vertragingen van werkzaamheden;
- BA 01.006.11.02.7422 in verband met het spoornet (- 22,8 miljoen euro) ingevolge het uitstel, voornamelijk tot 2018, van de uitgaven in verband met de projecten voor uitbreiding van de metro (projecten Noord en Albert en nieuwe toegang tot het netwerk vanaf stelplaats Delta) en van het tramnetwerk (lijnen 9 en 94 in Woluwe en het kerkhof van Jette).

De vastleggingskredieten van BA 01.003.11.02.7410 voor de aankoop van voertuigen dalen eveneens met 169,5 miljoen euro als gevolg van het uitstel van bestellingen van voertuigen (bus en tram) tot 2018.

Het investeringsplan 2017 van de MIVB ligt in lijn met het door de regering gevalideerde meerjareninvesteringsplan. De MIVB is echter van oordeel dat de kredieten die het ontwerp van begrotingsaanpassing voorziet, haar niet in staat stellen alle in dat plan voor 2017⁵⁰ voorziene uitgaven te dekken, zodat ze de vereffeningskredieten en dus de investeringen van het plan met 23 miljoen euro heeft verminderd.

---

⁵⁰ Inzonderheid wegens de door de regering op 48,3 miljoen euro vastgelegde doelstelling inzake ESR-vorderingensaldo.

5.6. Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM)

Ten opzichte van de initiële begroting 2017 nemen de vastleggingskredieten toe met 8,1 miljoen euro (+ 4,20%) tot 205,3 miljoen euro en kennen de vereffeningskredieten een afname met 13,0 miljoen euro (-4,66%) tot 266,1 miljoen euro. De ontvangsten dalen met 34,2 miljoen euro (-11,95%) tot 251,9 miljoen euro. Hierdoor heeft de BGHM een begrotingstekort van 14,2 miljoen euro.

In de loop van 2017 werden de ontvangsten en de uitgaven (vereffeningskredieten) al verhoogd met 8,9 miljoen euro via een herverdelingsbesluit. De bijkomende ontvangsten betreffen verkopen van gebouwen aan de openbare vastgoedmaatschappijen (OVM's). De vereffeningskredieten voor investeringsubsidies en de bouwkosten in het kader van het Huisvestingsplan en de Alliantie Wonen namen af met respectievelijk 3,5 miljoen euro en 6,5 miljoen euro. Daarnaast werd een krediet ingeschreven voor de aankoop van het "Huis van het Wonen" voor 15,4 miljoen euro.

Hieronder worden de belangrijkste wijzigingen van de begrotingsaanpassing besproken.

Ontvangsten

De belangrijkste wijzigingen in de ontvangsten zijn:

- de afname van de investeringsubsidies in het kader van de vierjarenplannen, het Huisvestingsplan en de Alliantie Wonen met respectievelijk 6,0 miljoen euro, 2,0 miljoen euro en 7,0 miljoen euro en de afname van de terugvorderbare voorschotten⁵¹ met 33,8 miljoen euro. De BGHM vermindert de vereffeningen van investeringsubsidies en de terugvorderbare voorschotten om de ontvangsten af te stemmen op de uitgaven;
- de toename van een inkomensoverdracht vanwege de GOB voor de solidariteitstoelage met 3,1 miljoen euro.

Uitgaven

De afname van de vereffeningskredieten en de toename van de vastleggingskredieten is het gevolg van volgende aanpassingen:

- de vereffeningskredieten voor de investeringsubsidies aan de OVM's in verband met de vierjarenplannen, het Huisvestingsplan en de Alliantie Wonen nemen af met respectievelijk 6,0 miljoen euro en 2,0 miljoen euro⁵²; en de vereffeningskredieten voor de terugvorderbare voorschotten aan de OVM's voor de bouw en de renovatie van sociale woningen nemen af met 30,1 miljoen euro. De aangepaste kredieten voor investeringsubsidies en terugvorderbare voorschotten houden rekening met de werkelijke vooruitgang van de projecten.
- de aflossingen op terugvorderbare voorschotten toegekend door de GOB voor de vierjarenplannen nemen toe met 2,7 miljoen euro tot 22,8 miljoen euro overeenkomstig de aflossingstabel (vereffenings- en vastleggingskredieten);
- de vereffenings- en vastleggingskredieten voor de afhalingen op eigen middelen voor voorschotten op lange termijn aan de OVM's voor investeringen in de bouw, renovatie van sociale woningen nemen toe met respectievelijk 2,0 miljoen euro en 4,0 miljoen euro;
- de vereffenings- en vastleggingskredieten voor de aankoop van gronden in de privé sector voor het programma Alliantie Wonen nemen toe met respectievelijk 6,6 miljoen euro en 4,5 miljoen euro;

---

⁵¹ BA 03.002.01.02.9630, BA 03.002.01.03.9630 en BA 03.002.01.06.0820.

⁵² De investeringsubsidies aan de OVM's in verband met het Huisvestingsplan en de Alliantie Wonen staan op eenzelfde basisallocatie.

- de werkingssubsidie aan de OVM's voor de solidariteitstoelage neemt toe met 3,1 miljoen euro (vereffenings- en vastleggingskredieten);
- de vastleggingskredieten voor de bouwkosten huisvestingsplan nemen af met 9,0 miljoen euro.

5.7. Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (WFBHG)

Ten opzichte van de initiële begroting 2017 nemen de vastleggingskredieten (347,8 miljoen euro) af met 15,7 miljoen euro (- 4,31%) en kennen de vereffeningskredieten (319,6 miljoen euro) een daling van 62,4 miljoen euro (- 16,33%). De ontvangsten (299,7 miljoen euro) nemen af met 87,4 miljoen euro (- 22,57%). Hierdoor heeft het WFBHG een begrotingstekort van 20,0 miljoen euro.

Ontvangsten

De belangrijkste wijzigingen in de ontvangsten zijn:

- de opbrengsten van leningen zijn afgenomen met 65,9 miljoen euro tot 139,9 miljoen euro overeenkomstig de werkelijke financieringsbehoefte;
- de opbrengsten van de verkoop van woningen en terreinen aan gezinnen binnen de verschillende programma's (Huurhulp-plus, BRV⁵³-verrichtingen, het Huisvestingsplan en de Alliantie Wonen) zijn afgenomen met 6,4 miljoen euro tot 10,6 miljoen euro. De realisatie van de verkopen is beperkt (0,9 miljoen euro), maar er zouden nog ongeveer 40 woningen van de projecten Sans-Souci en Delta in 2017 moeten worden verkocht.
- de investeringssubsidie in het kader de Alliantie Wonen neemt af met 14,7 miljoen euro. Het gaat om een doorschuiven van de dotatie van 2017 naar 2018 om het verwachte netto te financieren tekort te verminderen.

Uitgaven

De afname van de vastleggings- en vereffeningskredieten is voornamelijk het gevolg van volgende aanpassingen:

- de aflossingen van de schuld zijn toegenomen met 13,6 miljoen euro (vastleggings- en vereffeningskredieten) als gevolg van een vervroegde terugbetaling van een lening.
- de afname van de vereffeningskredieten van de hypothecaire kredietverlening, de toekenning van huurgarantieleningen en de toekenning van groene leningen met respectievelijk 63,4 miljoen euro, 0,9 miljoen euro en 1,7 miljoen euro rekening houdend met de reële vraag naar deze kredieten. De vastleggingskredieten voor deze kredieten nemen af met respectievelijk 63,5 miljoen euro, 0,9 miljoen euro en 1,7 miljoen euro.
- de vereffeningskredieten voor de bouwkosten van de verschillende programma's (huurhulp, BRV-verrichtingen, het Huisvestingsplan en de Alliantie Wonen) zijn afgenomen met 25,0 miljoen euro. De vastleggingskredieten nemen af met 18,7 miljoen euro. De kredieten werden aangepast in functie van de laatste schattingen en een deel werd verschoven naar een andere basisallocatie (zie infra).

5.8. *visit.brussels* (Brussels agentschap voor toerisme)

Het ontwerp van de begrotingsaanpassing 2017 kent een overschot van 0,2 miljoen euro. De ontvangsten en vereffeningskredieten bleven ten opzichte van de initiële begroting op hetzelfde niveau. Er werd 32,5 miljoen euro ingeschreven voor de ontvangsten en 32,3 miljoen euro voor de vereffeningen. De vastleggingskredieten stegen met 1,5 miljoen tot 36,8 miljoen om de vastleggingen in overeenstemming te brengen met de aangegane overheidsopdrachten.

---

⁵³ BRV = bouw renovatie verkoop

TWEEDE DEEL: ONTWERPORDONNANTIES HOUDENDE DE BEGROTINGEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 2018

1. NALEVING VAN DE VEREISTEN DIE VAN TOEPASSING ZIJN OP HET BEGROTINGSKADER VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST VOOR HET JAAR 2018

1.1. Ontwerp van begrotingsplan van België

Sinds het *twopack* op 30 mei 2013 in werking trad, is België net als de andere lidstaten van de eurozone onderworpen aan een versterkt budgettair toezicht vanwege de Europese Commissie. De wetgeving legt de verplichting op om het ontwerp van begrotingsplan voor het komende jaar vóór 15 oktober aan de Commissie te bezorgen. Die moet vóór 30 november een oordeel formuleren over de inhoud van het plan en kan in voorkomend geval vragen het ontwerp te vervolledigen of te amenderen.

De Belgische regering heeft midden oktober 2017 aan de Europese Commissie een ontwerp van begrotingsplan voorgelegd dat in detail de geplande maatregelen bespreekt om in 2018 te komen tot een nominaal vorderingensaldo van -1,1 % van het bbp en om tussen 2017 en 2018 een structurele verbetering van 0,3 % van het bbp te realiseren. Die begrotingsdoelstellingen van alle overheden wijken af van de waarden die het stabiliteitsprogramma naar voren schuift. Het structurele saldo 2018 wordt op -0,8 % van het bbp gebracht (in plaats van -0,4 %) en de structurele verbetering tussen 2017 en 2018 tot 0,3 % van het bbp (in plaats van 0,6 %).

Tabel 10 – Vergelijking ontwerp van begrotingsplan / stabiliteitsprogramma

	2017	2018
Structureel saldo		
Stabiliteitsprogramma	-1,0	-0,4
Ontwerp van begrotingsplan	-1,1	-0,8
Vershil	-0,1	-0,5 ⁵⁴
Vorderingensaldo		
Stabiliteitsprogramma	-1,6	-0,7
Ontwerp van begrotingsplan	-1,5	-1,1
Vershil	0,1	-0,4

Bron: ontwerp van begrotingsplan van België (oktober 2017)

(in % van het bbp)

Het ontwerp van begrotingsplan raamt de evolutie van de schuldgraad (brutoschuld) voor de jaren 2017 en 2018 op respectievelijk 104,1 % van het bbp en 102,7 % van het bbp, wat 1,1 % en 0,7 % lager is dan de waarden in het stabiliteitsprogramma.

Het ontwerp stelt ook de doelstellingen en discretionaire maatregelen voor in de ontwerpbegrotingen van de federale overheid, van de gemeenschappen en van de gewesten.

In haar herfstvooruitzichten raamde de Europese Commissie het structurele saldo voor 2018 op -1,5 % van het bbp (tegenover -0,8 % in het begrotingsplan) en het vorderingensaldo op -1,4 % van het bbp (in plaats van -1,1 %). De geraamde schuldgraad voor het jaar 2018 werd herzien naar 102,5 % (tegenover 102,7 %).

⁵⁴ Afrondingsverschil.

1.2. Conformiteit van de begroting van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met het Europese kader

In het raam van de *sixpack* bepaalt richtlijn 2011/85/EU van de Raad van 8 november 2011 de voorschriften voor de begrotingskaders van de lidstaten opdat ze hun verplichtingen inzake buitensporige overheidstekorten kunnen nakomen. Die richtlijn werd in het tweede kwartaal van 2014 gedeeltelijk omgezet in nationaal recht⁵⁵.

Voor de gemeenschappen en de gewesten is het zo dat de wet houdende algemene bepalingen in die zin werd gewijzigd door een wet van 10 april 2014⁵⁶ waarin de verantwoordingsstukken zijn opgesomd die bij de begroting van elke gemeenschap en elk gewest moeten worden gevoegd. De begroting van die entiteiten kadert trouwens in een begrotingskader op middellange termijn dat de legislatuur en een minimale periode van drie jaar beslaat. Het moet worden aangevuld met een meerjarenprogramma dat voortvloeit uit het begrotingskader op middellange termijn. De elementen die daarin moeten worden opgenomen, zijn in detail weergegeven in de wet houdende algemene bepalingen.

Het Rekenhof stelt vast dat de begrotingsdocumenten niet volledig zijn opgesteld in overeenstemming met de voorschriften van de wet houdende algemene bepalingen.

Instellingen die niet in de begrotingen zijn opgenomen

Artikel 16/11, 2°, van die wet bepaalt dat de documenten ter informatie bij en ter verantwoording van de begroting moeten vermelden welke instellingen en fondsen niet in de begroting zijn opgenomen maar wel deel uitmaken van de consolidatieperimeter zoals bepaald door het Instituut voor de Nationale Rekeningen, en een analyse moeten omvatten van de impact van die instellingen en fondsen op het vorderingensaldo en op de overheidsschuld.

Die bepaling is in principe zonder voorwerp voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, omdat de organieke ordonnantie van toepassing is op alle rechtspersonen die binnen de ESR-consolidatieperimeter vallen (S.1312). De Brusselse regering stelt echter voor van het toepassingsveld af te wijken door artikel 102 van het ontwerp van uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2018⁵⁷.

Die afwijking zal tot gevolg hebben dat 31 instellingen uit de lijst die het Instituut voor de Nationale Rekeningen op 20 oktober 2017 publiceerde, niet in de begrotingen zullen worden opgenomen.

In de beleidsbrief « Financiën en Begroting » die bij de algemene toelichting voor het jaar 2018 is gevoegd, stelt de dienst Begroting van plan te zijn een aantal instellingen uit sector S.1312 in de begroting op te nemen, volgens de lijst in de budgettaire omzendbrieven. In samenspraak met het

---

⁵⁵ Die richtlijn heeft voornamelijk tot doel de lidstaten te verplichten over een systeem van overheidsboekhouding te beschikken dat compleet is, hun begrotingsprogramma te baseren op realistische en actuele macro-economische vooruitzichten, over cijfermatige begrotingsregels te beschikken, een meerjarenbegrotingsvisie te ontwikkelen, te zorgen voor begrotingscoördinatie tussen de subsectoren, de budgettaire verantwoordelijkheden te verdelen over de subsectoren, de informatie over alle instellingen en fondsen, de fiscale uitgaven, de voorwaardelijke verplichtingen en de waarborgen te publiceren en in aanmerking te nemen.

⁵⁶ Wet van 10 april 2014 tot wijziging, met het oog op de gedeeltelijke omzetting van de richtlijn 2011/85/EU, van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof.

⁵⁷ « *In afwijking van artikel 3 van de organieke ordonnantie van 23 februari 2006 houdende de bepalingen die van toepassing zijn op de begroting, de boekhouding en de controle, is de OOBBC van toepassing op de geconsolideerde instellingen opgenomen in de geconsolideerde begroting van ontvangsten en uitgaven van de gewestelijke entiteit bedoeld in artikel 2, 4de lid, van de ordonnantie van 23 december 2016 houdende de Algemene Uitgavenbegroting van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor het begrotingsjaar 2017, alsook op het Brussels Agentschap voor de Ondersteuning van het Bedrijfsleven (BAOB)* ».

kabinet van de minister van Financiën en Begroting werd een planning opgesteld voor die geleidelijke integratie, rekening houdend met de human resources die daarvoor vereist zijn.

In afwachting van die geleidelijke integratie stelt het Rekenhof vast dat de documenten van de initiële begroting 2018 geen analyse bevatten van de impact van de niet in de begroting opgenomen instellingen op het vorderingensaldo en op de openbare schuld. De wet van 16 mei 2003 legt dit nochtans op⁵⁸.

Meerjarenbegrotingsprogramma voortvloeiend uit het begrotingskader op middellange termijn

De meerjarenprojectie in de algemene toelichting bij de ontvangsten- en de uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2018 beperkt zich net als de voorgaande jaren tot het uitzetten van een meerjarenbegrotingstraject in evenwicht over de volledige periode 2017-2022, in overeenstemming met het regeerakkoord 2014-2019 en met de doelstelling van een structureel begrotingsevenwicht voor alle overheden en voor de entiteiten I en II tegen 2019.

Zowel in de algemene toelichting bij de begroting 2018 als in het recente ontwerp van begrotingsplan van België heeft de Brusselse regering evenwel gepreciseerd zich het recht voor te behouden om net als de andere overheden de *flexibiliteitsclausule* in te roepen voor bepaalde categorieën van uitgaven: zo zijn sommige eenmalige of uitzonderlijke investeringen en uitgaven met een belangrijke economische impact of uitgaven in verband met veiligheid niet in het traject opgenomen, evenmin als de voornaamste investeringen van het gewest met een impact op de mobiliteit (tunnels, bruggen, viaducten, en de ombouw en uitbreiding van de metro).

Inventaris van de belastinguitgaven

Artikel 16/11, 3°, van de wet houdende algemene bepalingen stelt dat een inventaris van de belastinguitgaven bij het ontwerp van begroting moet worden gevoegd. Die inventaris moet alle kortingen, verminderingen en uitzonderingen op het algemeen stelsel van de belastingheffing omvatten die tijdens het begrotingsjaar gelden ten gunste van de belastingplichtigen of van economische, sociale of culturele activiteiten. De inventaris moet gedetailleerde informatie geven over de gevolgen van de gewestelijke belastinguitgaven voor de ontvangsten.

Het Rekenhof stelt vast dat daarover geen informatie is terug te vinden in de algemene toelichting.

2. BEGROTINGS- EN VORDERINGENSALDI

2.1. Begrotingssaldi van de diensten van de regering

Tabel 11 – Begrotingssaldi

	Ontwerp Initieel 2018	Ontwerp aanpassing 2017	Initiële begroting 2017	Vershil init/aanp	Vershil init/init
--	-----------------------------	-------------------------------	-------------------------------	----------------------	----------------------

⁵⁸ Volgens de algemene toelichting bij de begroting (punt 1.1.3 *De ESR-norm* van Deel III *Financieel verslag*) zou de geraamde impact op

op 31 december 2017 op de openbare schuld van die instellingen 80,7 miljoen euro bedragen, opgedeeld in 43,1 miljoen euro voor Sfar geconsolideerd (2.15), 18,2 miljoen euro voor de instellingen voor sociaal krediet (2.24), 0,4 miljoen euro voor Brussel Compost (2.57) en 19,0 miljoen euro voor Brussel Energie (2.58).

Volgens de jaarrekeningen 2016 die bij de balanscentrale van de Nationale Bank werden neergelegd, kan het vorderingensaldo naar meeste waarschijnlijkheid beïnvloed worden door Brussel Energie (met totale kosten van 52,1 miljoen euro en totale opbrengsten van 54,9 miljoen euro), NEO cbva en alle Sfar samen.

Ontvangsten	5.507.813	4.395.462	4.571.505	1.112.351	936.308
Uitgaven	6.405.397	5.040.254	5.153.448	1.365.143	1.251.949
Brutobegrotingssaldo (1)	-897.584	-644.792	-581.943	-252.792	-315.641
Opbrengsten uit leningen* (2)	156.000	120.000	139.000	36.000	17.000
Aflossingen van de gewestsschuld* (3)	204.358	205.723	205.723	-1.365	-1.365
Nettobegrotingssaldo (4) = (1) - (2) + (3)	-849.226	-559.069	-515.220	-290.157	-334.006

In duizend euro

* Behalve de opbrengsten uit leningen en de aflossingen van het Fonds voor het beheer van de gewestsschuld waarvan de identieke bedragen (133,5 miljoen euro) elkaar opheffen.

Het brutobegrotingssaldo *ex ante* dat resulteert uit de ontwerpbegroting 2018 (-897,6 miljoen euro) verslechtert met 252,8 miljoen euro in vergelijking met het ontwerp van aanpassing 2017 en met 315,6 miljoen euro in vergelijking met de initiële begroting 2017.

Als van dat saldo de leningopbrengsten worden afgetrokken en de schuldaflossingen worden toegevoegd, belooft het nettobegrotingssaldo van de GOB voor 2018 -849,2 miljoen euro. Het verslechtert met respectievelijk 290,2 en 334,0 miljoen euro in vergelijking met de saldi van de aangepaste en initiële begroting 2017.

2.2. Berekening van het vorderingensaldo

Overeenkomstig de ESR-methodologie moeten op het begrotingssaldo verschillende correcties worden toegepast om te komen tot het vorderingensaldo van de entiteit.

De elementen van die berekening komen voor in het beschikkend deel van het ontwerp van uitgavenbegroting.

Het Rekenhof heeft de berekening van dat saldo op zijn eigen manier voorgesteld, met de (gecorrigeerde) cijfers van de regering.

Tabel 12- Berekening van het vorderingensaldo

		Ontwerp van initiële begroting 2018	Ontwerp van aangepaste begroting 2017	Variatie
Brutobegrotingssaldo van de GOB (a)	(a)	-897.584	-644.792	-252.792
Brutobegrotingssaldo geconsolideerde instellingen	(b)	69.994	5.226	64.768
Brutobegrotingssaldo consolidatieperimeter	(c)=(a)+(b)	-827.590	-639.566	-188.024
Nettoaflossingen van de schuld van de GOB		48.358	85.723	-37.365
Nettoaflossingen schuld geconsolideerde instellingen		-173.766	-84.737	-89.029
Nettoaflossingen consolidatieperimeter (= saldo codes 9)	(d)	-125.408	986	-126.394
Netto te financieren saldo van de consolidatieperimeter	(e)=(c)+(d)	-952.998	-638.580	-314.418
Saldo van de KVD van de GOB		272.168	172.124	100.044
Saldo van de KVD van de geconsolideerde instellingen		165.330	118.950	46.380
Saldo van de KVD van de consolidatieperimeter (= saldo codes 8)	(f)	437.498	291.074	146.424
ESR-vorderingensaldo	(g)=(e)+(f)	-515.500	-347.506	-167.994
Begrotingsverrichtingen GOB		205.000	213.506	-8.506
Begrotingsverrichtingen geconsolideerde instellingen		35.000	25.000	10.000
Begrotingsverrichtingen van de consolidatieperimeter	(h)	240.000	238.506	1.494
ESR-vorderingensaldo na begrotingsverrichtingen	(i)=(g)+(h)	-275.500	-109.000	-166.500
Neutralisatie van strategische investeringsuitgaven *	(j)	275.500	109.000	166.500
Correctie autonomiefactor en afrekeningssaldo art. 54 BFW	(k)	-147.313	0	-147.313
Gecorrigeerd ESR-vorderingensaldo	(l)=(i)+(j)+(k)	-147.313	0	-147.313
Door de HRF aanbevolen doelstelling ***		-157.200	-21.800	-135.400
verschil ten opzichte van de door de HRF aanbevolen doelstelling		9.887	21.800	-11.913

In duizend euro

* Neutralisatie van die uitgaven ingeval de flexibiliteits- en de investeringsclausule van het stabiliteits- en groeipact worden toegepast.

** Rekening houdend met de correctie voor de autonomiefactor.

Het ESR-vorderingensaldo dat wordt bekomen op basis van de geconsolideerde ontwerpen van initiële begroting 2018 van de gewestelijke entiteit, wordt geraamd op – 515,5 miljoen euro.

De Brusselse regering heeft evenwel bepaalde correcties toegepast op dat saldo:

- een positieve correctie voor een bedrag van 240 miljoen euro voor 'begrotingsverrichtingen' (zie punt 2.5 *Begrotingsverrichtingen*);
- een correctie voor een bedrag van 275,5 miljoen euro aan uitgaven die werden geneutraliseerd omdat de regering van oordeel was dat ze buiten de begrotingsdoelstelling vielen (zie punt 2.6 *Neutralisatie van bepaalde investeringsuitgaven*);
- een negatieve correctie⁵⁹ voor een bedrag van 147,3 miljoen euro⁶⁰ teneinde rekening te houden met de impact van de afrekeningssaldi met toepassing van artikel 54 van de bijzondere financieringswet van 16 januari 1989 (definitief toegewezen middelen en autonomiefactor).

⁵⁹ Die correctie blijkt niet uit de tabel met de berekening van het vorderingensaldo die is opgenomen in het dispositief van het ontwerp van ordonnantie houdende de algemene uitgavenbegroting, maar ze wordt vermeld in de algemene toelichting (blz.198 en 199).

⁶⁰ Zie punt 3. *Ontwerp van middelenbegroting*.

Indien de Europese Commissie zou instemmen met de flexibiliteits- en investeringsclausules, zou dit gecorrigeerde vorderingensaldo een marge van 9,9 miljoen euro vrijmaken ten opzichte van de (ter indicatie) door de HRF aanbevolen doelstelling, ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma van België 2017-2020, waarin rekening wordt gehouden met de correctie van de autonomiefactor. In het tegenovergestelde geval zou dit gecorrigeerde vorderingensaldo 265,6 miljoen euro afwijken van de doelstelling.

Binnen de grenzen van de informatie waarover het Rekenhof kon beschikken, heeft het de gegevens nagekeken die voor de berekening van het vorderingensaldo in aanmerking werden genomen.

2.3. Consolidatieperimeter

Volgens de lijst van de publieke eenheden die de Nationale Bank op 20 oktober 2017 publiceerde, omvatte de consolidatieperimeter van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 58 actieve eenheden in sector S.1312, d.i. eenzelfde aantal als de voorgaande lijst. Hiervan werden echter enkel de begrotingsaldi van 27 autonome instellingen geconsolideerd.

De initiële begrotingen van die geconsolideerde autonome bestuursinstellingen sluiten af met een brutobegrotingssaldo van 70,0 miljoen euro. Dit is een verbetering met 64,8 miljoen euro ten opzichte van de aangepaste begroting 2017. Dat extra batig saldo kan hoofdzakelijk worden verklaard door de verbetering van de saldi van de BGHM (+23,3 miljoen euro) en van het Woningfonds (+45,6 miljoen euro).

2.4. ESR-correcties

Nettoaflossingen van de schuld van de diensten van de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en van de geconsolideerde instellingen

Het totaal van de nettoaflossingen (aflossingen min de leningen, of het saldo van de verrichtingen met economische code 9) dat blijkt uit de geconsolideerde begrotingen, komt neer op een negatief bedrag van 125,4 miljoen euro. In vergelijking met de aangepaste begroting 2017 is dit een vermindering met 126,4 miljoen euro. Die vloeit hoofdzakelijk voort uit het saldo van de code 9-verrichtingen van het BGHGT, de BGHM en het Woningfonds.

Kredietverleningen en deelnemingen (KVD)

Het saldo van de verrichtingen met een economische code 8 (KVD) in de initiële ontvangsten- en uitgavenbegrotingen van de GOB en van de geconsolideerde instellingen stijgt met respectievelijk 100,0 miljoen euro en 46,4 miljoen euro. Voor de GOB situeert die stijging zich voornamelijk bij de kredietverleningen aan de BGHM. De daling van het saldo van de verrichtingen met code 8 van de geconsolideerde instellingen situeert zich hoofdzakelijk bij de BGHM en het Woningfonds.

2.5. Begrotingsverrichtingen

De Brusselse regering heeft het bedrag van de begrotingsverrichtingen van de consolidatieperimeter van 238,5 miljoen euro in de aangepaste begroting 2017 optrokken naar 240,0 miljoen euro in de initiële begroting 2018.

Dat bedrag bestaat uit de volgende elementen.

Een onderbenutting van kredieten van 180 miljoen euro. 35 miljoen euro hiervan betreft de geconsolideerde instellingen, wat neerkomt op een stijging met 10 miljoen euro in vergelijking met de aangepaste begroting 2017.

De regering heeft in het raam van de opmaak van de initiële begroting 2018 gepreciseerd dat

die onderbenutting bij de aanpassing van de begroting 2018 met 90 miljoen euro zou worden verminderd.

- Een bedrag van 60 miljoen euro dat overeenstemt met een deel van het geraamde vorderingensaldo⁶¹ van de Brusselse lokale besturen. De regering heeft net zoals in de aangepaste begroting 2017 beslist dat batig resultaat waartoe ze via haar diverse tegemoetkomingen heeft bijgedragen, te consolideren.

Het Rekenhof is echter van oordeel dat die correctie berust op een extrapolatie van de positieve resultaten van het dienstjaar 2016, die nog moeten worden bevestigd voor het jaar 2018.

2.6. Neutralisatie van sommige investeringsuitgaven

De regering heeft het bedrag aan uitgaven voor strategische en grootschalige investeringen waarvan ze vindt dat ze kunnen worden geneutraliseerd, opgetrokken van 109 miljoen euro in de aangepaste begroting 2017 naar 275,5 miljoen euro:

- de investeringen voor de ombouw en uitbreiding van het metronet : 150 miljoen euro ;
- de investeringen in tunnels, bruggen en viaducten: 72 miljoen euro;
- de investeringsuitgaven inzake veiligheid die het gewest onder andere zal uitvoeren voor de bouw van het gewestelijk crisiscentrum ten belope van 53,5 miljoen euro.

Zolang de Europese Commissie daarover geen standpunt heeft ingenomen blijft het onzeker of de Brusselse regering deze investeringen effectief in mindering kan brengen voor de toetsing van de normnaleving door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het Rekenhof verwijst in dat verband naar punt 2.6 Neutralisatie van diverse investeringsuitgaven van deel 1.

---

⁶¹ In zijn publicatie van 20 oktober 2017 over de rekeningen 2016 van de overheid heeft het INR het ESR-vorderingensaldo voor de Brusselse lokale besturen (gemeenten, ocmw's, andere entiteiten) op 76 miljoen euro geraamd.

3. ONTWERP VAN MIDDELENBEGROTING

3.1. Algemeen overzicht

Tabel 13 – Raming van de ontvangsten Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (GOB) (in duizend euro)

Middelenbegroting	Ontwerp aanpassing 2017	Ontwerp Initieel 2018	Vershil	Vershil in %	Ontwerp Initieel 2018 Aandeel programma
	(1)	(2)	(2) - (1)		
Gewestelijke belastingen (Pr. 010)	1.288.096	2.276.642	988.546	76,7%	44,0%
Bijzondere Financieringswet (Pr. 060)	1.915.513	1.928.082	12.569	0,7%	37,2%
Agglomeratiebevoegdheden (Pr. 080)	287.943	287.951	8	0,0%	5,6%
Uitrusting en verplaatsingen (Pr. 260)	148.247	149.590	1.343	0,9%	2,9%
Gewestbelastingen (Pr. 020)	124.392	134.395	10.003	8,0%	2,6%
Dode handen (Pr. 070)	106.001	105.454	-547	-0,5%	2,0%
Gewestelijk vastgoedbeheer (Pr. 170)	4.348	79.742	75.394	1734,0%	1,5%
Diverse ontvangsten (Pr. 110)	56.757	55.462	-1.295	-2,3%	1,1%
Energie (Pr. 240)	28.771	28.771	0	0,0%	0,6%
Sociale huisvesting (Pr.310)	27.018	28.605	1.587	5,9%	0,6%
Ontvangsten verkeersveiligheid (Pr. 261)	27.434	26.249	-1.185	-4,3%	0,5%
Hulp aan ondernemingen (Pr. 200)	28.496	20.040	-8.456	-29,7%	0,4%
Klimaat (Pr. 333)	10.717	10.717	0	0,0%	0,2%
Storting Brusselse instellingen (Pr. 100)	13.144	9.746	-3.398	-25,9%	0,2%
Openbaar ambt (Pr. 150)	4.818	7.511	2.693	55,9%	0,1%
Voormalige provinciebelastingen (Pr. 030)	6.155	6.670	515	8,4%	0,1%
Dienstencheques (Pr. 254)	4.318	4.318	0	0,0%	0,1%
Groene ruimten (Pr. 340)	3.674	3.674	0	0,0%	0,1%
Stedenbouw en grondbeheer (Pr. 280)	6.041	3.444	-2.597	-43,0%	0,1%
Ontvangsten Fonds afvalstoffen (Pr. 331)	2.950	3.000	50	1,7%	0,1%
Andere ontvangsten	7.103	8.224	1.121	15,8%	0,2%
Totaal zonder leningopbrengsten en ontvangsten in het kader van de schuldbeheersverrichtingen	4.101.936	5.178.287	1.076.351	26,2%	100,0%
Leningopbrengsten BA 01.090.06.01.9610 (Schuldbeheersverrichtingen)	133.526	133.526	0	0,0%	
Renteontvangsten BA 01.090.06.02.2610 (Schuldbeheersverrichtingen)	40.000	40.000	0	0,0%	
Leningopbrengsten BA 01.090.03.05.9610 (leningen > 1 jaar)	120.000	156.000	36.000	30,0%	
Algemeen Totaal ontvangsten	4.395.462	5.507.813	1.112.351	25,3%	

Het ontwerp van initiële middelenbegroting 2018 raamt de totale ontvangsten, exclusief leningopbrengsten en de ontvangsten in het kader van de schuldbeheersverrichtingen (fonds beheer van de gewestenschuld), op 5.178,3 miljoen euro. Zoals blijkt uit bovenstaande tabel, komt dat neer op een stijging met 1.076,4 miljoen euro (+26,2%) in vergelijking met het ontwerp van aanpassing 2017.

Belangrijkste stijgingen in vergelijking met het ontwerp van aanpassing 2017

Die stijging is vooral een gevolg van de ramingen voor programma 010 *Gewestelijke belastingen* (+988,5 miljoen euro, zie punt 3.3), waar ingevolge de overname van de dienst onroerende voorheffing door het gewest voortaan ook rekening moet worden gehouden met de ontvangsten van de opcentiemen op die belasting voor de gemeenten en de agglomeratie. Aangezien het

gewest die opcentiemen, die worden geraamd op meer dan 908 miljoen euro, aan voormelde entiteiten moet doorstorten hebben ze uiteraard geen effect op het vorderingensaldo.

Wat de andere programma's betreft, doet de belangrijkste stijging zich voor bij programma 170 *Gewestelijk vastgoedbeheer* (+ 75,4 miljoen euro) Zoals vermeld in het deel over de aanpassing werd de verkoop van een aantal onroerende goederen die oorspronkelijk voor 2017 waren voorzien verschoven naar 2018. Het gaat onder meer om het gebouw van Actiris. In 2018 wordt ook rekening gehouden met de verkoop van het CCN-gebouw.

Andere belangrijke stijgingen betreffen de programma's 060 *Bijzondere financieringswet, toegekende gedeelte van de personenbelasting* (+ 12,6 miljoen euro, zie 3.2) en 020 *Gewestbelastingen* (+10,0 miljoen euro). De stijging in dat laatste programma vloeit voort uit de hogere ramingen van de gemeentelijke opcentiemen op de hotelbelasting.

Belangrijkste daling in vergelijking met het ontwerp van aanpassing 2017

De belangrijkste daling betreft programma 200 *Hulp aan ondernemingen*, waar de geraamde ontvangsten van de Europese Unie voor de structuurfondsen naar beneden worden bijgesteld (- 8,5 miljoen) tot 20,0 miljoen euro. Het Rekenhof merkt op dat bij die raming ten onrechte rekening wordt gehouden met 6,7 miljoen euro ontvangsten voor de oude programmatie 2007-2013. Voor die programmatie zullen in 2018 immers geen rechten meer worden vastgesteld. Dit heeft een onterechte positieve impact op het vorderingensaldo met voormeld bedrag.

3.2. Bijzondere financieringswet (BFW), toegekend gedeelte van de personenbelasting (programma 060)

De 1.928,1 miljoen euro geraamde ontvangsten van programma 060 maken 37,2% van de totale ontvangsten uit (d.i. exclusief de leningopbrengsten).

Tabel 14 – Raming ontvangsten van programma 060 (in duizend euro)

Omschrijving basisallocatie	Ontwerp aanpassing 2017 (1)	Ontwerp Initieel 2018 (2)	Vershil (2) - (1)	Vershil in %
Gewestelijke PB (opcentiemen)	871.691	826.346	-45.345	-5,2%
Voorafnames federale PB (PB-dotatie)	457.432	481.544	24.112	5,3%
Mechanisme nationale solidariteit	336.876	368.438	31.562	9,4%
Artikel 46bis BWBI	39.071	40.231	1.160	3,0%
Overdracht pendelaars	44.000	44.000	0	0,0%
Overdracht internationale ambtenaren	166.443	167.523	1.080	0,6%
Totaal programma 060	1.915.513	1.928.082	12.569	0,7%

De macro-economische parameters voor de vaststelling van de initiële bedragen 2018 zijn die van de economische begroting van het Federaal Planbureau van 8 september 2017. Die gaat voor 2018 uit van een inflatie van 1,20% en een BBP-groei van 1,70%⁶².

In 2017 konden zowel het totaalbedrag als de verdeling over de gewesten van de gewestelijke fiscale uitgaven voor het aanslagjaar 2015 definitief worden vastgesteld. Die grootheden zijn bepalend voor de definitieve bedragen voor de bij de zesde staats hervorming ingevoerde gewestelijke PB (opcentiemen), PB-dotatie en solidariteitsmechanisme. Omdat een aantal grootheden lager uitvallen dan oorspronkelijk geraamd gaf dit aanleiding tot negatieve

⁶² Voor 2017 gaat die economische begroting voorlopig uit van een inflatie van 2,10% en een BBP-groei van 1,70% (bij de aanpassing waren die voorlopig vastgesteld op respectievelijk 2,10% en 1,40

verrekeningen in 2018. Dit is vooral het geval voor de opcentiemen. De afrekeningen voor de andere overdrachten worden gemilderd door het feit dat in de aangepaste begroting 2017 al rekening was gehouden met het grootste deel van de afrekeningen voor 2016 en 2017.

Gewestelijke personenbelasting (opcentiemen)

Sinds 2015 kan het gewest opcentiemen heffen op de *gereduceerde belasting Staat*, die wordt berekend door op de personenbelasting de zogeheten autonomiefactor toe te passen. Die autonomiefactor werd zodanig bepaald dat de ontvangst uit de gewestelijke personenbelasting gelijk is aan het totaal van de PB-dotatie die het gewest voor de zesde staats hervorming kreeg en een bedrag dat overeenstemt met 40% van de aan de gewesten overgehevelde bevoegdheden inzake fiscale uitgaven, zoals de woonbonus of de belastingverminderingen voor energiebesparende maatregelen. In afwachting van een definitieve vaststelling werd die autonomiefactor voor 2015, 2016 en 2017 voorlopig vastgelegd op 25,99%, wat overeenstemde met een tarief aan gewestelijke opcentiemen van 35,117%. Het gewest kan dat tarief wijzigen. Na aftrek van het geraamd bedrag van de gewestelijke fiscale uitgaven van het aanslagjaar (belastingverminderingen en -kredieten) wordt de gewestelijke personenbelasting bekomen.

De BFW bepaalt dat de gewestelijke personenbelasting van het begrotingsjaar die is van het aanslagjaar met hetzelfde jaartal. Omdat het bedrag ervan pas in de tweede helft van het volgend jaar bekend is, worden tijdens het begrotingsjaar voorschotten gestort. Hoewel die voorschotten strikt genomen geen ESR-ontvangsten zijn (maar kasontvangsten die de federale overheid aan het gewest stort), worden ze toch als ESR-ontvangsten van het jaar zelf beschouwd⁶³.

De BFW bepaalt dat de voorschotten moeten beantwoorden aan het vermoedelijke bedrag van de gewestelijke personenbelasting en dat ze worden geraamd volgens een methode vastgelegd bij koninklijk besluit⁶⁴. Vanaf september van het volgende begrotingsjaar volgen afrekeningen op die voorschotten⁶⁵.

Zoals hierboven al vermeld zijn dit jaar alle componenten van de fiscale autonomie van het aanslagjaar 2015 gekend en kon de definitieve autonomiefactor worden vastgesteld. Aangezien die slechts 24,957% bedraagt en dus lager is dan de voor de jaren 2015, 2016 en 2017 gehanteerde voorlopige autonomiefactor van 25,99%, betekent dit dat de gewesten voor die jaren te veel hebben gekregen. Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest was dit 115,6 miljoen euro⁶⁶.

De FOD Financiën zal die te veel ontvangen opcentiemen in mindering brengen van de middelen van het gewest. In kastermen zal dit gebeuren door een inhouding van 2% op het bedrag van de opcentiemen van de volgende jaren⁶⁷. ESR-matig moet evenwel het volledige bedrag van 115,6 miljoen euro worden aangerekend in 2018.

De 826,3 miljoen euro ontvangsten aan gewestelijke personenbelasting in voorliggend ontwerp stemmen overeen met het door de FOD Financiën vooropgestelde initiële bedrag voor 2018⁶⁸. Dit houdt dus geen rekening met voormelde afrekening (zie punt 2.2 *Berekening van het vorderingensaldo*).

---

⁶³ Voor de vertraging tussen de ESR-ontvangst van het gewest en de echte ESR-ontvangst voert het INR de passende correcties door bij de consolidatie tussen de federale overheid en de gewesten.

⁶⁴ KB van 27 juni 2016 tot vaststelling van de methodologie voor de raming van de gewestelijke ontvangsten uit de personenbelasting in uitvoering artikel 54/1, § 3, lid 2 BFW (*Belgisch Staatsblad* 4 juli 2016).

⁶⁵ Een koninklijk besluit van 27 juni 2016 legt de nadere financiële regels vast.

⁶⁶ De brekende bedragen voor 2015 en 2016 zijn definitief, voor 2017 zal het definitieve bedrag kunnen worden vastgesteld in de aangepaste begroting 2018, wanneer de inflatie en BBP-groei van 2017 vaststaan.

⁶⁷ Dit is zo bepaald in artikel 54 van de BFW.

⁶⁸ Net als bij de aanpassing 2017 hield die nog geen rekening met de inhouding voor de afrekening van de belasting niet-inwoners. Voor 2018 wordt die geraamd op 0,5 miljoen euro.

De daling met 45,3 miljoen euro van het initiële bedrag ten opzichte van het ontwerp van aanpassing 2017 is onder meer toe te schrijven aan het toepassen van voormelde lagere autonomiefactor en van de verlaging van de gewestelijke opcentiemen met 0,5%.

PB-dotatie en solidariteitstussenkomst

Het grootste deel van de *PB-dotatie* betreft de aan de gewesten ter beschikking gestelde middelen voor de financiering van de overgehevelde bevoegdheden op het vlak van het tewerkstellingsbeleid en op het vlak van de fiscale uitgaven (60% van de fiscale uitgaven, de overige 40% zijn vervat in de opcentiemen). Die middelen worden tussen de gewesten verdeeld op basis van hun aandeel in de federaal gebleven PB (de zogeheten *PB-sleutel*). Voor 2018 werd die voorlopig bepaald op 8,174%.

De dotatie bevat ook de middelen voor de financiering van de overige overgehevelde bevoegdheden (zoals participatiefonds, grootstedenbeleid, overdracht personeel, ...). Die middelen worden verdeeld volgens een vaste sleutel, die voor het gewest werd vastgesteld op 8,30%.

De hierboven vermelde middelen worden jaarlijks geïndexeerd en aangepast aan een deel van de BBP-groei. Die gedeeltelijke aanpassing aan de economische groei kadert in de bijdrage van de gewesten aan de kost van de vergrijzing.

De PB-dotatie bevat bovendien het zogenaamde overgangsbetrag dat wordt toegekend om er voor te zorgen dat het gewest over ten minste evenveel financiële middelen kon beschikken als onder de oude BFW⁶⁹.

Het gewest krijgt de *solidariteitstussenkomst* omdat zijn aandeel in de federale PB kleiner is dan zijn bevolkingsaandeel. 80% van dat verschil wordt vermenigvuldigd met een basisbedrag⁷⁰, dat jaarlijks wordt geïndexeerd en aangepast aan de BBP-groei.

Voorliggend ontwerp raamt de PB-dotatie en de solidariteitstussenkomst respectievelijk op 481,5 miljoen euro en 368,4 miljoen euro. Net als bij de opcentiemen stemt dit overeen met het door de FOD Financiën vooropgestelde initiële bedrag voor 2018, en wordt geen rekening gehouden met de afrekeningen voor voorgaande jaren. Het gewest verwerkt die afrekeningen, voor beide overdrachten samen geraamd op 31,7 miljoen euro, eveneens via een correctie op het vorderingensaldo (zie eveneens punt 2.2)⁷¹.

De stijging van beide overdrachten in vergelijking met de bedragen voor 2017 is onder meer te verklaren door het hierboven al aangehaalde feit dat voor de berekening van de bedragen voor dat jaar al rekening was gehouden met het grootste deel van de negatieve afrekeningen voor 2016 en 2017.

Andere

De middelen op basis van artikel 46bis van de BWBI⁷² (door het gewest te verdelen middelen over de Brusselse gemeenten met een Nederlandstalige schepen of OCMW-voorzitter), de compensatie voor de pendelaars, en de compensatie voor de internationale ambtenaren stemmen overeen met wat in de BWF is bepaald.

---

⁶⁹ Dit overgangsbetrag werd voor het gewest definitief vastgesteld op 99,1 miljoen euro. Het blijft nominaal constant tot 2024 en wordt nadien jaarlijks met 10% afgebouwd.

⁷⁰ Dat basisbedrag is de som van de middelen uit de nieuw toegekende fiscale autonomie, het deel van de totale gewestelijke voorafname op de federale PB met betrekking tot tewerkstelling en fiscale uitgaven, en de helft van de PB-dotatie van de gemeenschappen.

⁷¹ Ook hier zal de afrekening in kastermen gebeuren door een inhouding van 2% op de middelen die voor de volgende jaren zullen worden toegekend.

⁷² Bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen.

3.3. Gewestelijke belastingen (programma 010)

Met een geraamde ontvangst van 2.276,6 miljoen euro zijn de gewestelijke belastingen goed voor 44,0% van de totale geraamde ontvangsten (exclusief leningsopbrengsten).

De onderstaande tabel vergelijkt de geraamde ontvangsten 2018 met het ontwerp van het aanpassingsblad 2017 en met de realisaties 2016.

Tabel 15 – Raming van de gewestelijke belastingen (in duizend euro)

	Realisaties 2016	Ontwerp aanpassing 2017	Ontwerp Initieel 2018	Vershil t.o.v. realisaties 2016	Vershil t.o.v. ontwerp aanpassing 2017	Vershil t.o.v. ontwerp aanpassing 2017 in %
	(1)	(2)	(3)	(3) - (1)	(3) - (2)	
Registratierechten verkoop onroerende goederen	534.829	511.792	527.402	-7.427	15.610	3,1%
Registratierechten vestiging hypotheek	31.029	30.000	30.128	-901	128	0,4%
Registratierechten verdelingen	7.714	6.178	6.547	-1.167	369	6,0%
Schenkingsrechten	72.602	90.156	98.518	25.916	8.362	9,3%
Successierechten	372.696	404.241	452.162	79.466	47.921	11,9%
Onroerende voorheffing	17.669	23.295	28.835	11.166	5.540	23,8%
Verkeersbelasting	133.399	136.686	138.660	5.261	1.974	1,4%
Belasting inverkeerstelling	48.802	50.150	50.150	1.348	0	0,0%
Eurovignet	-473	0	0	473	0	
Belasting spelen en weddenschappen	24.149	25.332	25.332	1.183	0	0,0%
Belasting automatische ontspanningstoestellen	9.141	10.231	10.395	1.254	164	1,6%
Openingsbelasting slijterijen gegiste dranken	65	35	0	-65	-35	-100,0%
Gemeentelijke opcentiemen onroerende voorheffing	0	0	623.335	623.335	623.335	
Agglomeratieopcentiemen onroerende voorheffing	0	0	285.178	285.178	285.178	
Totaal	1.251.622	1.288.096	2.276.642	1.025.020	988.546	76,7%

In vergelijking met het ontwerp van aanpassingsblad 2017 wordt uitgegaan van een stijging van de ontvangsten uit de gewestelijke belastingen met 988,5 miljoen euro (+76,7%). In vergelijking met de realisaties in 2016 stijgen de ontvangsten met 81,9%. Die sterke stijging heeft te maken met de overname van de dienst van de onroerende voorheffing van de FOD Financiën, waardoor vanaf 2018 ook rekening moet worden gehouden met de ontvangsten van de gemeentelijke en agglomeratie-opcentiemen op die belasting Indien hiervan abstractie wordt gemaakt bedraagt de stijging 80,0 miljoen euro (6,2%).

De bedragen in het ontwerp zijn deels gebaseerd op de ramingen van de FOD Financiën en deels op eigen ramingen. In totaal is de gewestelijke raming 46,6 miljoen hoger dan de federale. Het belangrijkste verschil tussen beide ramingen situeert zich bij de successierechten, waar de gewestelijke raming 50,5 miljoen euro hoger is. Het gewest houdt rekening met extra ontvangsten uit de nieuwe fiscale regularisatie, waarover het dit jaar een samenwerkingsakkoord heeft gesloten met de federale overheid. De FOD Financiën heeft nog geen ramingen over die fiscale regularisatie medegedeeld.

4. ONTWERP VAN AANPASSING VAN DE UITGAVENBEGROTING

4.1. Algemeen overzicht

De tabel hieronder geeft per krediettype de uitgavenmachtigingen weer voor 2018 en vergelijkt ze met die voor 2017.

Tabel 16 – Uitgavenkredieten van de ontwerpbegroting 2018

Algemene uitgavenbegroting		Ontwerp van initiële begroting 2018	Ontwerp van aangepaste begroting 2017	Initiële begroting 2017	Vershil tussen 2018 init/aanp 2017	Vershil initieel 2018/ initieel 2017
Beleidskredieten (vastleggingen)	Vastleggingskredieten	6.412.988	5.683.948	5.619.433	729.040	793.555
	Variabele kredieten	253.067	290.913	245.615	-37.846	7.452
	Totaal	6.666.055	5.974.861	5.865.048	691.194	801.007
Betaalkredieten (vereffeningen)	Vereffeningkredieten	6.153.749	4.814.104	4.908.786	1.339.645	1.244.963
	Variabele kredieten	251.648	226.150	244.662	25.498	6.986
	Totaal	6.405.397	5.040.254	5.153.448	1.365.143	1.251.949

In duizend euro

Het ontwerp van uitgavenbegroting 2018 verhoogt de beleidskredieten (kredieten voor de vastleggingen) met 691,2 miljoen euro (+11,6%) ten opzichte van het ontwerp van aangepaste begroting 2017 en met 801,0 miljoen euro (+13,7%) ten opzichte van de initiële begroting 2017. De betaalkredieten (kredieten voor de vereffeningen) worden opgetrokken met 1.365,1 miljoen euro (+27,1%) ten opzichte van het ontwerp van aangepaste begroting 2017, en met 1.251,9 miljoen euro (+27,4%) ten opzichte van die initiële begroting.

De kredieten van de initiële begroting 2018 nemen vooral toe door de toevoeging van twee nieuwe opdrachten en de voor de tenuitvoerlegging ervan noodzakelijke middelen in de begroting van de GOB. Ze hebben betrekking op de oprichting van de nieuwe autonome gewestelijke overheidsdiensten *Brussel Fiscaliteit* en *Brussel Openbaar Ambt*. In totaal zijn voor die diensten 1.031,2 miljoen euro vastleggingskredieten en 1.027,8 miljoen euro vereffeningkredieten uitgetrokken.

Buiten de aan die opdrachten toegekende kredieten evolueren de vastleggings- en vereffeningkredieten⁷³ van de GOB in vergelijking met de aangepaste en initiële begroting 2017 als volgt:

Tabel 17 - Verschillen ten opzichte van de begroting 2017.

AUB – zonder opdracht 31 en 32	Vershil tussen 2018 ini/aanp2017	%	Vershil initieel 2018/ initieel 2017	%
Vastleggingskredieten	-302.177	-5,3%	-237.662	-4,2%
Vereffeningkredieten	311.848	5,1%	217.166	4,4%

In duizend euro

4.2. Evolutie van het uitstaand bedrag van de vastleggingen

In 2018 vertegenwoordigt het verschil tussen de ramingen in verband met de beleidskredieten en die in verband met de betaalkredieten een potentiële verhoging van het uitstaand bedrag van de

⁷³ De opdrachten 31 en 32 omvatten geen variabele kredieten.

vastleggingen met 260,7 miljoen euro. Rekening houdend met het uitstaand bedrag van 2.899,1 miljoen euro op 31 december 2016 en met het uitstaand bedrag van 934,6 miljoen euro dat mogelijk wordt gegenereerd door de aangepaste begroting 2017, zou het totaal uitstaand bedrag eind 2018 in theorie kunnen oplopen tot om en bij 4,1 miljard euro, wanneer de begrotingen 2017 en 2018 volledig zouden worden uitgevoerd.

4.3. Belangrijkste evoluties van de kredieten per opdracht⁷⁴

4.3.1. Opdracht 03 Gemeenschappelijke initiatieven van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Kredieten C: 67,4 miljoen euro; +35,6 miljoen euro (+112,3 %)
Kredieten B: 59,2 miljoen euro; +29,7 miljoen euro (+100,8 %)

Programma 002 Specifieke initiatieven

De respectieve stijgingen met 16,0 en 9,7 miljoen euro van de vastleggings- en de vereffeningskredieten hebben hoofdzakelijk betrekking op de basisallocatie *Grondaankoop in het kader van het project Mediapark*⁷⁵ (+16,9 en +10,4 miljoen euro). De 26,2 miljoen euro vastleggingskredieten zullen dienen voor het voortzetten van de overdracht in schijven van de gronden naar het gewest, dat deze laatste in 2017⁷⁶ heeft aangekocht. De eerste vereffeningskredieten ten belope van 10,4 miljoen euro, zijn bedoeld om de eerste vastleggingen aan te zuiveren die voor dat bedrag ten laste van de begroting 2017 zijn gedaan.

Programma 003 New Deal

De stijging van de vastleggingskredieten (+19,6 miljoen euro) en van de vereffeningskredieten (+20 miljoen euro) moet hoofdzakelijk in verband worden gezien met de herinschrijving in de initiële begroting 2018 van de kredieten die in het raam van de aanpassing 2017 op nul werden gezet. Het gaat om de kredieten voor de uitgaven voor de tenuitvoerlegging van de strategie 2025 (10 miljoen euro) en voor de werkingssubsidies aan Actiris, bestemd voor de financiering van extra plaatsen bepaald in luik II van het Ooievaarplan, voor de kinderopvang (10,2 miljoen euro).

Opmerking

Het Rekenhof stelt opnieuw vast dat deze laatste kredieten net zoals in de initiële begrotingen 2016 en 2017 opnieuw op dat programma werden ingeschreven, terwijl ze bestemd zijn om te worden overgedragen naar programma 006 *Ondersteuning van Actiris voor de uitvoering van haar opdracht tot plaatsing en wedertewerkstelling van werkzoekenden* van opdracht 16.

4.3.2. Opdracht 04 Beheer van de human resources en de materiële middelen van de GOB evenals de administratieve vereenvoudiging op gewestvlak

Kredieten C: 143,4 miljoen euro; -31,1 miljoen euro (-3,0 %)
Kredieten B: 143,4 miljoen euro; -31,1 miljoen euro (-3,4 %)

De bovenvermelde verminderingen hebben grotendeels betrekking op programma 002 *Algemene uitgaven om de realisatie van de opdrachten van de GOB te verzekeren*. Ze passen in het raam van de hervorming van de gewestelijke overheidsdiensten⁷⁷, naar welke het nodige personeel (400

⁷⁴ Buiten de variabele kredieten (begrotingsfondsen - kredieten E en F). Kredieten C: vastleggingskredieten; kredieten B: vereffeningskredieten.

⁷⁵ BA 03.002.10.01.7111.

⁷⁶ Cf. de opmerking in het eerste deel, punt 4.3.1. Opdracht 03 - *Gemeenschappelijke initiatieven van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*.

⁷⁷ Gewestelijke overheidsdienst Brussel Stedenbouw en Erfgoed, Gewestelijke overheidsdienst Brussel Fiscaliteit, Gewestelijke overheidsdienst Openbaar ambt en het Agentschap voor de Ondersteuning van het Bedrijfsleven.

personeelsleden volgens de algemene toelichting) en de nodige middelen zullen worden overgeheveld.

De vermindering heeft voor 30,7 miljoen euro betrekking op de kredieten in verband met alle elementen van de bezoldigingen. Zo wordt het hoofdkrediet voor de bezoldigingen van het personeel met 22 miljoen euro verminderd tot 57,6 miljoen euro.

De voornaamste reden voor het op nul zetten van de kredieten voor werkingskosten en voor de toekenning van subsidies wordt overigens voornamelijk gerechtvaardigd door de overheveling van de basisallocaties in dat verband naar opdracht 32 *Brussel Openbaar Ambt*.

4.3.3. Opdracht 06 – Financieel en budgettair beheer en controle

Kredieten C: 333,9 miljoen euro; -72,7 miljoen euro (-17,9 %)
Kredieten B: 333,9 miljoen euro; -90,1 miljoen euro (-21,2 %)

Programma 001 Ondersteuning van het algemeen beleid

De verminderingen op dit programma (-19,3 miljoen euro bij de vastleggingskredieten en -15,4 miljoen euro bij de vereffeningskredieten) kunnen hoofdzakelijk worden verklaard door de overdracht van de volledige kredieten in verband met de vermogens- en de werkingsuitgaven verbonden met de specifieke projecten en toepassingen van het bestuur gewestelijke fiscaliteit naar de nieuwe opdracht 31 *Fiscaliteit*, die toegespitst is op de behoeften van de nieuwe Brusselse overheidsdienst Fiscaliteit.

Het Rekenhof merkt echter op dat noch in de begrotingstabel noch in de algemene toelichting een precieze verantwoording hiervoor verstrekt wordt.

Programma 002 Uitvoering van het beleid inzake overheidsschuld

De stijging met 8,9 miljoen euro van de vastleggings- en vereffeningskredieten wordt verklaard door de verhoging van de ramingen in verband met de intrestlasten van de schuld, met inbegrip van de kosten in samenhang met de uitgifte van leningen (+10,4 miljoen euro in totaal), gekoppeld aan een vermindering van de ramingen voor de schuldaflossingen (-1,5 miljoen euro). Het Agentschap van de Schuld verantwoordt de behoeften voor de intrestlasten (126,2 miljoen euro) zowel door het groter beroep op thesauriebewijzen, wegens de toename van de vlottende schuld, als door het groter plan voor herconsolidatie van de schuld in 2018⁷⁸.

Programma 003 Fiscaliteit

De verminderingen van de vastleggings- en vereffeningskredieten met respectievelijk -72,7 en -83,9 miljoen euro vloeien voort uit de integratie in opdracht 31 *Fiscaliteit* van nagenoeg alle middelen voor de overdracht van inkomsten in fiscale zaken naar de gemeenten, naar de natuurlijke personen en naar ViaPass in het raam van de kilometerheffing, evenals de kredieten voor de terugbetalingen van belastingen en annuleringen van de vastgestelde rechten in dat verband, met inbegrip van de werkingskosten en de juridische uitgaven met betrekking daarop.

Het Rekenhof merkt opnieuw op dat noch in de begrotingstabel noch in de algemene toelichting enige verantwoording voor die overdrachten verstrekt wordt.

4.3.4. Opdracht 10 Ondersteuning en begeleiding van de plaatselijke besturen

Kredieten C: 720,5 miljoen euro; +43,7 miljoen euro (+6,5 %)
Kredieten B: 703,7 miljoen euro; +37,6 miljoen euro (+5,6 %)

---

⁷⁸ Er zijn voor in totaal 156 miljoen euro langetermijnleningen gepland, tegenover 120 miljoen euro in 2017.

Programma 006 Financiering van de investeringen van openbaar nut

De stijging van enkel de vastleggingskredieten op dat programma (+35 miljoen euro) kan globaal worden verklaard door:

- de herinschrijving van kredieten (die in de aangepaste begroting 2017 werden geschrapt) voor de driejarige dotaties 2017-2019 aan de ondergeschikte besturen voor de gemeentelijke en supragemeentelijke sportinfrastructuur (+49 miljoen euro);
- de niet-herinschrijving van de kredieten voor de subsidies voor de ondergeschikte besturen voor het aankopen van gebouwen en voor het bouwen, vergroten en wijzigen van de sportinfrastructuur (-9,5 miljoen euro).

Die wijzigingen passen in het raam van de toekomstige ordonnantie inzake sportinfrastructuur, die de noties van grote gemeentelijke sportinfrastructuur, kleine gemeentelijke sportinfrastructuur en buurtsportinfrastructuur zou moeten opheffen en de wijze van toekenning van de gewestelijke kredieten en het tegemoetkomingspercentage zou moeten herzien.

Programma 007 Veiligheid

De kredietstijgingen (+18,9 en +9,9 miljoen euro) hebben voornamelijk betrekking op de werkingsdotatie aan Brussel Preventie en Veiligheid (+19,3 en +9,8 miljoen euro).

Rekening houdend met de verstrekte verantwoordingen « *De bijkomende middelen dienen om het nieuw opgerichte bestuur te versterken en een performante veiligheidsvoorziening uit te bouwen zoals die noodzakelijk is geworden* », is het Rekenhof van oordeel dat de enige werkingsdotatie in voorkomend geval zou moeten worden gesplitst en dat zou moeten worden voorzien in een specifieke investeringsdotatie.

4.3.5. Opdracht 13 Promotie van de buitenlandse handel, het aantrekken van buitenlandse investeringen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en internationalisering van de ondernemingen

Kredieten C: 23,4 miljoen euro; +9,9 miljoen euro (+72,9 %)
Kredieten B: 22,4 miljoen euro; +9,5 miljoen euro (+74,0 %)

Die opdracht bevat een nieuw programma 007 *Financiering van het Brussels Agentschap voor de ondersteuning van het bedrijfsleven (BAOB)*, met 17,3 miljoen euro vastleggings- en vereffeningskredieten, die voor 9 miljoen euro afkomstig zijn van de begrotingen van buitenlandse handel (activiteiten van BI&E binnen verschillende programma's van de opdracht, waarvan de kredieten worden geschrapt) en voor 8,3 miljoen euro van de bovenvermelde opdracht 04 (personeelskosten). Die kredieten worden gegroepeerd onder één basisallocatie⁷⁹, bestemd voor de werking van het BAOB voor de specifieke opdrachten ter promotie van de buitenlandse handel.

4.3.6. Opdracht 17 Ontwikkeling en promotie van het mobiliteitsbeleid

Kredieten C: 41,7 miljoen euro; +20,9 miljoen euro (+100,2 %)
Kredieten B: 11,8 miljoen euro; -1,8 miljoen euro (-13,2 %)

De stijging van de vastleggingskredieten van die opdracht vloeit grotendeels voort uit die van de kredieten van programma 003 *Ontwikkeling van een gewestelijk parkeerbeleid*, ten belope van 21 miljoen euro, voorbehouden voor de werkingsdotatie aan het Brussels Hoofdstedelijk Parkeeragentschap⁸⁰. De kredieten zijn uitgetrokken voor de vastleggingen in verband met de

⁷⁹ BA 13.007.15.01.4170.

⁸⁰ BA 17.003.16.01.6141.

bouw van de transitparkings « Stalle » en « Esplanade-A12 » die van 2017 waren overgedragen, en de realisatie van andere parkings.

4.3.7. Opdracht 18 Uitbouw en beheer van het openbaar vervoernetwerk

Kredieten C: 885,5 miljoen euro; +69,0 miljoen euro (+8,5 %)
Kredieten B: 865,7 miljoen euro; +129,0 miljoen euro (+17,5 %)

Programma 002 Ontwikkeling en beheer van de infrastructuur van het openbaar vervoer evenals het aanbrengen van kunstwerken

De vastleggingskredieten binnen dat programma worden verminderd met 25,4 miljoen euro, zijnde -13,1 miljoen euro voor de kredieten voorbehouden voor de investeringen van het gewest voor de verbetering van de commerciële snelheid van het bovengronds net (Avanti)⁸¹ en -12,3 miljoen euro voor de overige investeringen⁸². De toename van de vereffeningskredieten (+10,2 miljoen euro) is over verschillende basisallocaties gespreid.

Programma 003 Beleid van partnership met de Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Brussel (MIVB)

De vastleggingskredieten van dat programma stijgen met 94,5 miljoen euro, waaronder een verhoging van de basisdotatie (+7,9 miljoen euro) wegens de indexering van de lonen, en een verhoging van de investeringsdotaties⁸³ (+80,6 miljoen euro) voor de nieuwe projecten in samenhang met de metro, de tramlijnen 9 en 94, en de aankoop van bussen en trams. In het vlak van de vereffeningen stijgt de basisdotatie evenveel, en stijgen de investeringsdotaties met 104,5 miljoen euro.

Opmerking

Het Rekenhof merkt op dat de vereffeningkredieten van de opdracht bestemd voor de investeringen in het openbaar vervoer, in hun geheel 429,8 miljoen euro bedragen in plaats van het bedrag van 548,8 miljoen euro waarin het meerjareninvesteringsplan voor het openbaar vervoer voorzag, zoals dat in september 2017 werd herzien⁸⁴.

4.3.8. Opdracht 19 Bouw, beheer en onderhoud van de gewestwegen, weginfrastructuur en –uitrusting

Kredieten C: 217,5 miljoen euro; -522,6 miljoen euro (-70,6 %)
Kredieten B: 169,0 miljoen euro; +30,2 miljoen euro (+21,7 %)

De daling van de vastleggingskredieten, die zich voornamelijk situeert in programma 002 (-515,5 miljoen euro), is voornamelijk toe te schrijven aan de vermindering van de kredieten voor de investeringsuitgaven voor de grote en totale renovatie van de tunnels⁸⁵ (-501 miljoen euro), door het feit dat de DBM-overheidsopdracht⁸⁶ in verband met de vernieuwing en het onderhoud van de Leopold II-tunnel in 2017 zal worden opgestart en dat er in 2018 geen kredieten meer moeten worden uitgetrokken.

---

⁸¹ BA 18.002.11.06.7340 en BA 18.002.16.02.6141.

⁸² BA 18.002.11.05.73.40 en BA 18.002.16.01.6141.

⁸³ BA 18.003.16.02.6141 en BA 18.003.16.03.6141.

⁸⁴ De bijwerking van het meerjareninvesteringsplan in september 2017 ten opzichte van die van maart 2017 verminderde de kredieten reeds met 35 miljoen euro.

⁸⁵ BA 19.002.11.15.7310.

⁸⁶ *Design – Build – Maintain* : overheidsopdracht voor het verzekeren van het bouwheerschap, de bouw en het onderhoud.

De stijging van de vereffeningskredieten heeft voor meer dan de helft (16,7 miljoen euro) betrekking op de investeringsuitgaven voor de verbetering van de veiligheid in de wegtunnels en de bijkomende uitgaven voor de investeringen voor bruggen en viaducten⁸⁷, en voor de rest op de uitgaven in samenhang met het onderhoud van de wegen en de investeringswerkzaamheden in wegen en bouwwerken van de weg.

Opmerking

Het Rekenhof merkt op dat de totale vereffeningskredieten van de opdracht voor de investeringen in infrastructuur 112,7 miljoen euro bedragen, terwijl het in april 2017 herziene meerjareninvesteringsplan uitgaat van een financieringsbehoefte van 138,5 miljoen euro in 2018⁸⁸.

4.3.9. Opdracht 25 Huisvesting en woonomgeving

Kredieten C: 439,4 miljoen euro; + 169,0 miljoen euro (+ 62,51 %)
Kredieten B: 426,7 miljoen euro; + 102,0 miljoen euro (+ 31,40 %)

De stijging van de vastleggingskredieten en de vereffeningskredieten situeert zich vooral binnen het programma 005 *Ondersteuning van de instellingen belast met de uitvoering van het sociale huisvestingsbeleid* (respectievelijk + 153,2 miljoen euro en + 96,5 miljoen euro).

In het kader van het nieuw vierjarenprogramma 2018-2021 wordt 75,0 miljoen euro aan kredietverleningen en 75,0 miljoen euro aan investeringssubsidies voorzien aan vastleggingskredieten. Het gaat om een programma van 300 miljoen euro in totaal.

De vereffeningskredieten voor kredietverleningen aan de BGHM in het kader van de vierjarenplannen nemen toe met 85,1 miljoen euro tot 109,8 miljoen euro. Hiervan heeft 54,9 miljoen euro betrekking op de vierjarenplannen van vóór 2018-2021, het Huisvestingsplan en de Alliantie Wonen. 21,3 miljoen euro is bestemd voor de financiering van voorschotten in het kader van het Huisvestingsplan en de Alliantie Wonen. De overige 54,9 miljoen euro hebben betrekking op het vierjarenplan 2018-2021. Het Rekenhof merkt op dat voor het vierjarenplan 2018-2021 niets werd ingeschreven in de begroting van de BGHM.

In programma 007 *Beleid ten gunste van de gezinnen* stijgen de vastleggingskredieten met 10,3 miljoen euro. Het vastleggingskrediet voor de investeringsdotatie aan het Woningfonds neemt toe met 6,6 miljoen euro tot 50 miljoen euro. De administratie stelt dat een veiligheidsmarge is ingebouwd om mogelijke rentestijgingen op te vangen. Daarnaast werd een bijkomende dotatie van 2,0 miljoen euro voorzien voor investeringssubsidies in het kader van de Alliantie Wonen, bedoeld om het financieel evenwicht van het programma te herstellen, zoals opgenomen in de beheersovereenkomst met het Woningfonds.

In programma 008 *Beleid ten gunste van de minstbedeelden* zijn de vastleggings- en vereffeningskredieten toegenomen met respectievelijk 5,3 miljoen euro en 6,5 miljoen euro. Deze stijgingen betreffen voornamelijk inkomensoverdrachten aan particulieren (beiden + 4,7 miljoen euro).

4.3.10. Opdracht 27 Stadsbeleid

Kredieten C: 198,1 miljoen euro; -119,0 miljoen euro (-37,5 %)
Kredieten B: 165,0 miljoen euro; +34,2 miljoen euro (+26,2 %)

Programma 002 Europese programma's

---

⁸⁷ BA 19.002.11.12.74310.

⁸⁸ Het meerjareninvesteringsplan heeft enkel betrekking op de tunnels. De investeringen in bruggen, viaducten en wegen moeten er dus aan worden toegevoegd.

De vastleggingskredieten van dat programma (20,5 miljoen euro) dalen met 80,1 miljoen euro, voornamelijk waarvan 28,3 miljoen euro op de basisallocatie voor de investeringssubsidies aan de gewestelijke openbare instellingen in het kader van de EFRO-programmatie 2014-2020⁸⁹. Die kredieten zijn bestemd voor de vastlegging van de laatste overeenkomsten en de projecten die in aanmerking werden genomen voor de financiële instrumenten, in het raam van de programmatie 2014-2020.

Programma 006 Beleid inzake wijkrevitalisering

De vastleggingskredieten dalen met 62,9 miljoen euro tot 100,9 miljoen euro en de vereffeningkredieten stijgen met 7,8 miljoen euro tot 63,1 miljoen euro.

- *Stadsvernieuwingscontracten.* De vastleggingskredieten dalen van 108,8 miljoen euro in de aangepaste begroting 2017 naar 50,1 miljoen euro in de initiële begroting (d.i. -58,7 miljoen euro). Ze bestaan uit 44 miljoen euro voor de vastlegging van twee contracten⁹⁰ en uit 6,1 miljoen euro voor de in dat kader geplande aankoop van gebouwen⁹¹. In het vlak van de vereffeningen belopen de kredieten 14,2 miljoen euro voor de eerste voorschotten toegekend aan de projectdragers, d.i. 4,3 miljoen euro meer in vergelijking met de vorige aangepaste begroting.

Het Rekenhof onderstreept dat opnieuw kredieten werden ingeschreven voor de vastlegging van twee stadsvernieuwingscontracten (22 miljoen elk) in 2018, terwijl de aangepaste kredieten 2017 reeds zijn gepland voor de totale vastlegging van vijf stadsvernieuwingscontracten.

- *Duurzame wijkcontracten.* Er zijn 42,4 miljoen euro vastleggingskredieten uitgetrokken voor die contracten. Dat bedrag stemt overeen met de vastlegging van drie duurzame wijkcontracten. De vereffeningkredieten (34 miljoen euro) stijgen met 5 miljoen euro en dienen voor het aanzuiveren van een deel van het uitstaand bedrag (196,3 miljoen euro op 31 december 2016).
- *Grootstedenbeleid.* De voor de vastleggingen van de werkingssubsidies aan de gemeenten en aan de OCMW's - Ontwikkeling van wijken- As 2⁹² uitgetrokken kredieten dalen met 44,5 miljoen euro⁹³ in vergelijking met de aangepaste begroting 2017 tot 3,5 miljoen euro. Dat bedrag is bestemd voor de vastlegging van het programma "Stadsbeleid" 2018 (phasing-out). Voor de vereffeningen is het krediet van 11,8 miljoen euro in overeenstemming met het vereffeningplan dat is uitgewerkt voor de eerste voorschotten voor het vierjarenprogramma 2017 en 2020, de eerste voorschotten van programma 2018 (phasing-out) en de terugbetalingen van de verantwoordingsstukken ingediend door de gemeenten voor de programma's "Stadsbeleid 2015-2016-2017" (phasing-out).

Programma 014 Werking Brussel Stedenbouw en Erfgoed (BSE)

De aan dat nieuw programma toegekende kredieten (23,5 miljoen euro voor de vastleggingen en de vereffeningen) zijn bestemd voor de financiering van de nieuwe structuur BSE, die binnen de GOB werd opgericht. De kredieten voor de volledige personeelskosten (nagenoeg 17 miljoen euro) werden bepaald op basis van het initieel binnen opdracht 04 opgenomen bedrag. De kosten voor de huur en het onderhoud van een nieuw gebouw vertegenwoordigen daarentegen een extra kost van 2,3 miljoen euro.

---

⁸⁹ BA 27.002.16.03.6141.

⁹⁰ BA 27.006.28.04.6321.

⁹¹ BA 27.006.10.01.7132

⁹² BA 27.006.27.03.4322.

⁹³ Het nieuwe vierjarenprogramma « Stadsbeleid « 2017-2020 (phasing-in) » zal in 2017 worden vastgelegd.

4.3.11. Opdracht 29 Toerisme, externe betrekkingen en promotie van het imago van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Kredieten C: 108,0 miljoen euro; +19,5 miljoen euro (+22,1 %)
Kredieten B: 39,8 miljoen euro; -3,4 miljoen euro (-8,0 %)

Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017 dalen de vereffeningskredieten met 3,4 miljoen euro tot een bedrag van 39,8 miljoen euro. Deze daling is in de eerste plaats te verklaren door de stopzetting van de internationale imagocampagne "Where will Brussels take you" en de Mixity-campagne waarvoor visit.BRUSSELS specifieke werkingsubsidies ontving.

De vastleggingen stijgen met 19,5 miljoen euro tot een totaal van 108 miljoen euro. Deze stijging is volledig op het conto te schrijven van de werkingssubsidie aan de Openbare Stichting Kanal (BA 29.002.15.02.4170). Voor 2018 staan er 70 miljoen euro vastleggingen op deze basisallocatie. Dit bedrag dient de werken te financieren aan het vroegere Citroëngebouw.

4.3.12. Opdracht 30 Financiering van de gemeenschapscommissies

Kredieten C en B: 380,8 miljoen euro; +14,1 miljoen euro (-3,8 %)

De verhoging van de kredieten in die opdracht kan enerzijds worden verklaard door de aanpassing aan de gemiddelde evolutie van de lonen in het Brussels openbaar ambt (coëfficiënt = 1,02) van de basisbedragen van de kredieten toegekend aan de gemeenschapscommissies (+5,6 miljoen euro), van de stijging van de aanvullende trekkingsrechten aan de Franse en de Vlaamse Gemeenschapscommissie, voornamelijk voor de nieuwe akkoorden van de non-profit (+4 miljoen euro in totaal), door een aanvullende dotatie aan de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (+ 6 miljoen euro) en de niet-herinschrijving van de aanvullende dotatie die de aanpassing 2017 aan de Franse commissie en aan de Vlaamse commissie had toegekend voor een totaal bedrag van 1,6 miljoen euro.

4.3.13. Opdracht 31 – Fiscaliteit

Kredieten C: 1.017,4 miljoen euro
Kredieten B: 1.017,0 miljoen euro

Deze nieuwe opdracht groepeert de uitgaven van de Gewestelijke Overheidsdienst Brussel Fiscaliteit. Het grootste deel hiervan (935,3 miljoen euro of 91,9%) betreft de doorstortingen van opcentiemen op de onroerende voorheffing en op de hotelbelasting aan de agglomeratie en de gemeenten (zie punt 3.1). Naast 15,8 miljoen euro personeelskosten en 30,1 miljoen euro werkingskosten en investeringen voorziet het programma ook in een krediet van 24 miljoen euro voor de zogenaamde Premie BeHome (de compensatie aan Brusselse eigenaars voor de verhoging van de onroerende voorheffing). Tot slot is ook voorzien in 12 miljoen euro voor de annuleringen van vastgestelde rechten van voorgaande jaren en voor terugbetalingen van onterecht geïnde belastingen.

4.3.14. Opdracht 32 Brussel Openbaar Ambt

Kredieten C: 13,3 miljoen euro
Kredieten B: 10,4 miljoen euro

In deze nieuwe opdracht zijn de kredieten opgenomen voor de installatie van de nieuwe BGO Brussel Openbaar Ambt, namelijk de oprichtingskosten, de personeels- en werkingskosten, en de kredieten voor de toekenning van subsidies, inzonderheid in het raam van het diversiteitsbeleid.

Er zijn ook vastleggingskredieten (5,5 miljoen euro) en vereffeningskredieten (2,7 miljoen euro) uitgetrokken om de kosten voor de installatie in een te huren gebouw te dekken.

5. ONTWERPBEGROTINGEN AUTONOME BESTUURSINSTELLINGEN

5.1. Algemeen overzicht

Tabel 18 – Evolutie van de begrotingen van de autonome bestuursinstellingen

Autonome bestuursinstelling		Initieel 2017	Aanpassing 2017	Variatie	
1e catégorie					
Centrum voor Informatica voor het Brussels Gewest (CIBG)	Ontvangsten	49.647	51.535	1.888	3,8%
	Uitgaven	49.647	51.535	1.888	3,8%
	Saldo	0	0	0	
Dienst voor Brandbestrijding en Dringende Medische Hulp van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (DBDMH)	Ontvangsten	120.380	129.163	8.783	7,3%
	Uitgaven	113.150	123.357	10.207	9,0%
	Saldo	7.230	5.806	-1.424	
Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (BGHFGT)	Ontvangsten	1.539.285	1.576.793	37.508	2,4%
	Uitgaven	1.539.285	1.576.793	37.508	2,4%
	Saldo	0	0	0	
Brussels Instituut voor Milieubeheer (Leefmilieu Brussel/BIM)	Ontvangsten	153.833	162.752	8.919	5,8%
	Uitgaven	153.833	162.752	8.919	5,8%
	Saldo	0	0	0	
Net Brussel, Gewestelijk Agentschap voor Netheid (GAN)	Ontvangsten	250.168	270.706	20.538	8,2%
	Uitgaven	250.022	270.706	20.684	8,3%
	Saldo	146	0	-146	
Brussels Instituut ter bevordering van het wetenschappelijk onderzoek en innovatie (Innoviris)	Ontvangsten	46.054	50.806	4.752	10,3%
	Uitgaven	46.054	50.806	4.752	10,3%
	Saldo	0	0	0	
Fonds voor de Financiering van het Waterbeleid (FFWB)	Ontvangsten	0	0	0	0,0%
	Uitgaven	0	0	0	0,0%
	Saldo	0	0	0	
Brussels Planningsbureau (BPB)	Ontvangsten	18.604	23.929	5.325	28,6%
	Uitgaven	18.604	23.929	5.325	28,6%
	Saldo	0	0	0	
Brussel – Preventie en Veiligheid (BPV)	Ontvangsten	109.766	129.226	19.460	17,7%
	Uitgaven	109.766	129.226	19.460	17,7%
	Saldo	0	0	0	
2e catégorie					
Brusselse gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling (Actiris)	Ontvangsten	710.475	734.628	24.153	3,4%
	Uitgaven	710.475	734.628	24.153	3,4%
	Saldo	0	0	0	
Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (ESRBHG)	Ontvangsten	3.112	3.182	70	2,2%
	Uitgaven	3.106	3.182	76	2,4%
	Saldo	6	0	-6	
Brussels Waarborgfonds (BWF)	Ontvangsten	1.860	1.712	-148	-8,0%
	Uitgaven	1.650	1.712	62	3,8%
	Saldo	210	0	-210	
Brussels Agentschap voor de Onderneming (impulse.brussels/BAO)	Ontvangsten	10.447	30	-10.417	-99,7%
	Uitgaven	9.801	30	-9.771	-99,7%
	Saldo	646	0	-646	
Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Brussel (MIVB)	Ontvangsten	997.546	1.098.689	101.143	10,1%
	Uitgaven	954.356	1.054.750	100.394	10,5%
	Saldo	43.190	43.939	749	
Brussel Gas Elektriciteit (Brugel)	Ontvangsten	3.756	4.312	556	14,8%

Autonome bestuursinstelling		Initieel 2017	Aanpassing 2017	Variatie	
	Uitgaven	3.756	4.312	556	14,8%
	Saldo	0	0	0	
<i>Iristeam</i>	Ontvangsten	36.634	41.235	4.601	12,6%
	Uitgaven	36.634	41.235	4.601	12,6%
	Saldo	0	0	0	
Parkeeragentschap van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (parking.brussels/GPA)	Ontvangsten	19.523	22.052	2.529	13,0%
	Uitgaven	19.673	23.991	4.318	21,9%
	Saldo	-150	-1.939	-1.789	
Haven van Brussel (GMHB)	Ontvangsten	33.999	28.939	-5.060	-14,9%
	Uitgaven	34.339	28.939	-5.400	-15,7%
	Saldo	-340	0	340	
Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM)	Ontvangsten	221.842	274.365	52.523	23,7%
	Uitgaven	247.813	277.065	29.252	11,8%
	Saldo	-25.971	-2.700	23.271	
Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (WFBG)	Ontvangsten	299.677	369.597	69.920	23,3%
	Uitgaven	319.631	343.990	24.359	7,6%
	Saldo	-19.954	25.607	45.561	
Brusoc	Ontvangsten	2.241	2.582	341	15,2%
	Uitgaven	2.209	2.809	600	27,2%
	Saldo	32	-227	-259	
Atrium, Gewestelijk Agentschap voor Handel	Ontvangsten	9.987	30	-9.957	-99,7%
	Uitgaven	9.986	30	-9.956	-99,7%
	Saldo	1	0	-1	
Participatiefonds – Brussel (Brupart)	Ontvangsten	6.109	5.645	-464	-7,6%
	Uitgaven	4.943	5.913	970	19,6%
	Saldo	1.166	-268	-1.434	
<i>visit.brussels</i> (Brussels Agentschap voor Toerisme/BAT)	Ontvangsten	31.471	27.680	-3.791	-12,0%
	Uitgaven	32.453	27.904	-4.549	-14,0%
	Saldo	-982	-224	758	
Brussel-Ontmanteling (BDBO)	Ontvangsten	360	362	2	0,6%
	Uitgaven	360	362	2	0,6%
	Saldo	0	0	0	
<i>beezy.brussels</i> beroepsreferentiecentrum gericht op de stadsberoepen en het openbaar ambt	Ontvangsten	502	425	-77	-15,3%
	Uitgaven	506	425	-81	-16,0%
	Saldo	-4	0	4	
Agence bruxelloise pour l'accompagnement de l'entreprise (ABAE)	Ontvangsten		37.839	37.839	
	Uitgaven		37.839	37.839	
	Saldo		0	0	
Geconsolideerde instellingen	Ontvangsten	4.677.278	5.048.214	370.936	7,9%
	Uitgaven	4.672.052	4.978.220	306.168	6,6%
	Saldoe	5.226	69.994	64.768	

Bron: geconsolideerde ontvangsten- en uitgavenbegroting van de gewestelijke entiteit (einde van het beschikking gedeelte), ontwerpen van begrotingsordonnantie (in duizend euro)

Het Rekenhof merkt op dat de gegevens van de synthesesetabel van de geconsolideerde ontvangsten- en uitgavenbegroting van de gewestelijke entiteit, op het einde van het beschikking gedeelte van de begrotingsordonnantie, verschillen van de gegevens in de verantwoordingstabellen van de diensten van de regering, van de BGHM, van *visit.brussels* en van het BAOB.

De gewestelijke consolidatie van de verantwoordingstabellen geeft een ontvangsten- en uitgavensaldo van – 820.015 duizend euro (in plaats van – 827.590 duizend euro) en een ESR-vorderingensaldo van – 507.858 duizend euro (in plaats van – 515.500 duizend euro).

5.2. Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (BGHFGT)

Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017 stijgt de initiële begroting 2018 met 37,5 miljoen euro tot een bedrag van 1.577 miljoen euro. Deze stijging bevindt zich binnen opdracht 01 waar er nieuwe leningen zullen opgenomen worden in het kader van financiering aan gemeenten voor opdracht 01 en 05.

5.3. Gewestelijk Agentschap voor Netheid (GAN)

De ontvangsten en vereffeningskredieten belopen 270,7 miljoen euro, waardoor het ontwerp van begroting 2018 van het GAN in evenwicht is.

Ontvangsten

De werkingsdotatie aan het agentschap bedraagt 171,2 miljoen euro, wat een stijging is met 2,6 miljoen euro in vergelijking met het ontwerp van aangepaste begroting 2017.

Nadat de eigen ontvangsten in verband met de ophaling van niet-huishoudelijk en industrieel afval (BA 02.004.03.09.1611) in het ontwerp van begrotingsaanpassing 2017 werden verminderd, worden ze opnieuw opgetrokken tot het niveau van de ramingen van de initiële begroting 2017 (21 miljoen euro, + 1,2 miljoen euro), ondanks het lage verwezenlijgingspercentage op 3 november 2017 in vergelijking met de ramingen (59,7%). De ontvangsten in verband met de verkoop van stoom (BA 02.004.03.11.1611) en de tussenkomsten van de privésector voor de selectieve ophaling (BA 02.004.03.15.1611) worden eveneens teruggebracht tot het niveau van de ramingen van de initiële begroting 2017 (respectievelijk - 1 en - 1,7 miljoen euro).

De ontvangstenramingen in verband met bijdragen betaald door privébedrijven voor de ophaling van niet-huishoudelijk afval (BA 02.004.03.36.1611) werden zowel in 2016 als in 2017 geannuleerd bij de begrotingsaanpassing, maar worden opnieuw voor een bedrag van 12 miljoen euro ingeschreven in de ontwerpbegroting 2018.

De ontwerpbegroting 2018 voorziet bovendien twee nieuwe BA's (één voor de ontvangsten en één voor de uitgaven) in verband met de oprichting van een aankoopcentrale bij het GAN. Zowel de ontvangsten als de vereffeningskredieten worden op 7,8 miljoen euro geraamd. De nadere regels voor de werking van die aankoopcentrale moeten nog door een besluit worden vastgelegd. De goedkeuring hiervan is voorzien tegen mei 2018.

Uitgaven

In vergelijking met het ontwerp van aangepaste begroting 2017 nemen de vereffeningskredieten toe met 20,7 miljoen euro.

Naast de kredieten voor de nieuwe BA in verband met de aankoopcentrale (7,8 miljoen euro) hebben de voornaamste kredietstijgingen betrekking op:

- de bezoldigingen van het statutair en niet-statutair personeel (BA 01.001.07.01.1111 en 01.001.07.02.1111, + 1,9 miljoen euro) ingevolge de statutarisering van contractuele personeelsleden, de wijziging van arbeidsovereenkomsten, de stijgingen en veranderingen in

weddeschalen⁹⁴ en de indexering. Aangezien het GAN raamt dat die uitgaven in 2018 met 5,2 miljoen euro zullen stijgen, zouden er 3,3 miljoen euro kredieten te weinig zijn;

- de aankopen van voertuigen voor ophaling en reiniging (BA 02.001.11.04.7410 en 03.001.11.01.7410, + 2,6 miljoen euro);
- de uitgaven voor de verbouwing van stelplaatsen en garages (BA 02.001.11.01.7200, + 2,2 miljoen euro) als gevolg van de werken en verbouwingen die zijn gepland in de gewestelijke containerparken en in de sites van Monnoyer en Neder-Over-Heembeek.

Dankzij de verkoop van het CCN beschikt het GAN overigens over 2,7 miljoen euro extra betaalkredieten die zijn budgettaire toezichthouder wil doorschuiven naar investeringsuitgaven. De uitgavenkredieten voor de aankoop van voertuigen overstijgen aldus de door het agentschap gevraagde bedragen.

5.4. Actiris

Het ontwerp van initiële begroting 2018 wordt in evenwicht voorgesteld. De vastleggingskredieten, de vereffeningskredieten en de ontvangsten belopen 735 miljoen euro, wat 24 miljoen euro meer is (+ 3%) dan in het ontwerp van aanpassing van de begroting 2017.

Ontvangsten

De groei van de ontvangstenramingen is voornamelijk te verklaren door de volgende elementen:

- de stijging van de algemene werkingsdotatie (+7,6 miljoen euro);
- de stijging van de dotatie voor inschakelingsovereenkomsten (+7,8 miljoen euro inclusief de terugvorderingen van te veel betaalde bedragen);
- de hogere subsidie voor de financiering van de Jeugdwaarborg (+4,6 miljoen euro);
- de hogere subsidies voor de premies in verband met de hervorming van de tewerkstellingssteun (+4 miljoen euro) en voor de premies in verband met de sociale economie (+2,5 miljoen euro);
- de hogere subsidie aangaande de bevoegdheden in verband met de zesde staatshervorming (+3,3 miljoen euro);
- de hogere ramingen van ontvangsten afkomstig van het ESF (+3,2 miljoen euro);

Uitgaven

De voornaamste stijgingen van de uitgavenkredieten houden verband met de volgende evoluties.

Opdracht 1 – Algemene uitgaven (+7,1 miljoen euro)

- De stijging van de kredieten voor personeelskosten (+4,5 miljoen euro), waarmee de indexering, bevorderingen, statutarisering en de anciënniteit gedekt moeten worden (+ 3,4 miljoen euro: 1,8 miljoen euro in verband met het effect op jaarbasis van de evoluties 2017 en 1,6 miljoen euro voor die van 2018), evenals de kosten in verband met het Brussels observatorium voor de werkgelegenheid (+ 500 duizend euro).
- De toegenomen kosten voor erelonen (+2,5 miljoen euro) in verband met diverse overheidsopdrachten voor IT-consultancy (herwaardering van de vroegere tarieven, uniek dossier, human resources) en de veiligheid van het gebouw.

---

⁹⁴ Een regeringsbesluit van 28 september 2017 wijzigt de weddeschalen van een personeelscategorie van het agentschap met terugwerkende kracht tot 1 januari 2016. Het GAN raamt de budgettaire weerslag van die baremieke wijziging op 0,6 miljoen euro voor een vol jaar. Een inhaalbeweging van nagenoeg 1,2 miljoen euro in verband met 2016 en een deel van 2017 zou moeten worden doorgerekend op de begroting 2018.

- De hogere uitgaven voor kosten in verband met het gebouw (+3,5 miljoen euro), voornamelijk omdat in het ontwerp van aanpassing 2017 slechts drie kwartalen huur waren ingeschreven voor de maatschappelijke zetel. In 2018 heeft Actiris vier kwartalen voorzien en de potentiële schikking van het geschil met de verhuurder, wat de betaling zou impliceren van het kwartaal dat in 2017 werd achtergehouden.
- De daling van de investeringsuitgaven omdat de verhuis in 2017 gefinaliseerd werd (-1,4 miljoen euro).

Opdracht 18 – Zesde staatshervorming (+3,3 miljoen euro)

- De stijging van de kredieten voor startbaanovereenkomsten wegens de indexering en de terugkeer naar het niveau van de initiële begroting 2017 (+ 1,7 miljoen euro).
- De stijging van de kredieten voor vergoedingen inzake opleidingen en stages, om rekening te houden met de toegenomen middelen voor de *First-stage* die in de plaats komt van de instapstages in bedrijven (+2,1 miljoen euro).
- De daling van programma 11 – *Doelgroepen Activering* (-0,6 miljoen euro), die zich voornamelijk kenmerkt door de verschuiving van budgettaire middelen tussen het beleid tot vermindering van de sociale bijdrage (-17,2 miljoen euro) en het beleid inzake activering (+16,6 miljoen euro).

Opdracht 19 – Jeugdwaarborg (+4,6 miljoen euro)

- De uitgavenkredieten voor startbaanovereenkomsten in het kader van de Jeugdwaarborg, voornamelijk die ten gunste van de ABI's, komen terug op het niveau van de initiële begroting 2017 (+1,6 miljoen euro).
- Nieuwe acties in het kader van de aanvullende middelen voor het jongerenwerkgelegenheidsinitiatief (+2,5 miljoen euro).

Opdracht 20 – Inschakelingscontracten (+ 7,9 miljoen euro)

- Ondanks het beperkte succes van de maatregel in 2017, wat zich vertaalde in een daling van de uitgavenkredieten in het ontwerp van aanpassing van de begroting 2017 (-6,4 miljoen euro, d.i. -40%), heeft Actiris beslist het initiatief voort te zetten en het uitgavenniveau nagenoeg terug op het niveau te brengen van de initiële begroting 2017.

Opdracht 21 – Hervorming tewerkstellingssteun (+4 miljoen euro)

- Deze opdracht heeft betrekking op de nieuwe incentives die in 2018 geheel of voor het eerst ten uitvoer zullen worden gebracht, namelijk de premies opleiding (+1,3 miljoen euro), alternerend leren (+1,2 miljoen euro) en zelfstandigen (+1,5 miljoen euro).

Opdracht 22 – Tewerkstelling binnen sociale economie (+2,5 miljoen euro)

- Deze nieuwe opdracht wordt in 2018 gecreëerd en heeft betrekking op de hervorming van de steun voor doorstromingsprogramma's, en beoogt de toekenning van steun voor de inschakeling van bepaalde categorieën van kansengroepen.

5.5. Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer Brussel (MIVB)

In vergelijking met het ontwerp van aangepaste begroting 2017 brengt het ontwerp van begroting 2018 de ramingen van de ontvangsten en de vereffeningskredieten respectievelijk op 1.098,7 miljoen euro (+101,1 miljoen euro) en op 1.054,8 miljoen euro (+100,4 miljoen euro), waardoor het begrotingsresultaat 43,9 miljoen euro bedraagt. Het ESR-vorderingensaldo, dat in overeenstemming met de regeringsbeslissing van 20 oktober 2017 evenveel bedraagt als dat van het ontwerp van aangepaste begroting 2017, belooft 48,3 miljoen euro.

Ontvangsten

De globale werkingsdotatie bedraagt 275 miljoen euro (+7,9 miljoen euro ten opzichte van het ontwerp van aangepaste begroting 2017). De evolutie ervan stemt overeen met de in het beheerscontract 2013-2017 van de instelling gedefinieerde parameters.

De dotatie voor de verbetering van het vervoersaanbod wordt op 75,6 miljoen euro gebracht (+5,1 miljoen euro) tot dekking van de kosten voor de indienststelling in de loop van 2018 van tramlijn 9, de verlenging van lijn 94 en de elektrische citybussen, zonder evenwel een volledig exploitatiejaar te dekken, en tot ontwikkeling van nieuwe initiatieven voor de verbetering van het aanbod.

De globale dotatie voor de dekking van investeringen en de dotatie afkomstig van de GOB voor de grote investeringen in vervoer die niet worden gedekt door Beliris, stijgen respectievelijk met 39,7 miljoen euro en 63,9 miljoen euro. De Belirisdotatie afkomstig van het federale niveau wordt op 50 miljoen euro gehouden.

Ten slotte worden de ramingen van de verkeersontvangsten (215,5 miljoen euro) verhoogd (+4,2 miljoen euro) en berusten ze op de hypothese van constante tarieven gekoppeld aan een cliënteelstijging van 2%.

Uitgaven

De kredieten voor personeelsuitgaven (code 11) stijgen met 26,8 miljoen euro (+5,1%) in vergelijking met het ontwerp van aangepaste begroting 2017 en belopen 557,3 miljoen euro. Die toename vloeit voort uit de indexering van de lonen, de invloed op jaarbasis van de aanwervingen in 2017 en het interprofessioneel akkoord dat de loonmassa doet stijgen (+1%). De MIVB is overigens van plan de groei van haar personeelsbestand te beperken.

De voornaamste stijgingen van vereffeningskredieten betreffen:

- BA 01.001.08.11.1211 betreffende de aankoop van goederen en diensten voor het bestaansmiddelenprogramma (+5,2 miljoen euro) wegens het nieuwe huurgeld voor het gebouw voor de geïntegreerde dispatching (geraamd op 1,5 miljoen euro) en wegens diverse contractuele verhogingen van onderhoudscontracten;
- BA 01.003.11.02.7410 betreffende de aankoop van voertuigen (+54,1 miljoen euro) ingevolge de aankoop van rollend exploitatiematerieel (M7-metrostellen, TNG-trams, elektrische en hybride bussen);
- BA 01.006.11.02.7422 betreffende het spoornet (+19,8 miljoen euro), voornamelijk vanwege de studies en werkzaamheden met betrekking tot de uitbreiding van het metronet (projecten Noord-Albert, Noordstation, Bordet en de verbinding met het toekomstige Erasmusdepot);
- BA 02.001.08.04.1211 betreffende het programma ter verbetering van het aanbod (+4,4 miljoen euro), beïnvloed door de indienststelling van de tramlijnen 9 en 94 (verlenging tot aan Roodebeek) en van de elektrische bussen binnen de Vijfhoek (Citybus) en op lijn 37 in Ukkel.

Het investeringsplan 2018 van de MIVB ligt in de lijn van het door de regering goedgekeurde meerjareninvesteringsplan. Ondanks de verhoging van de dotaties meent de MIVB dat de middelen waarover ze beschikt in het ontwerp van begroting niet volstaan om alle in dit plan opgenomen uitgaven voor 2018 te dekken⁹⁵. Bijgevolg verminderde de MIVB de vereffeningskredieten voor het investeringsplan met 122 miljoen euro. De MIVB verminderde

---

⁹⁵ Inzonderheid wegens het ESR-vorderingensaldo, door de regering vastgelegd op 48,3 miljoen euro.

dezelfde kredieten overigens door betalingsschijven voor de aankoop van haar rollend materieel te spreiden voor een bedrag van 38 miljoen euro.

5.6. Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM)

In het begrotingsontwerp 2018 stijgen de ontvangsten (302,4 miljoen euro) met 50,4 miljoen euro (+ 20,02%) ten opzichte van het ontwerp van aanpassing 2017. De vereffeningskredieten (295,4 miljoen euro) stijgen met 29,3 miljoen euro (+ 11,0%). Het voorgelegde begrotingsontwerp heeft een begrotingsoverschot van 7,0 miljoen euro. De vastleggingskredieten (389,5 miljoen euro) stijgen met 184,2 miljoen euro (+ 89,75%).

Ontvangsten

De stijging van de ontvangsten is voornamelijk het gevolg van volgende elementen:

- de investeringssubsidies in het kader van de vierjarenplannen en de Alliantie Wonen nemen toe met respectievelijk 3,0 miljoen euro en 11,9 miljoen euro. De investeringssubsidies in het kader van het Huisvestingsplan nemen daarentegen af met 5,5 miljoen euro. De ontvangsten worden afgestemd op de uitgaven.
- de terugvorderbare voorschotten⁹⁶ nemen toe met 29,5 miljoen euro. De toename is het gevolg van de voorschotten die worden voorzien voor het Huisvestingsplan en de Alliantie Wonen ten belope van 21,5 miljoen euro.
- de opbrengt van een lening toegekend door het Brussels Instituut voor Leefmilieu (BIM) in het kader van het investeringsmechanisme voor zonne-energie voor de sociale woningen (10,0 miljoen euro).
- een ontvangst van 30,4 miljoen euro voor de verkoop van gebouwen.

De Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (GOB) heeft 54,9 miljoen euro aan kredietverlening ingeschreven voor het vierjarenplan 2018-2021. Het Rekenhof merkt op dat de kredietverlening voor het vierjarenplan 2018-2021 niet werd ingeschreven in de begroting van de BGHM. Bovendien werden voor 2018 geen vereffeningskredieten ingeschreven bij de BGHM voor terugvorderbare voorschotten in het kader van het vierjarenplan 2018-2021.

Uitgaven

De belangrijkste evoluties ten opzichte van het ontwerp van aanpassing 2017 hebben betrekking op:

- de vereffeningskredieten voor de investeringssubsidies aan de OVM's in het kader van de vierjarenplannen, het Huisvestingsplan en de Alliantie Wonen⁹⁷ nemen toe met 6,0 miljoen euro. De investeringssubsidies voor de vierjarenplannen worden geraamd op basis van een percentage van de aanbestedingen van de laatste drie jaar (10% 2015, 70% 2016 en 20% 2017). De vastleggingskredieten nemen toe met 75,0 miljoen euro in het kader van het nieuw vierjarenprogramma 2018-2021. Het gaat om een programma van 300 miljoen euro waarvoor de helft aan vastleggingskredieten wordt voorzien in 2018.
- de vereffeningskredieten voor de terugvorderbare voorschotten aan de OVM's voor de bouw en de renovatie van sociale woningen nemen toe met 21,2 miljoen euro tot 66,3 miljoen euro. De voorschotten voor de vierjarenplannen worden geraamd op 31,0 miljoen euro op basis van een percentage van de aanbestedingen van de laatste drie jaar (zie supra). Voor het Huisvestingsplan en de Alliantie Wonen worden de voorschotten

---

⁹⁶ BA 03.002.01.02.9630, BA 03.002.01.03.9630 en BA 03.002.01.06.0820.

⁹⁷ BA 03.001.20.03.5111 en BA 03.001.20.05.5112.

geraamd op 35,3 miljoen euro. De vastleggingskredieten nemen tot met 75,0 miljoen euro in het kader van het nieuw vierjarenprogramma 2018-2021 (zie supra).

- de verlening van kredieten aan de OVM's in het kader van het investeringsmechanisme voor zonne-energie voor de sociale woningen ten belope van 10 miljoen euro (vastleggings- en vereffeningskredieten);
- de toename van de vastleggings- en vereffeningskredieten voor de bouwkosten met respectievelijk 40,5 miljoen euro en 16,6 miljoen euro als gevolg van het toegenomen aantal projecten in uitvoering.
- de vastleggings- en vereffeningskredieten voor de aankoop van gronden in de privé sector voor het programma Alliantie Wonen nemen af met respectievelijk 6,5 miljoen euro en 12,1 miljoen euro omdat in 2018 geen aankopen worden voorzien;
- de vastleggings- en vereffeningskredieten voor de aankoop van gebouwen in de privé sector nemen af met 15,4 miljoen euro. In 2017 werd het gebouw voor het "Huis van het Wonen" aangekocht. In 2018 worden geen kredieten voorzien voor de aankoop van gebouwen;
- de afname van de vastleggingskredieten met 4,0 miljoen euro voor de afhalingen op eigen middelen voor voorschotten op lange termijn aan de OVM voor investeringen in de bouw, renovatie van sociale woningen;
- de toename van de vastleggingskredieten voor de vernieuwing van de installaties en uitrustingen met 9,9 miljoen euro. Het gaat om de verbintenissen die zullen worden aangegaan voor de renovatie van de administratieve gebouwen in het kader van het "Huis van het Wonen" en de New way of working.

5.7. Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (WFBHG)

In het begrotingsontwerp 2018 stijgen de ontvangsten (369,6 miljoen euro) met 69,9 miljoen euro (+ 23,33%) ten opzichte van het ontwerp van aanpassing 2017. De vereffeningskredieten (344,0 miljoen euro) stijgen met 24,4 miljoen euro (+ 7,62%). Het voorgelegde begrotingsontwerp heeft een begrotingsoverschot van 25,6 miljoen euro. De vastleggingskredieten (480,7 miljoen euro) stijgen met 133,0 miljoen euro (+ 38,24%).

Ontvangsten

De toename van de ontvangsten is voornamelijk een gevolg van volgende elementen:

- de afname van de investeringsdotatie met 11,4 miljoen euro als gevolg van de lage rentevoeten op financiële markten de afgelopen jaren;
- de opbrengsten van leningen nemen toe met 36,8 miljoen euro om rekening te houden met de verwachte evolutie van de activiteiten van het Fonds. Dit brengt de thesauriepositie op een niveau die toelaat de investeringen te financieren en de leningen die de komende 12 maanden vervallen terug te betalen;
- de aflossingen en de intresten op hypothecaire leningen stijgen met respectievelijk 8,5 miljoen euro en 1,1 miljoen euro rekening houdend met de uitstaande kredieten en de verwachte voortijdige terugbetalingen;
- de verkoop van woningen neemt toe met 22,6 miljoen euro als gevolg van de verwachte oplevering van verschillende bouwprojecten en het versnellen van het verkoopproces (vanaf 2018 zullen de projecten worden verkocht binnen het jaar voor de voorlopige oplevering van de werf).;
- de investeringsdotatie in het kader van de Alliantie Wonen neemt toe met 10,3 miljoen euro als gevolg van de verschuiving van de dotatie van 2017 naar 2018.

Uitgaven

De toename van de vastleggings- en vereffeningskredieten is het gevolg van volgende evoluties:

- de kredietverlening aan gezinnen via hypothecaire kredieten neemt toe met 19,5 miljoen euro (vereffeningskredieten) en 50,0 miljoen euro (vastleggingskredieten). Conform de beheersovereenkomst is het aantal hypothecaire kredieten met 100 nieuwe kredieten per jaar gebudgetteerd;
- de bouwkosten voor de verschillende programma's (huurhulp, BRV⁹⁸-verrichtingen, het Huisvestingsplan en de Alliantie Wonen) stijgen met 18,6 miljoen euro (vereffeningskredieten) als gevolg van het toegenomen aantal projecten in uitvoering. De vastleggingskredieten nemen toe met 124,5 miljoen euro voornamelijk omwille van de verbintenissen die zullen worden aangegaan in het kader van de Alliantie Wonen.
- de vastleggingskredieten voor de investeringen voor gedelegeerde opdrachten nemen toe met 4,9 miljoen euro.

5.8. Visit.brussels (Brussels agentschap voor toerisme)

Het begrotingsontwerp wordt voorgelegd in evenwicht. Bij de uitgaven zijn de vastleggingen en vereffeningen op het zelfde niveau gebracht. Pas bij de eerste begrotingsaanpassing zullen de vastleggingskredieten onderworpen worden aan nieuwe evaluatie en waar nodig aangepast.

Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2017 dalen de ontvangsten met 4,6 miljoen, de vereffeningkredieten met 4,4 miljoen en de vastleggingskredieten met 8,9 miljoen tot een bedrag van 27,9 miljoen. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door het einde van de internationale imagocampagne "Where will Brussels take you" waartoe was beslist na de aanslagen van 22 maart 2016. Het themajaar "Mixity" werd eveneens beëindigd in 2017.

5.9. Brussels Agentschap voor de Ondersteuning van het Bedrijfsleven (BAOB)

Het BAOB werd in juli 2017 opgericht in de vorm van een publiekrechtelijke naamloze vennootschap overeenkomstig de ordonnantie van 18 mei 2017⁹⁹. Het maatschappelijk kapitaal beloopt een bedrag van 61.500 euro dat bij de onderschrijving volledig werd volstort door het gewest.

Het BAOB groepeert vanaf 2018 de activiteiten die voordien in handen waren van Atrium, het BAO en Brussels Invest&Export (een afdeling van de GOB). Artikel 31 van het ontwerp van ordonnantie houdende de aanpassing van de begroting 2017 bepaalt dat de Brusselse regering gemachtigd is de uitgaven en ontvangsten in naam van en voor rekening van het nieuwe agentschap te verrichten in afwachting van de operationalisering van het agentschap. Het ontwerp 2017 van de GOB voorziet daartoe in een bedrag van 1,2 miljoen euro aan vastleggingskredieten (BA 12.020.15.01.4170) om diverse overheidsopdrachten te kunnen gunnen.

Het jaar 2018 wordt dus het eerste begrotingsjaar voor het BAOB. Het ontwerp van initiële begroting 2018 vermeldt een ontvangstentotaal van 38 miljoen euro, 40,6 miljoen euro aan vastleggingskredieten en 40,3 miljoen euro aan vereffeningkredieten. Dit resulteert in een begrotingstekort van 2,3 miljoen euro.

De 2,5 miljoen euro uitgavenkredieten in BA 02.004.31.01.0310 stemmen overeen met de thesaurievoorschotten aan de economische attachés en de handelsattachés. De ontvangstenraming van 150 duizend euro in BA 01.003.03.03.0810 heeft betrekking op de

---

⁹⁸ Bouw renovatie verkoop

⁹⁹ Ordonnantie houdende de oprichting van het Brussels Agentschap voor de Ondersteuning van het Bedrijfsleven.

terugbetaling van die voorschotten. Die verrichtingen mogen echter niet als begrotingsuitgaven of –ontvangsten worden gezien in de zin van artikel 5 van de OOBBC¹⁰⁰ aangezien het om interne thesauriebewegingen gaat (de bankrekeningen blijven open op naam van het BAOB). Indien abstractie wordt gemaakt van die BA's verbeterd het begrotingssaldo met 2,3 miljoen euro (d.i. het bedrag van het tekort), waardoor het ontwerp van begroting opnieuw in evenwicht zou zijn.

De samenvattende tabel van uitgaven en ontvangsten die bij het ontwerp van begrotingsordonnantie is gevoegd, stemt niet overeen met de verantwoordende tabellen van de instellingen. De verschillen vloeien voort uit de eerder vernoemde thesaurieverrichtingen en zijn als volgt weer te geven:

Tabel 19 – Verschillen tussen bijlage ontwerp van ordonnantie en de verantwoordende tabellen van het BAOB

Soort krediet	Samenvattende tabel bij de ordonnantie	Verantwoordende tabellen van het BAOB	Vershil
Ontvangsten (a)	37.839	37.989	-150
Uitgaven – Vereffening (b)	37.839	40.339	-2.500
Begrotingstekort (a) - (b)	0	-2.350	2.350

Bron: ontwerp van begrotingsordonnantie en verantwoordende tabellen (in duizend euro), berekeningen door het Rekenhof

¹⁰⁰ De begroting voorziet in en machtigt alle verrichtingen met een financiële afwikkeling, die voor eigen rekening tot stand worden gebracht met derden..

6. SCHULD VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

De algemene toelichting (deel III *Financieel verslag*) omvat een presentatie van de gewestelijke schuld. Na een korte beschrijving van de principes aan de hand waarvan de schuld wordt beheerd, schetst het document de toestand van het uitstaand bedrag van de directe schuld, de totale schuld in ESR-termen en de gewaarborgde schuld van het gewest. De algemene toelichting omvat echter geen enkele projectie van de gewestelijke schuld op 31 december 2018.

6.1. Totale directe schuld

De evolutie van de totale directe schuld ten laste van het gewest, zoals ze in de algemene toelichting wordt voorgesteld, is weergegeven in de volgende tabel.

Tabel 20 – Directe gewestelijke schuld

	31/12/2018*	31/12/2017*	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2014
Totale directe schuld	?	2.888.012	2.688.012	2.750.376	2.949.897
- Directe schuld	2.353.850	2.402.250	2.568.750	2.668.750	2.870.750
- Vlottende schuld	?	485.762	119.262	81.626	79.147

* Raming

(in duizend euro)

Volgens de ramingen van het Agentschap van de Schuld zou de totale directe schuld (geconsolideerde schuld en vlottende schuld) van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2.888,0 miljoen euro belopen op 31 december 2017, tegenover 2.688,0 miljoen euro het jaar voordien, wat neerkomt op een stijging met 200 miljoen euro. De (geconsolideerde) schuld op lange termijn zou met 166,5 miljoen euro dalen terwijl de schuld op korte termijn < 1 jaar (of vlottende schuld) met 366,5 miljoen euro zou toenemen. Tussen 2015 en 2016 was de totale schuld echter met 62,4 miljoen euro gedaald.

Voor het jaar 2018 kan enkel het uitstaand bedrag van de geconsolideerde directe schuld (op lange termijn) worden geraamd door het bedrag van de voor 2018 geplande nettoaflossingen¹⁰¹ (48,4 miljoen euro) af te trekken van het geraamde uitstaande bedrag op 31 december 2017. Volgens het Rekenhof bedraagt de raming op 31 december 2018 dan 2.353,9 miljoen euro.

6.2. Geconsolideerde brutoschuld

Volgens de algemene toelichting (deel III *Financieel verslag*) zou het uitstaand bedrag van de geconsolideerde brutoschuld (schulden ESR) 5.122,7 miljoen euro bedragen op 31 december 2017, tegenover 4.715,3 miljoen euro op 31 december 2016. Door daar de creditsaldi van de geconsolideerde instellingen van af te trekken, komt het Agentschap van de Schuld tot een geconsolideerde schuld in ESR-termen van in totaal 4.828,1 miljoen euro in 2017 en 4.403,0 miljoen euro in 2016.

Voor het jaar 2018 is geen enkele raming opgenomen.

De gegevens die het INR in oktober 2017 publiceerde, maken gewag van een uitstaand bedrag van de geconsolideerde brutoschuld van 4.631,3 miljoen euro op 31 december 2016.

¹⁰¹ Aflossingen (204,4 miljoen euro) minder leningen (156 miljoen euro).

6.3. Gewaarborgde schuld

Het financieel verslag stelt tot slot ook een uitstaand bedrag van de gewaarborgde schuld op 31 december 2016 voor, namelijk 2.740,2 miljoen euro. Het verslag omvat echter geen tabel die de overeenstemming schetst tussen het bedrag van de waarborgen verleend door het beschikkend gedeelte van de ordonnantie houdende de initiële algemene uitgavenbegroting 2017, de potentiële benutting in 2017 en de behoeften voor 2018.

Volgens de definitie in het jaarverslag 2016 van het Agentschap van de Schuld¹⁰² omvat de gewaarborgde schuld « *alle voorwaardelijke verbintenissen van het Gewest. Deze schuld maakt geen deel uit van de overheidsschuld, maar is wel een potentiële schuld wanneer een beroep gedaan wordt op de waarborg. De door het Gewest verleende waarborgen kunnen zowel betrekking hebben op passiva (leningen, ...) als op activa (schuldvorderingen, ...).* »

Het Rekenhof heeft de waarborgen becijferd die de regering volgens het beschikkend gedeelte van het ontwerp van uitgavenbegroting 2018 mag verlenen aan leningen die diverse organismen en instellingen in 2018 aangaan. Die waarborgen belopen in totaal zowat 1.627 miljoen euro, die voor een deel worden toegevoegd aan de vroeger verleende waarborgen. Het Rekenhof vestigt de aandacht op de gevolgen voor de gewestelijke financiën, mochten die waarborgen in de toekomst geactiveerd worden.

---

¹⁰² P. 58.

Il existe aussi une version française de ce rapport.
Er bestaat ook een Franse versie van dit verslag.

ADRES
Rekenhof
Regentschapsstraat 2
B-1000 Brussel

TEL.
+32 2 551 81 11

FAX
+32 2 551 86 22

www.rekenhof.be